

ANNUAL REPORT 2022

รายงานประจำปี 2565

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

Community Organizations Development Institute (public organization)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สารบัญ

CONTENTS

สารจากประธานกรรมการ (นายไมตรี อินทุสุต)	06
สารจากผู้อำนวยการ (นายกฤษดา สมประสงค์)	08
คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	10
ที่ปรึกษาคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	12
คณะผู้บริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	14
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	21
1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ	34
2. แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565)	37

3. ผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	41
3.1 งานตามภารกิจ	43
1. การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่	43
2. การสนับสนุนพื้นที่รูปธรรมชุมชนเข้มแข็ง	50
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	54
4. การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนา	58
5. การป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน	66
6. การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพแกนนำและขบวนองค์กรชุมชน	72
7. การพัฒนาและจัดสวัสดิการชุมชน	76
8. การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน	81
9. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการกำกับและบริหารองค์กร	85

10. การพัฒนาระบบบริหารจัดการและคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินค้า	91
11. การพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การจัดการความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์	95
12. การบริหารและพัฒนาบุคลากร	102

3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล 104

- การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 104

1. การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัย “โครงการบ้านมั่นคง” 105
2. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง 113
3. โครงการบ้านพอเพียง 118
4. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไลรื้อ และภัยพิบัติ 123

4. รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการตรวจสอบ ประจำปีงบประมาณ 2565 130

5. รายงานสถานะการเงินและผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2565 134

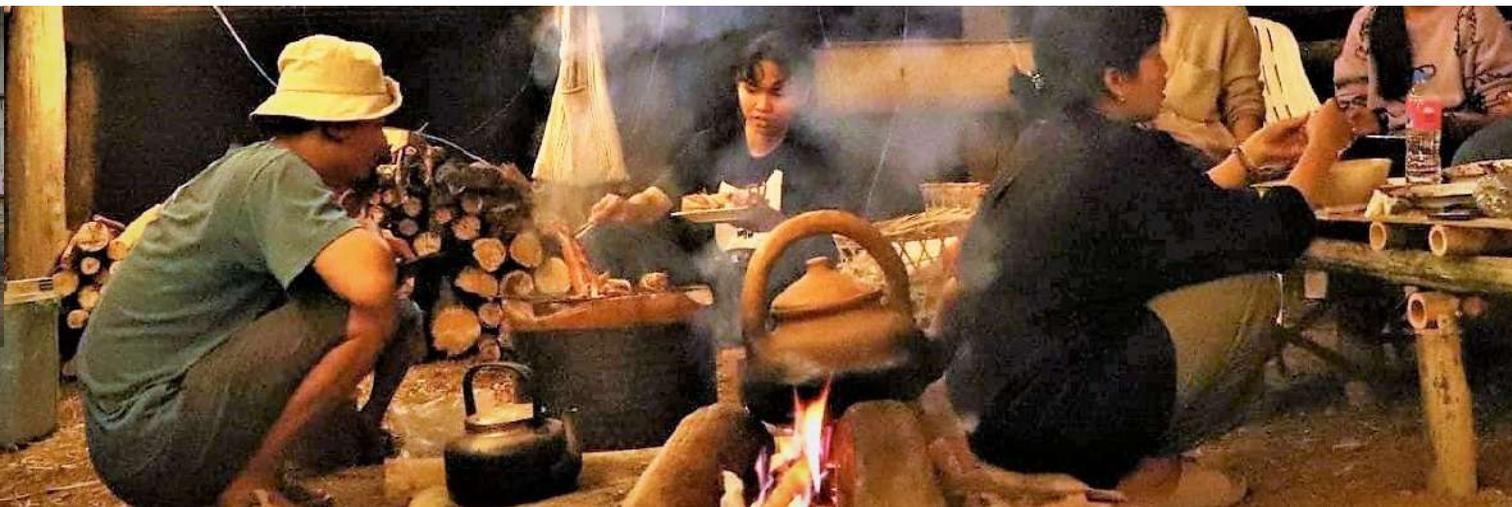
ภาคผนวก

- แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 153

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

รูปธรรมงานพัฒนา “ชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” 158

“โมเดล นวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง” 238

สารจากประธานกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ในปี 2565 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ดำเนินการและขับเคลื่อนงานตามภารกิจสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนองค์กรชุมชน สู่ปีที่ 23 อย่างมุ่งมั่นตั้งใจ และยังคงเผชิญกับภาวะสถานการณ์ด้านภัยคุกคามจากโรคระบาดโควิด-19 เกิดกระบวนการเรียนรู้ เกิดบทเรียน เกิดการบริหารจัดการทั้งเชิงนโยบาย และพื้นที่ในรูปแบบใหม่ เพื่อให้เกิดการบรรเทาความทุกข์ร้อนให้เบาบางลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการระบบของภาคประชาชนและประชาสังคม ร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น คิดและออกแบบการจัดการกันเอง ร่วมกัน โดยมีคำตอบอยู่ที่ฐานล่าง คือ “ครอบครัว” “หมู่บ้าน” และ “ชุมชน” ที่ถือเป็นรูปธรรมที่ทำให้เห็นถึงแนวทางของสถาบันพัฒนา

องค์กรชุมชนเด่นชัดมากขึ้น ในรูป Community Isolation ที่มีบทบาทเพิ่มขึ้น ชุมชนดำรงสถานะโดยใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักยึด

สถาบัน ได้ขับเคลื่อนงานการดูแลชุมชน ตามกรอบบทบาทหน้าที่ จัดงบประมาณอุดหนุนทั้งในส่วนที่ไปเสริมชุมชน ที่ไปจุนเจือการคลี่คลายปัญหา สร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน การสร้างงานหารายได้ช่วงโควิด-19 การดูแลแรงงานที่กลับจากเมืองกรุง การพักชำระหนี้ สำหรับองค์กรที่สมาชิกยังมีอาจมีกำลังเพียงพอในช่วงยากลำบาก เป็นต้น รวมไปถึงการมีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ที่ส่งผลให้เกิดระบบช่วยเหลือทางสังคมในการดูแลสมาชิกในชุมชนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหและพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งมีกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนดำเนินการ และรูปธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและบริบทของพื้นที่

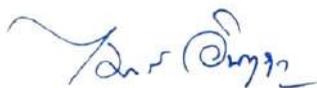
รอบปี 2565 กล่าวได้ว่าเป็น **“ปีเปลี่ยนผ่าน”** เป็นการเปลี่ยนผ่านการบริหาร ทั้งคณะกรรมการสถาบัน ที่หมดวาระลงตามกำหนดเวลา รวมถึงผู้อำนวยการ ที่มีกระบวนการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2564 ถึงปลายปีงบประมาณ 2565 อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสถาบันยังปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความสมดุล และคุณภาพการบริหาร หลักการบริหารกิจการที่ดี การอ้างไว้ซึ่งปณิธานของสถาบัน โดยเฉพาะความเป็นกลาง ทางบ้าน-การเมือง ได้พิทักษ์หลักการของสถาบันและองค์การมหาชนที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน อ้างครรอลงของภาคีการทำงาน **“คน-เครือข่าย-ชุมชน-สังคม”**

ปี 2565 ถือเป็นปีที่มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริต ตามประเด็นการปฏิรูปประเทศเรื่องการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ มีกลไกขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริต ลงไปถึงหมู่บ้าน ตำบล เกิดการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล เกิดนวัตกรรมการป้องกันและต่อต้านการทุจริต ในการหล่อหลอมพฤติกรรม **“คน”** ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตนำไปสู่ **“การสร้างวัฒนธรรมสุจริตพร้อมกับการต่อต้านการทุจริต”**

โลกยุคใหม่ ปฏิเสธไม่ได้ที่ต้องขับเคลื่อนในลักษณะ **Media และ Digital** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติมเต็มความรู้ ทักษะ ความสามารถให้เกิด **“ชุมชนดิจิทัล”** รู้รับ ปรับตัว ใช้ระบบในการบริหารจัดการองค์กร เช่น การใช้งานโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (Social Welfare Fund) ก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ระบบดิจิทัลจะได้รับการพัฒนาให้คนในชนบทได้มีส่วนร่วมเข้าถึง และร่วมพัฒนาอย่างกว้างขวาง

งานสถาบัน เป็นการขับเคลื่อนงานที่เปิดโอกาส ช่วยพวงความเปราะบาง ไม่เข้มแข็ง ให้ขึ้นมาทัดเทียมเคียงกันได้ตามลำดับ เราจึงไปช่วยให้เขาช่วยตัวเองได้ อันเป็นสิ่งที่คณะกรรมการสถาบัน วางน้ำหนักเป็นสำคัญ แกนนำภาคี ชบวน เครือข่ายในพื้นที่ ยังคงร้อยรัด มัดรวม ทำงาน **“ปิดทองหลังพระ”** อยู่อย่างทุ่มเท จึงเป็นอานิสงส์ที่สถาบันดำรงได้อย่างสง่า สมภาคภูมิ

ปี 2565 ถือเป็นปีที่เผชิญและท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วรอบทิศ จาก New Normal สู่ Next Normal อย่างแท้จริง

(นายไมตรี อินทุสุต)

ประธานกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) คนที่ 6

» สารจากผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2563 จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังคงอยู่ ส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเกิดเป็นวิถีใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” ประกอบกับห้วงเวลาที่ผ่านมาของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่มีการเปลี่ยนผ่านผู้บริหารสูงสุดก็ตาม การบริหารงานขององค์กรก็ยังสนับสนุนขบวนการชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความมั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเป็นระบบ เกิดความเข้มแข็งของชุมชนจากฐานราก ตามภารกิจหลักขององค์กร และนโยบายของ

คณะกรรมการสถาบัน ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล ภายใต้ยุทธศาสตร์ “องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง” ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ทั่วประเทศ ผ่านประเด็นงานต่าง ๆ ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท หนุนเสริมให้ขบวนการชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

การพัฒนาพื้นที่เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองที่เป็นรูปธรรม ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับตำบล จังหวัด กลุ่มจังหวัด ภูมิภาค รวมถึงประเทศ สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินการได้ถึง 1,112 ตำบล ใน 77 จังหวัด มีการประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนาทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การสนับสนุนให้ผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่ที่มีมั่นคง มีที่อยู่อาศัยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 20 ปี เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ และขจัดความยากจน ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย และคนยากจนทั้งในเมืองและชนบท

อีกทั้ง การหนุนเสริมเครือข่ายองค์กรชุมชนให้มึระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในพื้นที่ มีรูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็น “ตาข่ายรองรับผู้ประสบภัยทางสังคม” ที่สร้างโดยประชาชนที่ดูแลกันเองในทุกสถานการณ์ ซึ่งเครือข่ายนี้มีการจัดเวทีในการผลักดันกฎหมาย แผนงานเพื่อให้เกิดหุ้นส่วนการพัฒนาเป็นสวัสดิการแนวใหม่ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง ประกอบกับ “สภาองค์กรชุมชน” เป็นกลไกเชื่อมโยงการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ทำให้ทุกภาคส่วนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนการทำงานร่วมกัน ยกกระดับความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคีพัฒนาสู่เครือข่ายความร่วมมือชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองได้ ถือเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายของ พอช. ในการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดให้เกิดพื้นที่กลาง ทั้งระดับตำบล จังหวัด และกลุ่มจังหวัด ซึ่งผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมา สะท้อนตามผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การมหาชนอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 94.137) และผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ (ITA) อยู่ในระดับ AA (ร้อยละ 95.04)

อย่างไรก็ดี พอช. ยังมีแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย “ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งเต็มประเทศไทย” ตามวิสัยทัศน์ของ พอช. ในปี 2579 โดยการขับเคลื่อน พอช. ให้สามารถ “SMART CODI” โดยการประสานพลังร่วม ผืนพลังกับภาคีต่าง ๆ (Synergy) อย่างมียุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีกำลังคน (Manpower) ที่พร้อมรับการพัฒนา มีภาวะผู้นำ มีศักยภาพ มีความเชี่ยวชาญในงานและมีคุณธรรม มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement) สามารถปรับตัวได้สอดคล้อง (Relevant) กับวิถีของแต่ละชุมชน ตลอดจนปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส (Transparency) ทำงานเป็นทีม โดยใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งจะมีการปรับโครงสร้างองค์กร ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยการประสานพลังร่วมในการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนอันนำมาสู่เป้าหมายของ พอช. ที่กำหนดไว้ข้างต้นต่อไปในปี 2566

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการสถาบัน ทีมผู้บริหาร บุคลากร ขบวนองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ที่ทุ่มเทพลังกายใจเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(นายกฤษฎา สมประสงค์)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

คณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายโมตรี อินกุต
ประธานกรรมการสถาบัน

นายชวัลย์ ทองดีเลิศ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นายกันตพงศ์ รังษีสว่าง
ผู้ตรวจราชการกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์
กรรมการส่วนราชการ

นางสาวจินนาค์กูร โรจนันต์
รองเลขาธิการ สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กรรมการผู้แทนส่วนราชการ

นายชุมพล สุวรรณกิจบริหาร

รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กรรมการส่วนราชการ

นายสมคิด จันทมฤก

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
กรรมการส่วนราชการ

นางทิชัมพร กองสอน

กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายจินดา บุญจันทร์

กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายไพโรจน์ สุวรรณหงส์

กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายกฤษดา สมประสงค์

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กรรมการและเลขาธิการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายวิชา มนัสอ้อศิริ

พระอมรมิตร คัมภีร์ธัมโม

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จิตติ มงคลชัยอริยญา

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา

นางสนอง รวยสูงเนิน

นางสาววิภาศศิ ช้างทอง

นายสังคม เจริญทรัพย์

นายบรรจง นะแส

นางสาวสุกษิตา ไชตวิกิตกุล
หัวหน้าสำนักตรวจสอบ

(หมายเหตุ : เป็นสำนักที่รับผิดชอบขึ้นตรงต่อ
คณะกรรมการและคณะกรรมการตรวจสอบ)

คณะผู้บริหาร

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายกฤษดา สมประสงค์
ผู้อำนวยการ

นางสาวเวลิมาศรี ระดากุล
รองผู้อำนวยการ

นายนิธิ นฤพวงค์
รองผู้อำนวยการ

นางอุษา เลิศเจริญพบ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นางสาวจันทนา เบญจทรัพย์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายสยาม นนทคำจันทร์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายวิชัย นະสุวรรณโน

ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคเหนือ

นายสุพัฒน์ จันทนา

ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายรณภณ เมืองเฉลิม

ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคใต้

นางสาวสุมล ยางสูง

ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคกรุงเทพฯ
ปริมณฑล และตะวันออก

นายธีรพงศ์ พร้อมพ้อชื่นบุญ

ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคกลางและตะวันตก

คณะผู้บริหาร

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กลุ่มพื้นที่

สำนักงานภาคเหนือ

นายกมล ปุຍะรุณ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวสุวิมล มีแสง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวริชนก ชัยลังกา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายวิเชียร พลสยม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายโชยยา พलग
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวกานิตร จุมพา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคใต้

นางทิพวรรณ หวังหิน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายวิริยะ แต้มแก้ว
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวจิรวรรณ วรรณทอง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

นายธาราศนต์ ทองพิทักษ์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายยุทธพงษ์ เขื่อนเมือง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวสิโรชินี ศรีทอง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคกลางและตะวันตก

นางวิชรา สงมา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายศุภสิทธิ์ ศรีสว่าง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวริชรา เอียดศิริพันธ์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

กลุ่มยุทธศาสตร์และขบวนการเข้มแข็ง

นายสามารถ สุพรรณง
หัวหน้าสำนักเลขาธิการ
ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง

นายชัยวิชญ์กมล ตังกิจ
หัวหน้าสำนักประสานเครือข่าย
สวัสดิการชุมชน

นายทองใบ สิงสีทา
หัวหน้าสำนักประสาน
เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน

นายสถาพร สมศักดิ์
หัวหน้าสำนักประสานเครือข่าย
ประชาสังคม

กลุ่มนโยบาย

นางริญดา กระจ่างริมาพร
หัวหน้าสำนักผู้อำนวยการ

นางสาวกนิษฐา สุวัตรกุล
หัวหน้าสำนักยุทธศาสตร์
นโยบายและแผน

นายอภิรักษ์ ยอดมณี
หัวหน้าสำนัก
เทคโนโลยีสารสนเทศ

นางสาวสุริดา บัวสูงเกษม
หัวหน้าสำนักพัฒนา
นวัตกรรมชุมชน
จัดการความรู้และสื่อสาร

กลุ่มบริหารองค์กร

นางสาวบิวทอง จินทร์เหลือง
หัวหน้าสำนักบริหารงานกลาง

นางบุษกร รัตวากร
หัวหน้าสำนักการเงินและบัญชี

นายพรเทพ ศรีสมพงษ์
หัวหน้าสำนักทรัพยากรบุคคล

กลุ่มที่อยู่อาศัยและสินเชื่อ

นางวรรณนา สีทาทัพ
หัวหน้าสำนักบ้านมั่นคงและที่ดิน

นายทักษพล ก้อนนิล
หัวหน้าสำนักสินเชื่อ

นายสุริยะบุศร์ สดแสงจันทร์
หัวหน้างานออกแบบและก่อสร้าง
ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักพัฒนา
ที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์กรและงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน **ภายใต้ประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง** ประกอบด้วย 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง 2) การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย 3) การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน และ 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายในพื้นที่ผ่านประเด็นงานต่าง ๆ และขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท โดยสรุปผลการดำเนินงานสำคัญใน 4 มิติ ดังนี้

1. คนมีแนวคิดและความสามารถ

ผู้นำและคนในชุมชนองค์กรชุมชน 9,179 คน เกิดความเชื่อมั่นในแนวคิด “ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง” โดยมีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ นำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

(1) การบริหารจัดการที่ดี 4,525 คน ก่อให้เกิดคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริตใน 171 ตำบล เป็นกลไกขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริต และเกิดการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล

(2) ความรู้ด้านงานพัฒนา 1,237 คน โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน ส่งผลให้ตำบลมีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นใน 1,112 ตำบลสอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการและบริบทของพื้นที่

(3) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ “นักสื่อสารชุมชน” 500 คน โดยมีการนำเสนอข่าว บทความ และคลิปเผยแพร่ผ่านช่องทางของสถาบันฯ ผู้สาธารณะ ไม่น้อยกว่า 30 ชิ้น/ผลงาน

(4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2,266 คน ในการใช้งานโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (Social Welfare Fund) ก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

(5) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 651 คน โดยเกิดการพัฒนายกระดับฝีมือ “ช่างชุมชน” 536 คนใน 8 จังหวัด สู่การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย และเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และ 73 สหกรณ์สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

เกิดนวัตกรรมการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ใน 17 จังหวัด 171 ตำบล 3,078 คน ในการหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตนำไปสู่ “การสร้างวัฒนธรรมสุจริตพร้อมกับการต่อต้านการทุจริต” โดยเกิดคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริตระดับตำบล 3,078 คน สู่การเปลี่ยนแปลงความคิดของเครือข่าย

ภาคประชาชนว่า “การต่อต้านการทุจริตไม่ใช่ภาระ แต่เป็นภารกิจ” ที่ต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม โดยเกิดรูปธรรมปฏิบัติการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การจัดทำตู้ ปณ. ตู้ไว้วาย การจัดทำธรรมนูญสร้างวัฒนธรรมสุจริตชุมชนใน 14 ตำบลของจังหวัดนครสวรรค์ การประสานงานกับชมรมสตรีเพื่อ ส่งต่อข้อมูลเบาะแสการทุจริตให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแผนการต่อต้านการทุจริตของเครือข่ายภาคประชาชนได้รับบรรจุในแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ อบจ. ภูเก็ต เป็นต้น

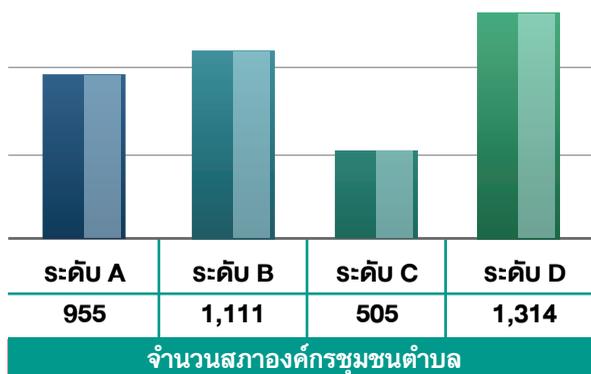
2. องค์กรชุมชนเข้มแข็งมีความสามารถในการบริหารจัดการ

2.1 การประเมินและพัฒนาคุณภาพองค์กรชุมชน รวม 9,540 องค์กร โดยองค์กรชุมชนมีคุณภาพประกอบด้วย

1) **สภาองค์กรชุมชน 7,795 ตำบล** สมาชิก 254,945 คน และมีกลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน รวม 156,280 องค์กรใน 77 จังหวัด

ในปี 2565 มีการประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน 3,885 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 49.65 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 2,066 ตำบล โดยสภาองค์กรชุมชนตำบล **1,548 ตำบล** มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่น สามารถเป็นกลไกกลางในการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบล เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจชุมชน การป้องกันและต่อต้านการทุจริต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพชุมชน การป้องกัน ฟื้นฟู เยียวยาและช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น **ส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาระบบและแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อันเป็นประชาธิปไตยชุมชนจากฐานราก** นอกจากนี้ สภาองค์กรชุมชนยังมีการประสาน

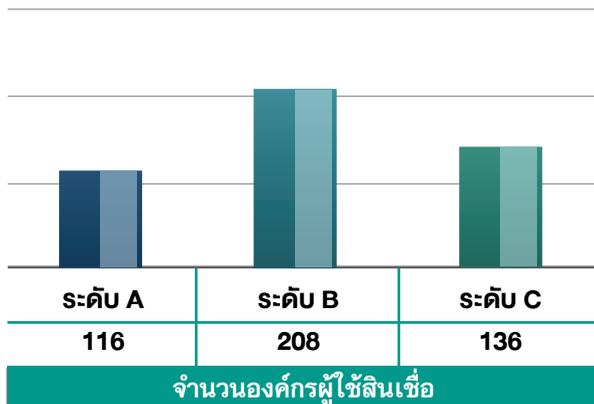
ระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน

ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อาทิ **สภาองค์กรชุมชนตำบลเสมอ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา** สนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านมีรายได้จากการผลิตสินค้าทางเกษตร ผ้าเงียงนางดำ เสื้อเพื่อจำหน่ายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทำบุญไหว้พระและเยี่ยมชมโบราณสถาน เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในตำบล **สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านไร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี** ร่วมกับเทศบาลตำบลบ้านไร่จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนในการทำปุ๋ยบั้งเม็ด ทำให้สมาชิกสามารถลดรายจ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีได้ประมาณปีละ 30,000-50,000 บาทต่อปี เป็นต้น

ระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชน

2) **สวัสดิการชุมชน** ในปี 2565 กองทุนสวัสดิการชุมชน 5,195 กองทุน มีระบบบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุน ทะเบียนข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน มีรายงานผลการดำเนินงานและรายงานสถานะการเงินและบัญชีของกองทุน รวมถึงแผนพัฒนาหรือฟื้นฟูกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง พร้อมทั้งมีระบบโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (Codi_SWF) เป็นเครื่องมือในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบฐานข้อมูลร่วมของกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเริ่มใช้ระบบโปรแกรม (Codi_SWF) 1,664 กองทุน

3) **องค์กรผู้ใช้ลินเชื่อ** สามารถจัดระดับความเข้มแข็งและมาตรการในการพัฒนาองค์กรผู้ใช้ลินเชื่อที่สอดคล้องกับคุณภาพขององค์กรผู้ใช้ลินเชื่อ 460 องค์กร ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 324 องค์กร และพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรผู้ใช้ลินเชื่อ จำนวน 73 สหกรณ์

115 คน ภายใต้ความร่วมมือกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์

องค์กรผู้ใช้ลินเชื่อมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีการคืนดอกเบี่ยให้กับองค์กรผู้ใช้ลินเชื่อ 486 องค์กร วงเงิน 40.10 ล้านบาท นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความมีวินัยด้านการชำระคืนลินเชื่อ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่องค์กรผู้ใช้ลินเชื่อรายอื่น ๆ และช่วยลดผลกระทบด้านการบริหารสภาพคล่องทางการเงินสามารถนำดอกเบี่ยที่ได้รับคืนไปใช้สำหรับกิจกรรมในสหกรณ์/กลุ่มที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เช่น **สหกรณ์บ้านมั่นคง เมืองบางพูน จำกัด** อ.เมือง จ.ปทุมธานี ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี่ย 177,071.76 บาท นำไปใช้ต่อเติมซ่อมแซมพื้นที่ชั้น 2 ของสหกรณ์ตามที่สมาชิกมีมติร่วมกัน **สหกรณ์บ้านมั่นคงสองคลอง 2 จำกัด** อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี่ย 240,015.25 บาท นำไปติดตั้งน้ำประปาเพื่อกักเก็บน้ำและกระจายน้ำสู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ และทำดินกั้นน้ำพื้นที่โครงการเพื่อป้องกันน้ำท่วมเวลาเกิดน้ำทะเลหนุน

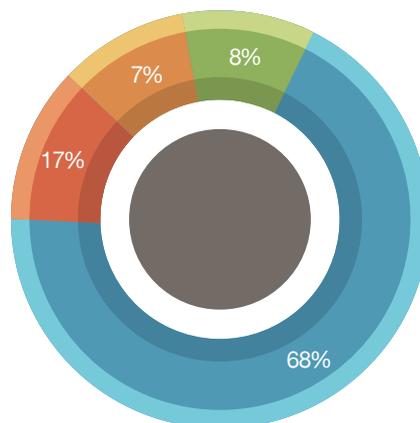
จากรูปธรรมการดำเนินงานของขบวนการองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นบทบาทและพลังของขบวนการองค์กรชุมชนในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในหลากหลายมิติตามปัญหาความต้องการและบริบทของพื้นที่ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกันอย่างบูรณาการ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น

3.1 กองทุนสวัสดิการชุมชนสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน จากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง 5,916 กองทุน สมาชิกกองทุน 6,487,620 ราย มีเงินกองทุนสะสมรวม 19,062.27 ล้านบาท ซึ่งเงินกองทุนส่วนใหญ่ ร้อยละ 68 หรือ 12,987 ล้านบาท เป็นเงินจากการสมทบของสมาชิก

ในปี 2565 สนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน รวม 1,455 กองทุน ครอบคลุมสมาชิก 1,180,975 คน วงเงิน 182.73 ล้านบาท ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดสวัสดิการตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้กับสมาชิกและคนในชุมชนทุกช่วงวัย ทำให้สมาชิกสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการของชุมชน โดยมีผู้ได้รับสวัสดิการตรงสะสมรวม 1,970,314 ราย เงินจ่ายสวัสดิการ 0รวม 2,399.95 ล้านบาท เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีบุญเรือง อ.ชนบท จ.ขอนแก่น ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในตำบล นำเงินในกองทุนสวัสดิการชุมชนและเงินที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. มอบสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน 198 คน จำนวน 100,000 บาท กองทุน

เงินกองทุนสวัสดิการชุมชน

- รัฐบาลผ่าน พธช. 3,195 ลบ. (17%)
- อบต. อบท. 1,389 ลบ. (7%)
- อื่น ๆ 1,488 ลบ. (8%)
- สมาชิกสมทบ 12,987 ลบ. (68%)

สวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเป้า อ.กันตัง จ.ตรัง ในช่วงเทศกาลสงกรานต์มอบสวัสดิการให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 461 คน ๆ ละ 300 บาท เป็นเงิน 138,300 บาท และมอบสวัสดิการให้ผู้ป่วยติดเตียง จำนวน 17 คน ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 8,500 บาท เป็นต้น

3.2 ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท มีที่อยู่อาศัย ที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 29,951 ครัวเรือน

1) บ้านมั่นคง : เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนระหว่างขบวนการองค์กรชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย 4,087 ครัวเรือน 116 ชุมชนใน 20 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 108.99 ของเป้าหมาย ทำให้ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะจากผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ/เอกชนซึ่งผิดกฎหมาย เป็นสถานะผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างถูกกฎหมายและสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน (น้ำประปา ไฟฟ้า) อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต (Well-Being) ที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ เกิดการขยายกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย “บ้านที่มากกว่าคำว่า.....บ้าน” เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ทั้งสิทธิ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ อาชีพ และ

รายได้ เช่น บ้านมั่นคง ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ กระทรวง พม. เทศบาล อำเภอ พัฒนาชุมชนฯ ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย 196 ครัวเรือน เกิดพื้นที่รูปธรรมการดำเนินงานสร้างป่าสร้างรายได้ 35 แปลง และเพิ่มพื้นที่เกษตรในครัวเรือน 50 แปลง และศูนย์วิสาหกิจชุมชนผลิตกาแฟ เพื่อพัฒนาความรู้ให้กับคนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ไม่เพียงแต่ปรับปรุงที่อยู่อาศัย แต่เป็นการพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตอีกด้วย

2) การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง : เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुकัลล์แนวลำคลองและทางระบายน้ำ

• **การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว** เกิดการแก้ไขปัญหาการรुकัลล์ของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งการดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2559 โดยสามารถดำเนินการในพื้นที่ 35 ชุมชน 3,539 ครัวเรือน จำแนกเป็น ก่อสร้างบ้านแล้วเสร็จ 3,107 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 247 ครัวเรือน และพื้นที่พร้อมก่อสร้างบ้าน 185 ครัวเรือน

• **การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่คลองเปรมประชากร** เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2562 โดยอนุมัติโครงการและงบประมาณสนับสนุนนับตั้งแต่ปี 2562-2565 รวม 3,971 ครัวเรือน ใน 32 ชุมชน ซึ่งมีพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ 10 ชุมชน 1,013 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.86 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ประกอบด้วย บ้านที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 616 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 363 ครัวเรือน และพื้นที่รื้อย้ายแล้วพร้อมก่อสร้างบ้าน 34 ครัวเรือน

ชุมชนประชาร่วมใจ 1 เขตจตุจักร (ก่อนปรับปรุง)

ชุมชนประชาร่วมใจ 1 เขตจตุจักร (หลังปรับปรุง)

ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ก่อให้เกิดระบบจัดการร่วมในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ และเกิดการแก้ไขปัญหาการรुकล้ำของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยผู้มีรายได้น้อยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการใช้จ่ายของคนในชุมชน **ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะจากผู้รุกล้ำ/ก่อสร้างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็น “ผู้อยู่อาศัยถูกกฎหมาย”** และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อาทิ คณะศึกษาดูงานจากรัฐบาลมณฑลปัญจาบ ประเทศปากีสถาน จำนวน 20 คน ศึกษาดูงานโครงการบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองเปรมประชากร

3) บ้านพอเพียง : เกิดการปรับปรุง ซ่อมแซม และก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส **25,108 ครัวเรือน ใน 2,187 ตำบล 77 จังหวัด** และมีผลการดำเนินงาน

สะสมนับตั้งแต่ปี 2560-2565 รวม **103,779 ครัวเรือน ใน 4,195 ตำบล** ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ภายใต้แนวคิด **“สร้างบ้าน สร้างสุข สร้างความมั่นคง”** และก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาในการสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างบูรณาการร่วมกัน

บ้านพอเพียง (ก่อนปรับปรุง)

บ้านพอเพียง (หลังปรับปรุง)

4) การพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีภัยพิบัติ

ไฟไหม้ ไล้รื้อ : ชุมชนที่ประสบภัยไฟไหม้ ไล้รื้อและน้ำท่วม 556 คราวเรือนใน 20 จังหวัด มีที่อยู่อาศัยชั่วคราว โดยเป็นชุมชนที่ถูกไล้รื้อ 200 คราวเรือน ประสบภัยพิบัติ 219 คราวเรือน และเหตุอัคคีภัย 137 คราวเรือน ส่งผลให้กลุ่มคนด้อยโอกาสและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้รับการดูแล มีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาสในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

จากการศึกษาประเมินมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ จำนวน 12 ชุมชนใน 10 จังหวัด ก่อให้เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชนงบประมาณรวม 480,577,662 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของ

ชุมชนมีมูลค่ารวม 1,109,595,639 บาท พบว่า มูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 629,017,977 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.69 และเกิดคุณค่าทางสังคมที่สำคัญ คือ ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการซื้อที่ดินและการเช่าที่ดินรัฐระยะสั้น/ยาว สมาชิกเกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย สหกรณ์เคหสถาน ทำให้ชุมชนมีทุนหมุนเวียนสำหรับการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย การลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนเกิดทักษะและศักยภาพในงานพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น การบริหารงานโครงการ การบริหารจัดการงานบัญชี/การเงิน งานก่อสร้าง เป็นต้น

ดังนั้น ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย ทำให้ผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสร้างชุมชนที่น่าอยู่

3.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 723 ตำบล/เมืองใน 77 จังหวัด เกิดระบบช่วยเหลือทางสังคมในการดูแลสมาชิกในชุมชนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนดำเนินการและรูปธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและบริบทของพื้นที่ อาทิ **การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร** เป็นการพัฒนาระดับและต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนและกลุ่มอาชีพ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำไข่เค็มและพริกทอด และต่อยอดแปงผักสวนครัว ยกกระตือรือร้นการประกอบอาชีพประมงริมเขื่อนลำปาวสู่การสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน ตำบลสหัสขันธ์ อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ โดยเชื่อมโยง 13 หมู่บ้านในการดำเนินงานร่วมกัน

ลักษณะกิจกรรม

636

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

454

ความมั่นคงทางอาหาร

245

ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

174

พัฒนาตลาด ร้านค้าชุมชน

163

เพิ่มมูลค่าสินค้า-วิเคราะห์ตลาด

142

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงความสัมพันธ์ โครงสร้างและนโยบาย

จากการดำเนินงานร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนภาคีพัฒนา และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยในปี 2565 มีผลการดำเนินงานดังนี้

4.1 เกิดพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง 1,112 ตำบล ใน 77 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 111.20 ของเป้าหมาย โดยเกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล ซึ่งสนับสนุนงบประมาณรวม 108.21 ล้านบาท ใน 749 ตำบล ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนได้รับการเชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงาน 695 ตำบล เกิดการใช้งบประมาณของชุมชนและหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและประสิทธิภาพ เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีงบประมาณที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชนตามแผนพัฒนาของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรให้ความรู้ สถานที่ในการจัดกิจกรรม เป็นต้น ก่อให้เกิด**รูปธรรมการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ** ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ 526 ตำบล การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม 389 ตำบล เช่น การปลูกป่า การจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการขยะ การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย 73 ตำบล และการพัฒนาด้านสังคม

124 ตำบล เช่น การช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนในชุมชนช่วง Covid-19 การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นต้น

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแม่สรวย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย ดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะ โดยอบรมการคัดแยกขยะให้กับแกนนำในชุมชน และจัดกิจกรรมหมู่บ้านคัดแยกขยะลดโลกร้อน ซึ่งทุกครัวเรือนคัดแยกขยะพลาสติกทุกชนิด และขยะรีไซเคิล เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเงินผ่านกิจกรรม **“ร้านศูนย์บาท”** หรือ การเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน ทำให้คนในชุมชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะภายในครัวเรือน เป็นการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้หรือลดรายจ่ายเมื่อนำขยะที่แยกไปใช้ในร้านศูนย์บาทตามโครงการอีกด้วย

4.2 เกิดพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง 1,162 ตำบลใน 77 จังหวัด เป็นการประเมินตนเองร่วมกันของสมาชิกในตำบลตามกรอบการประเมิน 4 มิติ มีประเด็นการประเมิน 28 ข้อ 100 คะแนน แบ่งระดับความเข้มแข็งของชุมชนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 90 ขึ้นไป) ระดับดีมาก (ร้อยละ 80-89) และระดับดี (ร้อยละ 70-79) โดยสรุปผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 88.92 และจำแนกผลการประเมินในแต่ละมิติ ดังนี้

มิติที่ 1

คนมีแนวคิด/มีความสามารถเพิ่มขึ้น ร้อยละ 88.82

มิติที่ 2

องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ร้อยละ 87.29

มิติที่ 3

คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น ร้อยละ 88.29

มิติที่ 4

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น ร้อยละ 91.29

4.3 เกิดความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนา ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่

● **ระดับนโยบาย**

1) การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ร่วมกับ 22 หน่วยงานบูรณาการการจัดการที่ดิน แก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยประเทศไทย ใช้ “ความร่วมมืออย่างบูรณาการสู่ความยั่งยืน” ในโครงการบูรณาการพัฒนา

ระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่คทช. เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตให้ราษฎรมีรายได้ที่มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2) การสร้างหลักประกันยามชราภาพและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านการออม : โครงการบำนาญประชาชน เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และเครือข่ายขบวนองค์กรบ้านมั่นคง ในการยกระดับการออมให้กับผู้มีรายได้น้อยและประชาชนผู้ประกอบอาชีพอิสระได้เข้าถึงการออมแบบครอบคลุมทุกชุมชน ดำเนินการในพื้นที่นำร่อง 50 แห่ง อาทิ เมืองนครสวรรค์ เมืองขอนแก่น เมืองชุมแพ จ.ขอนแก่น เมืองอุดรธานี เมืองสุรินทร์ เมืองสระบุรี เมืองสามชุก จ.สุพรรณบุรี เมืองเพชรบุรี เมือง สุราษฎร์ธานี และเมืองสตูล

● ระดับพื้นที่ปฏิบัติการ

1) การแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ เป็นการบูรณาการความร่วมมือการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จในจังหวัดน่านร่องระหว่างสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 7 หน่วยงาน โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนและพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือ คนจนกลุ่มเป้าหมาย โดยองค์กรชุมชนและเครือข่ายด้านการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนจนเปราะบางให้สามารถเข้าถึงระบบการดูแล และระบบการสนับสนุนของหน่วยงาน โดยมีความร่วมมือในการดำเนินการระดับจังหวัด เช่น **จังหวัดกาฬสินธุ์** ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำร่วมกับ 24 หน่วยงาน **จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาคความยากจนเบ็ดเสร็จ แม่นยำโดยยก “ตำบลแม่ลาหลวงโมเดล” เป็นต้นแบบการขับเคลื่อนร่วมกับ 11 หน่วยงาน **จังหวัดนราธิวาส** ดำเนินโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน ร่วมกับ 23 หน่วยงาน เป็นต้น

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเมืองและชนบท เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ โดยออกแบบการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงาน อาทิ **จังหวัดสุโขทัย** สนับสนุนและหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติของชุมชน

องค์กรชุมชนจังหวัดสุโขทัยร่วมกับ 12 หน่วยงาน **จังหวัดนครสวรรค์** บูรณาการยกระดับการพัฒนาฝีมือแรงงานช่างชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทจังหวัดนครสวรรค์ร่วมกับ 5 หน่วยงาน **จังหวัดกาญจนบุรี** สนับสนุนการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจฐานรากแบบครบวงจรสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนร่วมกับ 4 หน่วยงาน เป็นต้น

ผลการประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) การประเมินการปฏิบัติงานขององค์กรมหาชน เป็นการดำเนินงานใน 4 องค์กรประกอบ 10 ตัวชี้วัด โดยสรุปผลประเมินภาพรวมองค์กรอยู่ในระดับดีมาก **ค่าคะแนน 94.137** และมีผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) รวม 437.69 คะแนนจาก 500 คะแนน และจากสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย

ธรรมาศาสตร์ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันฯ ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนร้อยละ 87.14

2) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ 2565 สรุปผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน คะแนนภาพรวม 95.04 อยู่ในระดับ AA คือ ระดับดีเยี่ยมและบรรลุค่าเป้าหมาย ได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

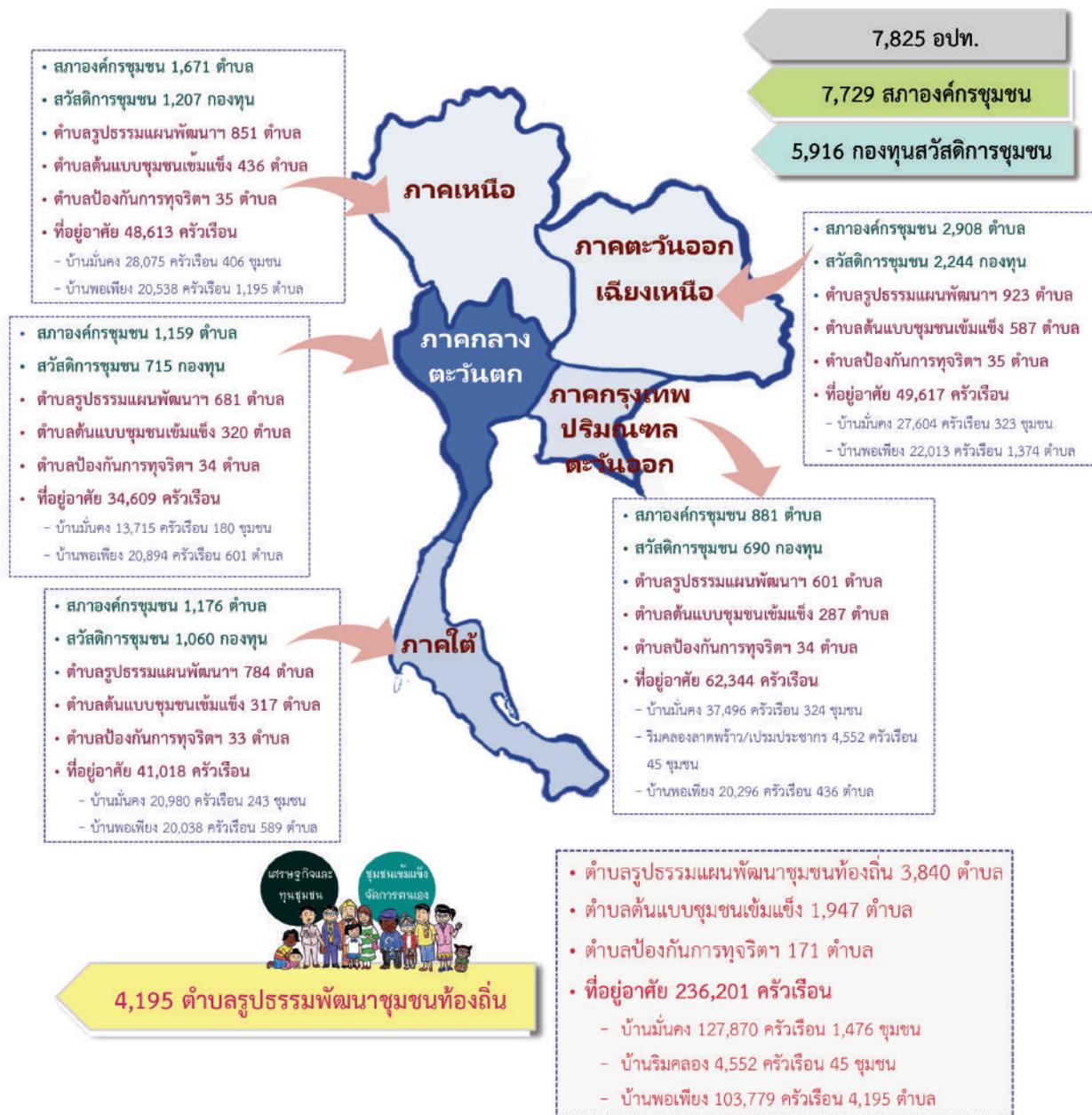
การประเมินผลการปฏิบัติงาน		การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA)
สรุปผลการประเมินระดับองค์กร	คะแนนรวม	
ระดับ ดีมาก	94.137	95.04 (ระดับ AA)

ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงาน

1. ระดับคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน และองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ พบว่า ยังมีองค์กรที่มีคุณภาพในระดับ C และ D ซึ่งเป็นระดับที่ต้องมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นทิศทางและแนวทางสำคัญในการดำเนินงานปี 2566 โดยเฉพาะการใช้องค์กรที่มีคุณภาพในการระดับ A และ B เป็นกลไกและเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรระดับ C และ D ในพื้นที่ต่อไป

2. การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองมีความล่าช้า เนื่องจากแผนการก่อสร้างเงื่อนไขของ กทม. หยุดดำเนินการตั้งแต่เดือนกันยายน 2562 และผลการดำเนินการทางกฎหมายของกรมธนารักษ์ต่อผู้คัดค้าน ทำให้การก่อสร้างที่อยู่อาศัยต้องชะงักงัน ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคลี่คลายปัญหาข้อติดขัด ลงพื้นที่สร้างความเข้าใจและให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนติดตามและประสานแผนดำเนินการก่อสร้างเงื่อนไขของสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง

สรุปพื้นที่ปฏิบัติการ พอช. ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นองค์การมหาชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.1 วิสัยทัศน์

“2579 ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย”

จากการระดมความเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างมีความเห็นในทิศทางร่วมกันว่า ควรจะต้องมีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ โดย**องค์กรชุมชนจะเป็นฐานของชุมชนท้องถิ่นและเป็นองค์การสำคัญที่จะเอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี** การมีขบวนองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นเอกภาพและมีธรรมาภิบาล เป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีกลไก เครือข่ายและการบริหารจัดการขบวนองค์กรชุมชนที่ดี พร้อมทั้งเชื่อมประสานและผนึกพลังกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน วิชาการ ประชาสังคม และสื่อมวลชน ฯลฯ ในการหนุนเสริมความเข้มแข็งของขบวนองค์กรชุมชน และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบาย เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ในอนาคต

การขับเคลื่อนให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง จึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่ต้องการให้บรรลุ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกรอบเป้าหมายการพัฒนา อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายระดับสากลตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.2 พันธกิจ

1.

สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

2.

สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

3.

สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4.

ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

2.

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565)

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) มีการประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชน การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และกรอบเป้าหมายการพัฒนาในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเด็นงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ของขบวนการองค์กรชุมชน โดยมีการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565)” ร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการสถาบันฯ เห็นชอบเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2563 อันเป็นทิศทางสำคัญในการถ่ายทอดสู่แผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันฯ ในประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง ประกอบด้วย

ประเด็นการพัฒนาที่ 1

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง
สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่
พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง

ประเด็นการพัฒนาที่ 2

การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชน
ท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความ
เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย

ชุมชนท้องถิ่น
มีความเข้มแข็ง

ประเด็นการพัฒนาที่ 3

การพัฒนาศักยภาพคนในขบวน
องค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน

ประเด็นการพัฒนาที่ 4

พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563-2565 ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

วิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) “ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นที่ประเทศไทย”	วิสัยทัศน์ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) “ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง”
<p>1. การพัฒนาโดยให้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p>	<p>2. การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p>
<p>1. การพัฒนาโดยให้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p>	<p>3. การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนองค์กรชุมชน และองค์กรชุมชน</p>
<p>ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองบนพื้นฐานทุนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมดุล</p>	<p>ผู้ชุมชนมีศักยภาพและสัมพันธภาพที่ดี เป็นพลเมืองตื่นรู้ใส่ใจสังคม สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงผ่านสู่การเป็นประเทศไทยยุคใหม่ตามแนวทางชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง</p>
<p>ชุมชนผู้รายได้น้อยในเมืองและชนบท มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้</p>	<p>ผู้คนที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาและได้รับการพัฒนาด้วยภาพ 30,000 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> • สถานการณ์ชุมชนสามารถดำเนินงานตามภารกิจ 6,680 ตำบล และมีคุณภาพในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ร้อยละ 30 • ตำบลมีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกในชุมชน 6,700 ตำบล • กองทุนสวัสดิการชุมชนมีคุณภาพในการจัดสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 35
<p>ตำบลจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง 6,000 ตำบล</p> <ul style="list-style-type: none"> • ตำบลสามารถแก้ไขปัญหและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ร้อยละ 40 • ครบถ้วนผู้รายได้น้อยในเมืองและชนบทมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย 211,482ครัวเรือน 	<p>ผู้คนภาคในชุมชนท้องถิ่นไม่มีคุณภาพ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง</p> <ul style="list-style-type: none"> • สร้างพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ
<p>สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการสู่ที่บูรณาการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น • พัฒนาค่าความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของผู้รายได้น้อยในเมืองและชนบท • พัฒนาศักยภาพชุมชนเข้มแข็งและประเมินความเข้มแข็ง 	<p>พัฒนากลไกความร่วมมือ</p> <ul style="list-style-type: none"> • สร้างพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ
<p>4. การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร</p>	<p>ระบบบริหารจัดการองค์กรมีความพร้อม สามารถรองรับและสนับสนุนงานขององค์กรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ</p>
<p>ระดับความสำเร็จในการกำกับดูแลและพัฒนาองค์กร ร้อยละ 80</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ร้อยละ 80 • องค์กรผู้ใช้เงินเชื่อได้รับการพัฒนาคุณภาพ ร้อยละ 70 • บุคลากรใน พอช. ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ร้อยละ 95 	<p>การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> • องค์กรความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง • บริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล • บริหารการเงินและสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ

การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายสำคัญสู่แผนปฏิบัติการ

<p>ยุทธศาสตร์ชาติ</p> <p>ด้านที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (หลัก) ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ (รอง)</p>	<p>แผนแม่บท</p> <p>ประเด็นที่ 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (หลัก) ประเด็นที่ 15 พลังทางสังคม (รอง) ประเด็นที่ 21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (รอง)</p>	<p>แผนปฏิรูปประเทศ</p> <p>แผนปฏิรูปที่ 9 ด้านสังคม แผนปฏิรูปที่ 11 ด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ</p>	<p>แผนพัฒนาฯ 12</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม</p>	<p>นโยบายสำคัญ</p> <p>การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก การพัฒนาที่อยู่อาศัย</p>
---	---	--	--	--

นโยบายสู่แผนปฏิบัติการ

4 ประเด็นการพัฒนา 13 แผนงาน

<p>01 การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p> <p>1.1 การพัฒนาและขยายผลแผนพัฒนาในพื้นที่ 1,000 ตำบล 1.2 การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ร้อยละ 10 (783 ตำบล) 1.3 การพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้รายได้น้อยในเมืองและชนบท 29,650 ครัวเรือน 1.4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 500 ตำบล/เมือง</p>	<p>02 การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคี สู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p> <p>2.1 การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา 30 หน่วยงาน/องค์กร 2.2 การป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน 145 ตำบล 29 เครือข่าย 6 จังหวัด</p>	<p>03 การพัฒนาศักยภาพคนใน ชนบดองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน</p> <p>3.1 การพัฒนาศักยภาพแกนนำและคนในชุมชนองค์กรชุมชน 10,000 คน 3.2 การพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน 780 กองทุน 3.3 การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน 1,050 ตำบล</p>	<p>04 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ</p> <p>4.1 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการและการกำกับติดตาม ร้อยละ 80 4.2 การบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้น้ำเชื้อ ร้อยละ 80 4.3 การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการความรู้และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 80 4.4 การบริหารและพัฒนาบุคลากร ร้อยละ 80</p>
---	--	---	---

แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2565

3.

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินงานภายใต้ประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
- 2) การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
- 3) การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน
- 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

โดยมีสาระสำคัญครอบคลุมงานตามภารกิจหลักขององค์กร งานตามนโยบายรัฐบาล การประเมินผล การปฏิบัติงาน รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการตรวจสอบ และสถานะการเงินของสถาบันฯ

1

งานตามภารกิจ

2

งานตามนโยบายรัฐบาล

3

การประเมินการปฏิบัติงาน และ
การประเมินคุณธรรมและความ
โปร่งใสในการดำเนินงานของ
หน่วยงานภาครัฐ

4

รายงานผลการดำเนินงาน
คณะกรรมการตรวจสอบ

5

รายงานสถานะการเงิน

3.1 งานตามภารกิจ

เป็นการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรในการสนับสนุนและพัฒนางานองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตามแผนงานและโครงการต่าง ๆ ภายใต้ประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง ดังนี้

ประเด็นการพัฒนา

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง

1.

การสนับสนุนการจัดทำ แผนพัฒนาเชิงพื้นที่ เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่

เพื่อให้คนในชุมชนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืน

เกิดพื้นที่รूपธรรมการแก้ไข้ปัญหาและ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง 1,112 ตำบลใน 77 จังหวัด สามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 111.20 ของเป้าหมาย (1,000 ตำบล) โดยตำบลรूपธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมีผลสำเร็จ ที่เกิดขึ้นใน 3 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ ภาคประชาชนที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของ ชุมชนในพื้นที่

(2) ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ

(3) เกิดรूपธรรมการแก้ไข้ปัญหา/พัฒนา ชุมชนในด้านต่าง ๆ

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลของ แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามสภาพปัญหา ความ ต้องการ บริบทของชุมชน การจัดการความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคติดต่อไวรัส COVID-19 ส่งผลต่อการ ดำเนินงานในระดับพื้นที่ ซึ่งมีการปรับแผนในการช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อชุมชน

ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์การ

บริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล ซึ่งสนับสนุน งบประมาณในการจัดกิจกรรมตามแผนพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นใน 749 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 67.36 ของ พื้นที่รूपธรรม วงเงินรวม 108.21 ล้านบาท และแผน พัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนได้รับการ เชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงาน จำนวน 695 ตำบล คิดเป็น ร้อยละ 62.50 นอกจากนี้ชุมชนยังได้รับการสนับสนุน ทรัพยากรในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรให้ความรู้ สถานที่ในการจัดกิจกรรม เป็นต้น ก่อให้เกิดรूपธรรมการแก้ไข้ปัญหา/พัฒนาชุมชนใน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

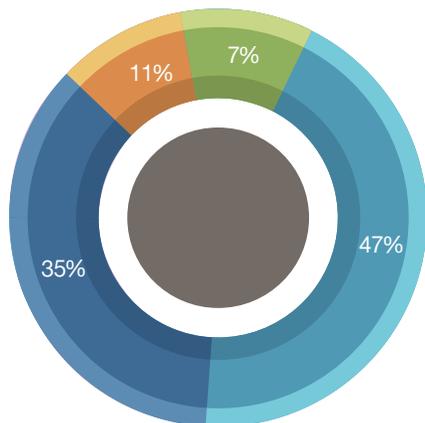
(1) การพัฒนาอาชีพ 526 ตำบล เช่น การ ส่งเสริมการทอผ้า การท่องเที่ยวชุมชน การแปรรูป อาหาร ตลาดนัดชุมชน

(2) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม 389 ตำบล เช่น การปลูกป่า การจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการขยะ

(3) การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย 73 ตำบล เช่น การซ่อมแซม/ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย ในโครงการบ้านพอเพียง

(4) การพัฒนาด้านสังคม 124 ตำบล เช่น การช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนในชุมชนช่วง Covid-19 การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ การส่งเสริม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยชุมชน

ประเภทธุรกรรมการแก้ไขปัญหา/พัฒนาของชุมชน

- การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย 7%
- การพัฒนาด้านสังคม 11%
- การพัฒนาอาชีพ 47%
- การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม 35%

จากการขยายผลการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการในช่วงปี 2561-2565 ก่อให้เกิดพื้นที่รูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นรวม 3,840 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 49.07 ของพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ อันก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- ชุมชนมีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน อันเป็นทิศทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของชุมชนได้รับการเชื่อมโยงบรรจุเป็นแผนของหน่วยงานท้องถิ่น/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ชุมชนสามารถ

เข้าถึงหน่วยงานในการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการใช้งบประมาณของชุมชนและหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีงบประมาณที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชนตามแผนพัฒนาของชุมชน

- เกิดการจัดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาและจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ

จำนวนตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง ปี 2561-2565

ภาคเหนือ

ปี 2565 : 210 ตำบล

สะสม 851 ตำบล

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปี 2565 : 376 ตำบล

สะสม 923 ตำบล

ภาคกลาง-ตะวันตก

ปี 2565 : 187 ตำบล

สะสม 681 ตำบล

ภาคกรุงเทพ ปริมณฑล-ตะวันออก

ปี 2565 : 77 ตำบล

สะสม 601 ตำบล

ภาคใต้

ปี 2565 : 262 ตำบล

สะสม 784 ตำบล

ตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

- ปี 2565 จำนวน 1,112 ตำบล
- ผลการดำเนินงานสะสม (ปี 2561-2565) รวม 3,840 ตำบล
 - (1) เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนในพื้นที่
 - (2) ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ
 - (3) เกิดการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างตำบลรูปธรรมแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเอง

เทศบาลตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

- ▶ มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับเทศบาลตำบลแม่สรวย ระยะ 5 ปี (2561-2565) ประกอบด้วย
 - (1) ด้านสังคม การอบรมอาชีพเสริมให้กับประชาชน
 - (2) ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกิดตลาดนัดชุมชน เป็นช่องทางการขายให้กับคนในชุมชน
 - (3) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ให้ความรู้การแยกขยะ และการจัดการปัญหาขยะในชุมชน ซึ่งคนในตำบลมีแนวคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน

▶ เชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบลบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่สรวย (พ.ศ. 2561-2565) แผนงานเคหะและชุมชนในโครงการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน งบประมาณ 50,000 บาท เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

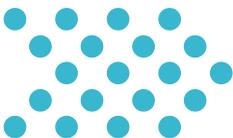
▶ ผลการดำเนินงานก่อให้เกิด “ร้านศูนย์บาท” ภายในตำบล ซึ่งมีแนวคิดให้คนในชุมชนนำขยะรีไซเคิลมาใช้แลกซื้อสินค้าภายในร้าน แทนการใช้เงินสด เมื่อมีการตีราคาขยะรีไซเคิลเป็นเงินแล้วสามารถแลกรับสินค้าในร้าน หรือลดราคาสินค้าได้ตามจำนวนนั้น

โดยสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแม่สรวย ดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาขยะ อบรมการคัดแยกขยะให้กับแกนนำในชุมชน และจัดกิจกรรมหมู่บ้านคัดแยกขยะลดโลกร้อน มีการดำเนินงานดังนี้

- 1) ทุกครัวเรือนกำจัดขยะอินทรีย์ภายในครัวเรือน หากเป็นเปลือกหอยไม่จะส่งให้เทศบาลตำบลแม่สรวยไปกำจัด
- 2) ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะพลาสติกทุกชนิด (เฉพาะที่ไม่เปียกน้ำ) รวบรวมใส่ถุงตาข่ายแดง เมื่อเต็มถุงแล้วจะส่งให้เทศบาลตำบลแม่สรวย เก็บขนไปทำเชื้อเพลิงขยะอัดก้อน
- 3) ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะพลาสติก ทุกชนิด และขยะรีไซเคิล เพื่อนำมาแลกเป็นเงินผ่านกิจกรรม “ร้านศูนย์บาท” หรือ การเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน

จากผลการดำเนินงาน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตำบลอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากปัญหาขยะเป็นปัญหาที่มีให้เห็นอยู่โดยทั่วไป ซึ่งปัญหานี้จะหมดไปหากคนในชุมชนช่วยกันคัดแยกขยะ และสามารถเปลี่ยนขยะให้เป็นเงินได้ ทำให้คนในชุมชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะภายในครัวเรือน เป็นการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้หรือลดรายจ่ายเมื่อนำขยะที่แยกไปใช้ในร้านศูนย์บาทตามโครงการอีกด้วย

ตำบลห้วยสำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

▶ **จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลห้วยสำราญ ระยะ 5 ปี (2565-2569) ประกอบด้วย**

- (1) ด้านเศรษฐกิจ การทอผ้าฝ้ายตีนแดง การเลี้ยงจิ้งหรีด/ขยายโรงเรือนให้มีพื้นที่เพียงพอต่อการเลี้ยง
- (2) ด้านที่อยู่อาศัย จัดทำแผนการสำรวจข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย ซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัย
- (3) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การประมง สร้างโรงงานคัดแยกและกำจัดขยะ
- (4) ด้านสังคม สร้างสวนสุขภาพชุมชน

▶ **คนในตำบลร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของคนตำบล** โดยมุ่งเน้นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ โดยส่งเสริมการเลี้ยงจิ้งหรีดเพื่อขายและแปรรูปเป็นอาหาร ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น

- (1) อบต. ห้วยสำราญ สนับสนุนสถานที่อบรมในการประชุม
- (2) สำนักงานเกษตรอำเภอกระสัง สนับสนุนตู้แช่เย็น อุปกรณ์การสร้างโรงเรือน จำนวน 48 หลัง และงบประมาณ 3,000,000 บาท
- (3) พัฒนาชุมชน สนับสนุนการออกแบบบรรจุภัณฑ์
- (4) วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ กับ กศน. อำเภอกระสังให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต บรรจุภัณฑ์ การตลาด Online เพื่อเตรียมพร้อมสู่การรับรองมาตรฐาน GAP

ส่งผลให้สมาชิกที่เข้าร่วมการเลี้ยงจิ้งหรีดมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณปีละ 72,000 บาทต่อครัวเรือน มีเงินหมุนเวียนในชุมชนมากกว่าปีละ 2,000,000 บาท

เทศบาลตำบลควนเสารง จังหวัดพัทลุง

การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนเสารง **กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง** การทำมาหากินของคนในชุมชนแบบพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ถือว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในพื้นที่ และด้วยเหตุที่เป็นแหล่งปลูกผลไม้ และสภาพป่าเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จึงเป็นที่มาของอีกหนึ่งอาชีพที่สร้างรายได้ของคนในชุมชนขณะนี้ คือ **“การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย”**

โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกของแต่ละกลุ่มอาชีพ และหนึ่งในนั้นคือกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงไทย (เลี้ยงแบบธรรมชาติ) ซึ่งทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดรายได้จากการเก็บผลผลิตที่ได้ประมาณ 50-60 ขวด ราคาที่ซื้อขายขวดละ 500 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 20 คน มีรายได้ต่อการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยประมาณ 5,000-10,000 บาทต่อครัวเรือน และที่สำคัญคือการเพิ่มมูลค่าจากการแปรรูปน้ำผึ้งให้เป็นสินค้าชุมชนที่ไว้จำหน่ายหรือใช้เองในครัวเรือน ทั้งสบู่น้ำผึ้ง ยาสระผมน้ำผึ้ง นับเป็นรายได้เสริมนอกจากการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ การปลูกข้าว พืชผัก หรือพืชไร่ ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายรับเพิ่มขึ้น สามารถปลดหนี้สิน มีชีวิตที่มั่นคงและมีความสุขมากขึ้น

2.

การสนับสนุนพื้นที่รูปธรรม ชุมชนเข้มแข็ง

เป็นการยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็งในการจัดการตนเอง โดยมีคุณลักษณะของชุมชนเข้มแข็งใน 4 ประเด็น ดังนี้

1) **คนมีคุณภาพ** : ผู้นำชุมชนมีทักษะ ความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะในชุมชน

2) **องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง** : มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบ/กลไกการในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนท้องถิ่น

3) **คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น** เช่น ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน มีสถาบัน/องค์กรการเงิน มีอาชีพ/รายได้ทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

4) **ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น** : หน่วยงาน/ภาคีเข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรชุมชน ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรจากหน่วยงานตามปัญหาความต้องการของชุมชน

เกิดพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง 1,162 ตำบลใน 77 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 119.79 ของเป้าหมาย 970 ตำบล โดยเป็นการประเมินตนเองร่วมกันของสมาชิกในตำบลตามกรอบการประเมิน 4 มิติ มีประเด็นการประเมิน 28 ข้อ 100 คะแนน แบ่งระดับความเข้มแข็งของชุมชนเป็น 3 ระดับ คือ

- ตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ระดับดีเยี่ยม (Excellent) ร้อยละ 90 ขึ้นไป
- ตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ระดับดีมาก (Very Good) ร้อยละ 80-89
- ตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ระดับดี (Good) ร้อยละ 70-79

โดยตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งที่ผ่านการประเมินนั้น จะต้องมีผลการประเมินร้อยละ 80 ขึ้นไป

ภาค	ผลการประเมินระดับความเข้มแข็ง (ตำบล)		รวม	
	ดีมาก (ร้อยละ 80-89)	ดีเยี่ยม (ร้อยละ 90 ขึ้นไป)	ตำบล	จังหวัด
เหนือ	191	85	276	17
ตะวันออกเฉียงเหนือ	241	197	438	20
ใต้	67	89	156	14
กลางและตะวันตก	64	101	165	13
กทม. ปริมณฑลและตะวันออก	86	41	127	13
รวม	649 (ร้อยละ 55.85)	513 (ร้อยละ 44.15)	1,162	77

สรุปผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (Very Good) คิดเป็นร้อยละ 88.92 จำแนกผลการประเมินในแต่ละมิติ ดังนี้

มิติที่ 1	คนมีแนวคิด/มีความสามารถเพิ่มขึ้น	ร้อยละ 88.82
มิติที่ 2	องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	ร้อยละ 87.29
มิติที่ 3	คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	ร้อยละ 88.29
มิติที่ 4	ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	ร้อยละ 91.29

จากการขยายผลยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่ต้นแบบสู่ชุมชนเข้มแข็งในการจัดการตนเองในช่วง 2 ปี (พ.ศ. 2564-2565) ก่อให้เกิดพื้นที่ต้นแบบสู่ชุมชนเข้มแข็งรวม 1,947 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 24.88 ของพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ โดยนำเครื่องมือ “ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง” วิเคราะห์คุณภาพและระดับความเข้มแข็งของตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะมิติที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องมีการหนุนเสริมและพัฒนาเพิ่มขึ้น และเป็นเครื่องมือติดตามความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในระดับพื้นที่โดยชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพความเข้มแข็งของชุมชน

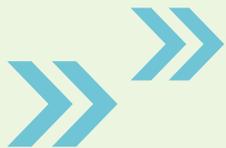
ตัวอย่างผลการประเมินพื้นที่ต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง

ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	คะแนนรวม 99.50 ระดับดีเยี่ยม (Excellent)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	100	100
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	100	100
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	100	98
มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	100	100	
ตำบลบ้านกลาง อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี	คะแนนรวม 89.50 ระดับดีมาก (Very Good)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	100	86
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	100	93
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	100	87
มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	100	92	
เทศบาลตำบลวังกะพี้ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์	คะแนนรวม 80.00 ระดับดีมาก (Very Good)		
	ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง 4 มิติ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ	100	74
	มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง	100	82
	มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น	100	84
มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น	100	80	

การใช้เครื่องมือตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งสู่การพัฒนาชุมชน

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลไหล
นำกระบวนการประเมินตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์บริบทตำบล ร่วมกับ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น อสม. อพม. หน่วยงานภาคี ในตำบล โดยมีผลการประเมินคะแนนรวม 350 คะแนน และคะแนนเฉลี่ย 87.50 คะแนน ระดับดีมาก (Very Good) ซึ่งผลที่ได้จากแต่ละมิติ นำมาสู่ การกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569) มีการวิเคราะห์ต้นทุน

ทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน เน้นการ พัฒนาคน สังคม และเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมอาชีพ การทอผ้า (กลุ่มทอผ้าไหมบ้านกุดน้ำใส) จาก ภูมิปัญญาของชุมชน ยกกระดับผลิตภัณฑ์สู่การสร้าง อาชีพและรายได้ในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้คนในชุมชน นอกจากนี้ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลไหล ผลักดันแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงกับแผนของ หน่วยงานในพื้นที่

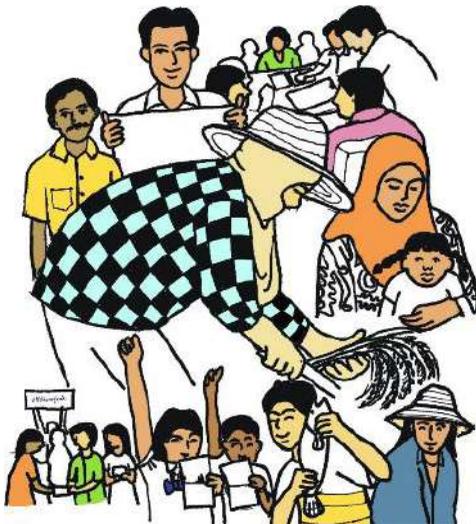

3.

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท

เป็นการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทให้มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการพัฒนาท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการแก้ไขปัญหา พื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยตำบล/เมืองมีระบบช่วยเหลือทางสังคมในการดูแลสมาชิกในชุมชนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 723 ตำบล/เมืองใน 77 จังหวัด โดยเกิดระบบช่วยเหลือทางสังคมในการดูแลสมาชิกในชุมชนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปรกกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนดำเนินการ ดังนี้

ลักษณะกิจกรรม

636

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

454

ความมั่นคงทางอาหาร

245

ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

174

พัฒนาตลาด ร้านค้าชุมชน

163

เพิ่มมูลค่าสินค้า-วิเคราะห์ตลาด

142

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

รูปธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและบริบทของพื้นที่ อาทิ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย
ในเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร เป็นการ
พัฒนาระดับและต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน
และกลุ่มอาชีพ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำไข่เค็ม
และพริกทอด และต่อยอดแปลงผักสวนครัว

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในชนบทตำบลคลอง
หินปูน อำเภอลำน้ำเค็ม จังหวัดสระแก้ว เป็นการอบรมด้านอาชีพ
ช่างแอร์รถยนต์ และการเลี้ยงหอยเชอรี่สีทอง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยใน
เมืองและชนบท ยกระดับการประกอบอาชีพ
ประมงริมเขื่อนลำปาวสู่การสร้างระบบเศรษฐกิจ
ชุมชน ตำบลสหัสขันธ์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัด
กาฬสินธุ์ โดยเชื่อมโยง 13 หมู่บ้านในการดำเนินงาน
ร่วมกัน

ฟื้นฟู-ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้
จุดเริ่มต้นแก้ปัญหาคความยากจนระยะยาว

อาศัยทักษะเดิม-รวมกลุ่มยกระดับ การทำงาน	ต่อยอดจากองค์ความรู้เดิม- สร้างทักษะและแนวร่วมใหม่	แลกเปลี่ยนเรียนรู้-สร้างอาชีพ ใหม่ร่วมกัน+แรงงานคืนถิ่น
<p>ตำบลทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมอาชีพการแปรรูปกระจูดเป็น สินค้าต่าง ๆ เนื่องจากพื้นเพคนทะเลน้อย ส่วนใหญ่ทำอาชีพนี้อยู่แล้ว จึงมี การนำเงินไปซื้อกระจูดและมาขายให้ สมาชิกในราคาถูก เพื่อลดรายจ่ายใน ครัวเรือนเสริมสร้างอาชีพให้เป็น วิสาหกิจครัวเรือนที่แข็งแรงมากขึ้น โดยการทำกระจูดในทะเลน้อย ทำกันใน ระดับ “วิสาหกิจครัวเรือน” คือในหนึ่ง บ้านมีกระบวนการทำหลายขั้นตอน หนึ่งครัวเรือนจะมีสมาชิกที่ทำงาน แต่ละขั้นตอนจนครบกระบวนการเป็น สินค้าหนึ่งชิ้น</p> <p>สิ่งที่ช่วยเหลือ คือ ชีววัตถุดิบมาแล้ว ขายให้ราคาต่ำกว่าทุน เพื่อลดต้นทุนให้ กับครัวเรือน</p> <p>สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีการประกาศผ่าน หอกระจายข่าวให้แต่ละครัวเรือนเข้ามา ลงทะเบียนแจ้งความจำนงว่า ต้องการ ซื้ออาหารหรือของใช้อะไร ความ ต้องการใช้กระจูดแต่ละบ้านใช้จำนวน ก็มัด เกิดเป็นระบบหมุนเวียน ทำให้การ ช่วยเหลือสามารถเข้าถึงทุกคน</p>	<p>เทศบาลเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ร่วมค้นหาวิธีการพัฒนาตนเองเพื่อการ แก้ไขปัญหาความยากจน นำมาสู่การ แสดงความคิดเห็นถึงการฟื้นฟูชุมชน ในด้านอาหารด้วยการปลูกผักสำหรับ กินในครัวเรือน มีเรื่องอาชีพต่าง ๆ เช่น การปลูกไม้ประดับขาย ซึ่งเหมาะ กับพื้นที่เมืองที่ค่อนข้างจำกัด บางคน เคยมีประสบการณ์เลี้ยงกบเลี้ยงปลา เพราะเป็นอาชีพเดิมที่รุ่นพ่อแม่เคยทำ ก็อยากเลี้ยงกบเลี้ยงปลาแต่เป็นการ เลี้ยงในพื้นที่แบบแคบ เลี้ยงหนา อยากให้จัดหาพื้นที่ว่างให้เลี้ยงวัว ส่งเสริมอาชีพทำขนมจัดเตรียมอุปกรณ์ ให้ไว้เพื่อลดต้นทุน และที่ได้มีการ ดำเนินงานแล้วเป็นโครงการของ พมจ. ร่วมกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งส่งเสริม อาชีพด้วยการฝึกอบรมทำพรมเช็ดเท้า</p> <p>นอกจากนี้ยังอยากเรียนรู้งาน ช่างต่าง ๆ ซึ่งมีแผนอยากรวมกลุ่มกัน เพื่อเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความสามารถ ในงานช่างต่าง ๆ เช่น ซ่อมแอร์ ซ่อมรถ แรงงานรับจ้างต่าง ๆ เป็นต้น</p>	<p>ชุมชนหนองบัว จังหวัดสุรินทร์ มีโอกาสเรียนรู้และได้แนวคิดจาก เครือข่ายบ้านมั่นคงจันทบุรี จึงเกิด อาชีพใหม่ คือ “อาชีพขายดินผสม พร้อมปลูก” ซึ่งทำให้ชุมชนมีรายได้ ต่อเนื่องมาตลอดจนปัจจุบัน ดินผสม พร้อมปลูกเป็นการขายส่งดินให้ชาว ชุมชนรับไปขายต่อ โดยมีหน่วยงาน ต่าง ๆ ร่วมสนับสนุน ทั้งเทศบาลที่ สนับสนุนพันธุ์ไม้/ต้นไม้</p> <p>มีการใช้งบประมาณชีวิตจาก พอช. มาซื้อดินปลูก และบ้านมั่นคง ร่วมแจกเมล็ดพันธุ์ ซึ่งผลลัพธ์ที่ ชัดเจน คือ ชุมชนมีรายได้ และ หน่วยงานภายนอกเปลี่ยนแนวคิดในการ แจกของให้แก่ชุมชนเพียงอย่างเดียว เป็นการช่วยสร้างอาชีพที่ยั่งยืน</p>

ตัวอย่างการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

“การสร้างมูลค่าทางวิถีชีวิต ภูมิปัญญาวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงคนรุ่นใหม่ จากต้นทุนชุมชน นำไปสู่ความมั่นคงทางอาหาร และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน”

แผนงานการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพการพึ่งพาตนเองให้อยู่ร่วม อยู่รอด อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- 2) ค้นหาต้นทุนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมสำคัญในชุมชนกะเหรี่ยงแก่นมะกรูด นำมาสร้างความหมายใหม่ให้เกิดคุณค่า และสร้างมูลค่าให้กับคนในชุมชนนำไปสู่การสร้างรายได้ และพัฒนาเป็นอาชีพที่ใช้ฐานทรัพยากรของชุมชน
- 3) ยกระดับ และพัฒนาทักษะแกนนำคนรุ่นใหม่ในชุมชน ให้ลุกขึ้นมาเรียนรู้ และจัดการตนเองให้เป็นผู้ประกอบการทางสังคม

รูปธรรมความสำเร็จและสิ่งที่ค้นพบ

- 1) เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน จากต้นทุนชุมชนสู่การแปรรูปสร้างมูลค่าใหม่ ได้แก่ อาหารพื้นถิ่น ยาสมนไพร การแปรรูปของใช้จากธรรมชาติ ขนมพื้นถิ่น
- 2) เกิดพื้นที่เรียนรู้ ยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ในมิติต่าง ๆ เช่น สวนสมุนไพรรักษ์กะเหรี่ยง พื้นที่เรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมชุมชน การละเล่น ฯลฯ
- 3) เกิดแกนนำเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่สนใจงานพัฒนาชุมชน นำไปสู่การสร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน จากประเด็นการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อาหารกะเหรี่ยงสมุนไพรรอบริเวณ ของเล่นพื้นบ้าน ขนมพื้นถิ่น และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ฯลฯ
- 4) กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มคนในชุมชนที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของต้นทุนที่มีอยู่นำมาพัฒนา ต่อยอด สร้างความหมายใหม่ จนทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสู่เด็กรุ่นใหม่ที่อยู่ในชุมชน

ประเด็นการพัฒนา

การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคี
ที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย

4.

การประสานความร่วมมือ และบูรณาการการทำงาน ร่วมกับภาคีพัฒนา

เป็นการผนึกพลังและจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ขบวนการ
องค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาในการหนุนเสริมการจัดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและ
ผลักดันเชิงนโยบายสาธารณะ โดยมีรูปแบบความร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และนโยบาย

4.1 ระดับนโยบาย

4.1.1 การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดิน

ทำกิน รวม 22 หน่วยงาน ร่วมบูรณาการบริหารจัดการ
ที่ดิน แก้ไขปัญหาทั่วที่ดินที่อยู่อาศัยประเทศไทย
ใช้ “ความร่วมมืออย่างบูรณาการ สู่ความยั่งยืน”
โดย พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี
รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในพิธี
ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับ
22 หน่วยงาน ในโครงการบูรณาการพัฒนาระบบ
สาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่
คทช. ในระยะเวลา 5 ปี เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาด้าน
การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ
โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของ
ประชาชนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ

สาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาอาชีพ
และคุณภาพชีวิตให้ราษฎรมีรายได้ที่มั่นคง และ
มีคุณภาพชีวิตที่ดีตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการนโยบาย
ที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้มี คทช. เพื่อทำให้
การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินเป็นเอกภาพ

การแก้ปัญหาแนวเขตที่ดินทับซ้อนระหว่างหน่วยงาน และหน่วยงานกับประชาชน แก้ปัญหาประชาชนอยู่ในที่ดินรัฐ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค พัฒนาอาชีพเกษตร และนอกภาคเกษตร ซึ่งหน่วยงานร่วมลงนามประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

- **กลุ่มหน่วยงานเจ้าของพื้นที่** ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมสหกรณ์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

- **กลุ่มหน่วยงานงานพัฒนา** ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค กรมทางหลวงชนบท กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมโยธาธิการและผังเมือง

- **กลุ่มหน่วยงานสนับสนุนส่งเสริม** ได้แก่ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน

4.1.2 การสร้างหลักประกันยามชราภาพ และความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านการออม : โครงการบ้านมั่นคงประชาชน โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านมั่นคงและกองทุนการออมแห่งชาติ

เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) และเครือข่ายขบวนองค์กรบ้านมั่นคง ในการยกระดับการออมให้กับผู้มีรายได้น้อยและประชาชน ผู้ประกอบอาชีพอิสระได้เข้าถึงการออมแบบครอบคลุมทุกชุมชน ผ่านหน่วยบริการสมาชิกทั่วประเทศ เพียงใช้บัตรประจำตัวประชาชนใบเดียวในการสมัครและส่งเงินออม

สะสมต่อเนื่อง ตามจำนวนเงินที่ประสงค์ออมตั้งแต่ 50-13,200 บาทต่อปี โดยมีนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) นายไมตรี อินทุสุต ประธานกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และนางสาวจารุลักษณ์ เรืองสุวรรณ เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามในบันทึกความร่วมมือ ณ สำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ ในการให้บริการเป็นหน่วยรับสมัครสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นกองทุนการออมภาคประชาชน เป็นกลไก

ส่งเสริมการออมของแรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เกษตรกร ชาวไร่ชาวนา พ่อค้าแม่ค้า ประชาชน ในชุมชนเข้าถึงการออมกับ กอช. มีสวัสดิการถ้วนหน้า

โดยความร่วมมือในครั้งนี้เป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้คนไทยได้รู้จักออมเงินกับ กอช. ดำเนินการในพื้นที่นำร่อง 50 แห่ง อาทิ เมืองนครสวรรค์ เมืองขอนแก่น เมืองชุมแพ จ.ขอนแก่น เมืองอุดรธานี เมืองสุรินทร์ เมืองสระบุรี เมืองสามชุก จ.สุพรรณบุรี เมืองเพชรบุรี เมืองสุราษฎร์ธานี และเมืองสตูล

4.2 ระดับพื้นที่

4.2.1 การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ตามบันทึกความร่วมมือการบูรณาการความร่วมมือการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จในจังหวัดนำร่อง ระหว่างสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 7 หน่วยงาน มีระยะเวลาความร่วมมือ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนและพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือคนจนกลุ่มเป้าหมาย โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนจนเปราะบางที่พบจากการดำเนินโครงการวิจัย ให้สามารถเข้าถึงระบบการดูแล และระบบการสนับสนุนของหน่วยงาน

โดยเริ่มจากการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และภาคประชาสังคม/องค์กรชุมชน ค้นหาและสอบถามข้อมูลคนจนทั้งในระบบและนอกระบบ TPMAP เพื่อจัดทำฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ และส่งต่อความช่วยเหลือและการสร้างกลไกและเป้าหมายร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับส่วนกลางและพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาและสร้าง “โมเดลแก้จนระดับพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม” โดยมีความร่วมมือในการดำเนินการระดับจังหวัด ดังนี้

▶ จังหวัดกาฬสินธุ์ : โครงการการแก้ไข ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ โดย พอช. ร่วมลงนามความร่วมมือร่วมกับ 24 หน่วยงานในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจน ที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% มีระบบ และกลไกที่เหมาะสมกับบริบทจังหวัดกาฬสินธุ์
- 2) เพื่อพัฒนาระบบ กลไก การวิเคราะห์และการ ส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนพื้นที่ จังหวัดและส่วนกลางอย่างมี ประสิทธิภาพให้ได้ 100%
- 3) เพื่อพัฒนาโมเดล แก่จนที่เหมาะสมกับบริบทจังหวัดกาฬสินธุ์ในการ

แก้ปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืน 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริมเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนา และ 5) เพื่อการแก้ไขปัญหาคความยากจนระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับจังหวัดกาฬสินธุ์

หมายเหตุ : 24 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ 4) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 5) ธนาคารเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ 6) สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ 7) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ 8) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาฬสินธุ์ 9) ศูนย์โครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง 10) สำนักงานสถิติจังหวัดกาฬสินธุ์ 11) สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ 12) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ 13) สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ 14) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ 15) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 16) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 17) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 18) หอการค้าจังหวัดกาฬสินธุ์ 19) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ 20) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ 21) สำนักงานแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ 22) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ 23) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ 24) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

▶ **จังหวัดแม่ฮ่องสอน : ขับเคลื่อนแก้ไข ปัญหาความยากจนเบ็ดเสร็จแม่นยำ โดยยก “ตำบลแม่ลาหลวงโมเดล” เป็นต้นแบบการขับเคลื่อน** โดยใช้ฐานข้อมูลความยากจน (TP map) เป็น เครื่องมือวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายความยากจน และชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็น ตัวตั้ง โดยเป็นความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพ คุณภาพชีวิตของประชากรตำบลแม่ลาหลวง ร่วมกับ 11 หน่วยงาน คือ (1) พัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2) อำเภอ แม่ลาน้อย (3) สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วย บัญชาการทหารพัฒนา (4) สำนักจัดการทรัพยากร ป่าไม้ที่ 1 สาขาแม่ฮ่องสอน (5) สำนักบริหารพื้นที่

อนุรักษ์ที่ 16 สาขาแม่สะเรียง (6) วิทยาลัยชุมชน แม่ฮ่องสอน (7) ศูนย์เฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (8) ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ลาน้อย (9) เกษตรอำเภอแม่ลาน้อย (10) ปศุสัตว์อำเภอ แม่ลาน้อย และ (11) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ ลาหลวง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสวนาการเสริมสร้าง การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ยกกระดับให้ เป็นต้นแบบ (Model) การพัฒนาชุมชนแบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริม พลังงานสะอาดน้ำและแสงสว่าง เพื่อยกระดับ วิถีชีวิตที่เหมาะสมกับภูมิสังคมก้าวพ้นจากความจน

▶ **จังหวัดนราธิวาส : โครงการวิจัยและ นวัตกรรมเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจน** โดย พอช. และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ร่วมกับภาคีเครือข่าย 23 หน่วยงาน ลงนาม MOU ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับ พื้นที่จังหวัดนราธิวาส เพื่อสานพลังที่จะนำไปสู่ กระบวนการแก้ไขปัญหาค้นคนนราธิวาสหลุดพ้น จากความยากจน สามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมและยั่งยืนตลอดไป

ประกอบด้วย หน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอ ได้แก่ (1) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา ระดับพื้นที่ (2) สำนักงานจังหวัดนราธิวาส

(3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนราธิวาส
(4) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส
(5) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส (6) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส (7) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส (8) สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส (9) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (10) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส

(11) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนราธิวาส
(12) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา นราธิวาส
(13) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส (14) อำเภอบาเจาะ (15) อำเภอยี่งอ (16) อำเภอบาเจาะ (17) อำเภอจะแนะ (18) อำเภอสุโหงโกลก (19) อำเภอรือเสาะ (20) อำเภอระแงะ (21) อำเภอศรีสาคร (22) อำเภอเจาะไอร้อง (23) อำเภอแว้ง

4.2.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเมืองและชนบท โดยร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่บูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งมีการออกแบบการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงาน อาทิ

▶ จังหวัดสุโขทัย : บันทึกความร่วมมือการสนับสนุนและหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดสุโขทัย โดยมีหน่วยงานภาครัฐ วิชาการ และภาคีเครือข่าย 12 หน่วยงาน คือ (1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (2) สำนักงานจังหวัดสุโขทัย (3) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย (4) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย (5) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานสุโขทัย (6) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุโขทัย (7) สภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัย (8) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสุโขทัย

(9) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย (10) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขต 6 (11) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 และ (12) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

▶ **จังหวัดนครสวรรค์ : บูรณาการยกระดับการพัฒนาฝีมือแรงงานช่างชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทจังหวัดนครสวรรค์** โดย พอช. ร่วมกับ 5 หน่วยงาน คือ (1) สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 8 นครสวรรค์ (2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง (4) องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระหลวง และ (5) สภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดนครสวรรค์ บูรณาการยกระดับการพัฒนาฝีมือแรงงานช่างชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ (1) การร่วมกันสำรวจข้อมูลรายละเอียดกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท บูรณาการฐานข้อมูลจากหน่วยงานความร่วมมือร่วมกัน (2) เกิดหลักสูตรอบรมอาชีพสร้างรายได้ที่

หลากหลาย สนับสนุนกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (3) เกิดกระบวนการวางแผน วางผังการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติ (4) ร่วมกันสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต งบประมาณ กฎระเบียบเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและชัดเจนในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ และ (5) เกิดคณะทำงานบูรณาการความร่วมมือแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ของจังหวัด

▶ **จังหวัดกาญจนบุรี : ร่วมมือสนับสนุนการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจฐานรากแบบครบวงจรสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน** โดย พอช. คณะประสานงานขบวนองค์กรชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกับ 4 หน่วยงาน คือ (1) มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี (2) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี และ (4) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี ลงนามบันทึกความร่วมมือเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในลักษณะหุ้นส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในทุกมิติ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบศูนย์กระจายสินค้าระบบเศรษฐกิจฐานรากแบบครบวงจร และพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก มีความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการองค์กร

4.2.3 ด้านการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

▶ **นาร่องการพัฒนาพื้นที่แก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชนบท จังหวัดนครพนม** โดย พอช. ร่วมมือกับ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม และผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม พัฒนาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดนครพนม ซึ่งนาร่องในพื้นที่ตำบลวังตามัว อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และมีแผนขยายผลความสำเร็จไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดนครพนมต่อไป โดยหน่วยงานต่างพร้อมให้การสนับสนุนและบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันอย่างเต็มที่ ทั้งข้อมูล ทรัพยากร และบุคลากร มีเป้าหมายแก้ไขปัญหาด้านที่ดินที่อยู่อาศัยในเขตชนบทให้เป็น **“นครพนมโมเดล”**

▶ **เกิดความร่วมมือในการซ่อมสร้างบ้านพอเพียงแก่กลุ่มเปราะบางในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา** ร่วมกับ 3 หน่วยงาน คือ 1) พมจ. นครราชสีมา 2) นิคมสร้างตนเองสุคิรินทร์ และ 3) นิคมสร้างตนเองศรีสาคร ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง พอช. พมจ. นครราชสีมา นิคมสร้างตนเองสุคิรินทร์และศรีสาคร และผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางให้ความช่วยเหลือครัวเรือนตกเกณฑ์ด้านความเป็นอยู่ โดยการสร้าง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ครัวเรือนที่มีความเดือดร้อนในระยะแรกอำเภอละ 1 ครัวเรือน เป็นการบูรณาการงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนวัสดุในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนในส่วนที่ไม่ทับซ้อนกับงบประมาณหน่วยงานอื่น ๆ (2) สำนักงานพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา สนับสนุนวัสดุในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ ครัวเรือนละ 20,000 บาท และสนับสนุนวัสดุในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้พิการ ครัวเรือนละ 20,000 บาท และ (3) ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองสุคิรินทร์และศรีสาคร สนับสนุนวัสดุในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยครัวเรือนละ 20,000 บาท

5.

การป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ด้วยแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ฉบับปรับปรุงให้ความสำคัญกับกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) โดยกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

เกิดนวัตกรรมการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรชุมชนใน 17 จังหวัด 171 ตำบล เป็นการส่งเสริมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต นำไปสู่ “การสร้างวัฒนธรรมสุจริตพร้อมกับการต่อต้านการทุจริต” ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) เกิดความตื่นตัวของภาคประชาชน องค์กรชุมชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ “เปลี่ยนประชาชนเป็นพลังพลเมือง” โดยมีการรวมตัวของภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 171 ตำบล/

เทศบาล ก่อให้เกิดคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริตระดับตำบล รวม 3,078 คน (เฉลี่ยตำบลละ 18 คน) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดของเครือข่ายภาคประชาชนว่า “การต่อต้านการทุจริตไม่ใช่ภาระ แต่เป็นภารกิจ” ที่เครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชนต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม

2) เกิดกลไกและแผนการขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริตระดับจังหวัดใน 17 จังหวัด มีการจัดตั้งคณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนงานการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้แทนเครือข่ายภาคประชาชน รวม 238 คน (เฉลี่ยจังหวัดละ 14 คน) พร้อมกันนี้ในหลายจังหวัดมีแผนการดำเนิน

การและประกาศเป็นวาระร่วมของจังหวัด เช่น จังหวัดชุมพรจะขยายผลให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดในระยะเวลา 3-5 ปี จังหวัดอำนาจเจริญประกาศวาระ “อำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร เขตปลอดทุจริต” และจังหวัดนครสวรรค์ “นครสวรรค์คนธรรมดี มีวัฒนธรรมสุจริต ใช้ชีวิตพอเพียง” เป็นต้น

3) เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับส่วนกลางและพื้นที่ อาทิ สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันพระปกเกล้า พร้อมทั้งความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคม องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน ชมรมสื่อช่อสะอาด ชมรมสตรีรองจิตพอเพียงในการเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ

4) เกิดรูปธรรมและนวัตกรรมการสร้างวัฒนธรรมสุจริตและการต่อต้านการทุจริต โดยเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชนในพื้นที่ใน 4 กิจกรรมสำคัญ คือ

4.1) สร้างการรับรู้และจิตสำนึกประชาชน

เพื่อให้เกิดความตื่นตัวของภาคประชาชน องค์กรชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในการร่วมกันทำภารกิจต่อต้านการทุจริต เช่น จัดอบรมเกี่ยวกับผลกระทบและอันตรายที่เกิดจากการทุจริต รูปแบบการทุจริตและการประพฤติมิชอบ และการเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตในพื้นที่ตำบล และจังหวัด

สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งพง อ.หนองฉาง จ. อุทัยธานี

4.2) สร้างระบบพื้นที่เปิดเผยโปร่งใสให้

คนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสและช่องทางรับรู้ข้อมูลโครงการและงบประมาณ แสดงความเห็นและร่วมติดตามตรวจสอบ เช่น เครือข่ายภาคประชาชนจังหวัดภูเก็ตได้รับความร่วมมือจากองค์กรบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตในการสนับสนุนข้อมูลและพัฒนาความสามารถของเครือข่ายภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต โดยนำข้อมูลโครงการ งบประมาณ มาเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายภาคประชาชนและกำหนดการวัดความโปร่งใสในการดำเนินงาน อีกทั้งสนับสนุนการนำ

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี

อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

แผนการต่อต้านการทุจริตของเครือข่ายภาคประชาชน บรรจุในแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ อบจ. ภูเก็ต เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่

4.3) สร้างธรรมาภิบาลการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน มีการตั้งคณะทำงานธรรมาภิบาลองค์กรชุมชน และคณะทำงานติดตาม ประเมินผลการดำเนินการขององค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดการเปิดเผย โปร่งใส มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เช่น จังหวัดตราดนำโครงการบ้านพอเพียงมาสอบทานความโปร่งใสขององค์กรชุมชน

4.4) ปฏิบัติการเฝ้าระวังและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ มี 2 แนวทาง คือ (1) **การดำเนินงานเชิงป้องกัน** เช่น การเพิ่มองค์ความรู้และวิเคราะห์

ความเสี่ยง ทำข้อตกลงเปิดเผยข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่ และประสานเครือข่ายเฝ้าระวังในพื้นที่ทั้งเครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายแรงงาน และภาคประชาสังคม การจัดทำธรรมนูญสร้างวัฒนธรรมสุจริตชุมชนใน 14 ตำบลของจังหวัดนครสวรรค์ และ (2) **การดำเนินงานเมื่อมีเหตุทุจริตหรือสิ่งที่ส่อไปในทางทุจริต** มีการแจ้งเบาะแส สอดส่องข้อมูลการใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ไม่เกิดประโยชน์กับประชาชน เช่น การจัดทำตู้ ปณ. หรือตู้ไว้วางยในการรับเรื่องราวในพื้นที่ ประสานงานกับชมรมสตรีรองเพื่อส่งต่อข้อมูลเบาะแสการทุจริตให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ จังหวัดตราดลงพื้นที่สอบทานโครงการสนามเด็กเล่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โครงการก่อสร้างของภาครัฐในจังหวัด เป็นต้น

พื้นที่ดำเนินการใน 17 จังหวัด 171 ตำบล

ภาคเหนือ

(2 จังหวัด 35 ตำบล)

- จ.เชียงใหม่
- จ.นครสวรรค์

ภาคกลาง-ตะวันตก

(2 จังหวัด 34 ตำบล)

- จ.สระบุรี
- จ.ประจวบคีรีขันธ์

ภาคใต้

(5 จังหวัด 33 ตำบล)

- จ.ชุมพร
- จ.สุราษฎร์ธานี
- จ.นครศรีธรรมราช
- จ.พัทลุง
- จ.ภูเก็ต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(5 จังหวัด 35 ตำบล)

- จ.ขอนแก่น
- จ.บุรีรัมย์
- จ.มุกดาหาร
- จ.เลย
- จ.อำนาจเจริญ

ภาคกม. ปริมณฑล-ตะวันออก

(3 จังหวัด 34 ตำบล)

- จ.ชลบุรี
- จ.ตราด
- จ.สมุทรปราการ

การขับเคลื่อนงานภายใต้โครงการการป้องกันและต่อต้านการทุจริต
โดยมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน
ตำบลหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

“หนองบัวโคกโปร่งใส ทุกหมู่บ้านใกล้ไกล ร่วมใจไร้คนโกง” โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองบัวโคก อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตในพื้นที่ และกำหนดแนวทาง-แผนการขับเคลื่อนงานภายใต้โครงการป้องกันและการต่อต้านการทุจริตใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1
การสร้างความรู้
ตระหนัก และ
จิตสำนึก

กิจกรรม “กลุ่มลูกโซ่รักดี ตำบลหนองบัวโคกนี้ ไม่มีโกง” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 50 คน จาก 13 หมู่บ้าน 9 องค์กร 1 อปท. เพื่อปรับทัศนคติ ค่านิยม และปลูกจิตสำนึก หัวขบวนของคณะทำงานให้เกิดทัศนคติ ค่านิยมสุจริตในพื้นที่ เกิดแผนการขับเคลื่อนในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต และขยายผลระบบลูกโซ่ในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ตำบลหนองบัวโคกของเครือข่ายภาคประชาชน

ด้านที่ 2
การสร้างระบบพื้นที่
เปิดเผยโปร่งใส

กิจกรรม “น้ำกระเทียม ขยายเครือข่ายลูกโซ่รักดีหนองบัวโคกนี้ไม่มีโกง” ผู้นำชุมชนร่วมกับเครือข่ายคณะทำงานลูกโซ่รักดีหนองบัวโคกนี้ไม่มีโกง ขับเคลื่อนการปลูกฝังค่านิยมสุจริต ป้องกันและต่อต้านการทุจริตในกิจกรรมของชุมชนทั้ง 13 หมู่บ้าน เช่น ในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การประชุมประชาคมในหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ฯลฯ โดยผู้นำชุมชนจะสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนนำพี่น้องประชาชนร่วมกิจกรรมกล่าวคำปฏิญาณตนแสดงเจตนาารมณณ์ในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ และขยายเครือข่ายออกไป “เหมือนน้ำกระเทียม”

<p>ด้านที่ 3 การสร้างธรรมาภิบาล ของขบวนการ องค์กรชุมชน</p>	<p>กิจกรรม “การสร้างทัศนคติค่านิยมสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล” ปลูกฝังค่านิยมสุจริตให้เครือข่าย 9 องค์กร 1 อปท. และผู้นำชุมชน โดยภาคีเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ให้แนวคิดในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร/คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เ้า ความสำคัญในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต การกำหนดเป้าหมายขององค์กรภายใต้หลักธรรมาภิบาล</p>
<p>ด้านที่ 4 การปฏิบัติการ ต่อต้านการทุจริต</p>	<p>พี่น้องประชาชนจากสภาองค์กรชุมชน ส่วนราชการ นักเรียนนักศึกษา อสม. ผู้นำชุมชน ร่วมเดินรณรงค์ประกาศเจตนารมณ์ในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต และร่วมลงนามทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ประกาศเจตนารมณ์ในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตของ 9 องค์กร 1 อปท.</p>

จากการดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้และให้ความสำคัญในเรื่องของการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ตำบลหนองบัวโคก เกิดแนวร่วมและมีแนวป้องกัน เฝ้าระวัง สังเกต และตรวจสอบการดำเนินงานในพื้นที่ในการใช้กรอบงบประมาณ การบริหารงาน การดำเนินการอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้

“เปลี่ยนภาคประชาชนเป็นพลังพลเมือง”

คือ หัวใจสำคัญของการดำเนินโครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ยกกระตือรือร้นของเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชนในการเฝ้าระวังและต่อต้านการทุจริต จากเดิมที่ประชาชนเป็นเพียงกลุ่มเป้าหมายที่เข้าไปมีส่วนร่วม พัฒนาสู่การเป็นกลไกหลักที่สามารถขับเคลื่อนงานการเฝ้าระวังและต่อต้านการทุจริตในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน

ประเด็นการพัฒนา

การพัฒนาศักยภาพ

คนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน

6.

การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ แกนนำและขบวนการองค์กรชุมชน

เป็นการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงาน พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถของขบวนการองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกและแกนนำสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น

เกิดการพัฒนากลุ่มผู้นำและคนในขบวนการองค์กรชุมชน ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชน จำนวน 9,179 คน คิดเป็นร้อยละ 91.79 ของเป้าหมาย ส่งผลให้ผู้นำเกิดความเชื่อมั่นในแนวคิด **“ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง”** โดยมีความรู้ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ นำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

(1) การบริหารจัดการที่ดี 4,525 คน โดยเกิดคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการทุจริตใน 171 ตำบล เป็นกลไกขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริต และเกิดการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล

(2) ความรู้ด้านงานพัฒนา 1,237 คน โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน ส่งผลให้ตำบลมีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นใน 1,112 ตำบล

(3) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ **“นักสื่อสารชุมชน”** 500 คน โดยมีการนำเสนอข่าวบทความ และคลิป เผยแพร่ผ่านช่องทางของสถาบันฯ สู่อารณะ ไม่น้อยกว่า 30 ชิ้น/ผลงาน

(4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2,266 คน ในการใช้งานโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (Social Welfare Fund) ก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

(5) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 651 คน โดยเกิดการพัฒนาระดับฝีมือ “ช่างชุมชน” 536 คนใน 8 จังหวัด ผู้การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย และเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และ 73 สหกรณ์สามารถการจัดทำบัญชีและงบการเงินได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ประเภทการพัฒนาแกนนำ	จำนวน (คน)
• การบริหารจัดการที่ดี	4,525
• การพัฒนาความรู้ด้านงานพัฒนา	1,237
• การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ “นักสื่อสารชุมชน” (Community Communicator)	500
• การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Social Welfare Fund (Codi SWF)	2,266
• ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำบัญชีและงบการเงินของสหกรณ์ (115 คน) - การพัฒนาระดับฝีมือ “ช่างชุมชน” (536 คน) 	651
รวม	9,179

การพัฒนาระดับฝีมือ “ช่างชุมชน” ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย

จากการดำเนินงานยกระดับฝีมือช่างชุมชน เพื่อสนับสนุนการสร้างบ้านแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมช่างชุมชน 8 หลักสูตร **ส่งผลให้ช่างชุมชนได้รับการอบรมพัฒนาฝีมือรวมทั้งสิ้น 536 คน ในพื้นที่ 8 จังหวัด** ประกอบด้วย นครพนม นครสวรรค์ สุโขทัย ชัยนาท สมุทรปราการ ตราด จันทบุรี และพัทลุง ในการฝึกอบรมช่างชุมชน จะใช้พื้นที่ปฏิบัติการจริง เพื่อให้ได้ทั้งความรู้ ทักษะ และช่วยแก้ไขปัญหาผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย เช่น ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ไม่มีที่อยู่อาศัย และในการฝึกอบรมปฏิบัติการจริงส่งผลให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีอาชีพด้านช่างในการหาเลี้ยงชีพ และเป็นการสร้างงานในพื้นที่ นับเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มคนผู้มีรายได้น้อยได้อีกเลือกทางหนึ่ง โดยมีการพัฒนาช่างชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้รับความร่วมมือจากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด จัดอบรมพัฒนาศูนย์ระดับทักษะฝีมือแรงงาน ช่างชุมชน สนับสนุนการสร้างบ้านแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย “สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ หลังโควิด-19”

การพัฒนาฝีมือช่างชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ ตามมาตรฐานฝีมือช่างไทยสามารถนำไปสู่การต่อยอดสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้เชิงประจักษ์ สามารถดูแลครอบครัว ช่วยเหลือชุมชน พร้อมจัดระบบในการซ่อมแซม ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในชุมชนให้มีที่อยู่อาศัยที่แข็งแรง ปลอดภัย และเป็นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่สนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการบ้านมั่นคง บ้านพอเพียง และงานชุมชนด้านอื่น ๆ

โดย พอช. สานพลังองค์กรชุมชนคนตราด สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อพลอย เทศบาลตำบลบ่อพลอย ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานตราด บริษัท เอ็นเอส บลูสโคป (ประเทศไทย) จำกัด จัดโครงการฝึกอบรมแรงงานกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ “ช่างชุมชนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนคนตราด” หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริมสาขาช่างเชื่อมประกอบผลิตภัณฑ์ ระยะเวลา 30 ชั่วโมง รุ่นที่ 1/2565 มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 80 คน

▶ **จังหวัดสุโขทัย :** หลักสูตรเทคนิคงานก่อสร้างสำหรับช่าง มีช่างชุมชนผ่านการอบรม จำนวน 32 คน โดยเกิดการดำเนินร่วมกันอย่างบูรณาการกับสำนักพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการจริงในโครงการบ้านพอเพียงพื้นที่ตำบลบ้านไร่ และตำบลวังใหญ่ ก่อให้เกิดการพัฒนาฝีมือของช่างชุมชนและเกิดการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พร้อมสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่

จังหวัดนครสวรรค์ : หลักสูตรช่างก่อสร้างอเนกประสงค์ มีช่างชุมชนผ่านการอบรม จำนวน 54 คน จากตำบลบางม่วง ตำบลบางพระหลวง อำเภอเมือง จำนวน 29 คน และตำบลชนเขาชนกัน อำเภอแม่วงก์ จำนวน 25 คน เกิดการพัฒนาฝีมือช่างชุมชนและการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย พร้อมสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่

ผลจากการฝึกอบรมช่างชุมชน ก่อให้เกิดการขยายผลการฝึกอบรมช่างชุมชนรุ่นพี่ที่ผ่านการฝึกอบรม เพื่อช่วยฝึกให้กับรุ่นน้อง โดยสามารถขยายผลพัฒนาช่างชุมชนเพิ่มเติมอีก 50 คน ทั้งนี้ไม่เพียงแต่การอบรมผู้นำให้มีความรู้ด้านงานช่างเพื่อไปช่วยเหลือการซ่อม-สร้างบ้านและมีอาชีพติดตัว สร้างรายได้ให้กับตนเองเท่านั้น แต่ยังเกิดการช่วยกันสำรวจข้อมูล บูรณาการฐานข้อมูลที่อยู่อาศัย เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนในการซ่อม/สร้างบ้านร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

ประเด็นการพัฒนา

การพัฒนาศักยภาพ

คนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน

7.

การพัฒนาและ จัดสวัสดิการชุมชน

เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บนพื้นฐาน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานสำคัญ คือ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ แต่ละชุมชนเป็นฐานในการจัดสวัสดิการครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย บนฐานของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างพลังในการพึ่งตนเอง และสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงานที่สำคัญในการพัฒนาสวัสดิการชุมชน

1) เกิดการพัฒนาและสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชน รวม 1,455 กองทุน ครอบคลุมสมาชิก 1,180,975 คน งบประมาณสมทบรวม 182.73 ล้านบาท ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกครอบคลุมทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย

2) เกิดการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตามเกณฑ์การประเมินผล 5,195 กองทุน สามารถขยายผลยกระดับคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนในปี 2565 จำนวน 1,175 กองทุน พร้อมทั้งติดตาม และตรวจสอบสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชน 4,020 กองทุน ภายใต้เกณฑ์คุณภาพนำไปสู่ความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชน ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุน ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิกเป็นปัจจุบัน มีรายงานผลการดำเนินงาน และรายงานสถานะการเงินและบัญชีของกองทุน รวมถึงแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนหรือแผนการฟื้นฟูกองทุนให้สามารถดำเนินการต่อไปได้

3) กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (Codi_SWF) เป็นเครื่องมือในการบริหารกองทุน โดยมีการพัฒนาศักยภาพให้กับกองเลขาสวัสดิการชุมชนระดับจังหวัด 77 จังหวัด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้งานโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชี และสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมการอบรมรวม 2,266 คน โดยมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเริ่มใช้ระบบโปรแกรม (Codi_SWF) 1,664 กองทุน

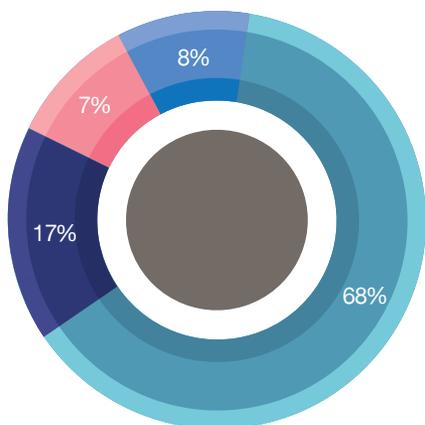
ณ ปัจจุบัน (30 กันยายน 2565) มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง 5,916 กองทุน จำนวนสมาชิกกองทุน 6,487,620 ราย และมีเงินกองทุนรวม 19,062.27 ล้านบาท โดยเกิดการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกครอบครัวตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งมีรูปแบบสวัสดิการที่หลากหลายมากกว่า 15 ประเภท อาทิ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด อุปกรณ์การเรียนของนักเรียน จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ซ่อมแซมบ้าน/ที่ดินทำกิน ตลอดจนช่วยเหลือป้องกันในช่วงโควิด-19 ทั้งการผลิตและแจกจ่ายหน้ากากผ้า เจลฆ่าเชื้อ ข้าวสารอาหารแห้ง โดยมีผู้รับสวัสดิการตรงสะสมรวม 1,970,314 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,399.95 ล้านบาท

ภาค	จำนวนกองทุน	จำนวนหมู่บ้าน		ปี 2565 (สะสม)		จำนวนกรรมการ (คน)
		ทั้งหมด	เข้าร่วม	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนเงินกองทุนของชุมชน (บาท)	
เหนือ	1,207	17,983	13,746	1,438,452	4,221,291,185	118,175
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,244	95,498	24,670	2,447,225	6,896,127,015	186,019
ใต้	1,060	17,121	7,495	1,308,070	3,679,079,927	137,066
กลางและตะวันตก	715	11,548	6,119	561,524	1,894,973,899	95,180
กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออกเฉียง	690	20,656	6,262	732,349	2,370,530,009	76,179
รวม	5,916	162,806	58,292	6,487,620	19,062,002,035	612,619

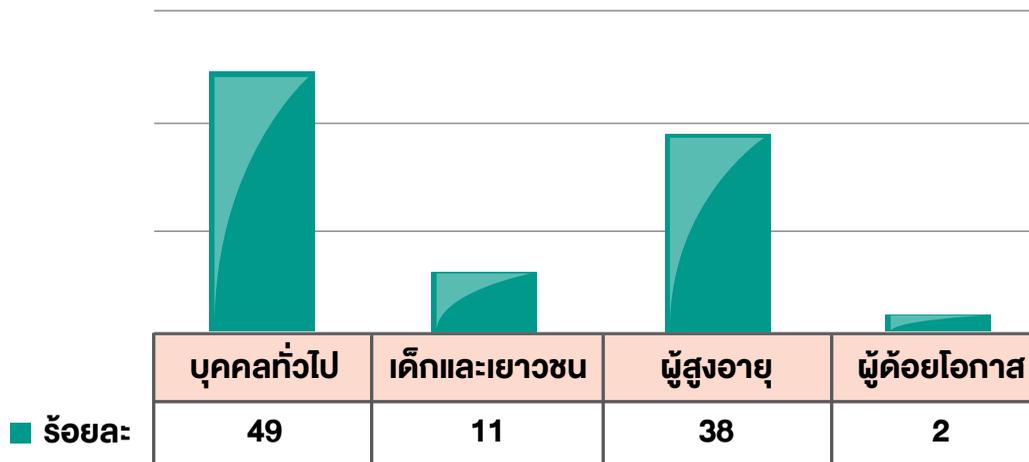

แผนภูมิสัดส่วนสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

เงินกองทุนสวัสดิการชุมชน จำแนกตามแหล่งงบประมาณ

- อื่นๆ 1,488 ลป. 8%
- อบต.อปท. 1,389 ลป. 7%
- รัฐบาลผ่าน พช. 3,195 ลป. 17%
- สมาชิกสมทบ 12,987 ลป. 68%

ผลจากการจัดสวัสดิการของชุมชน สามารถดูแลคนในชุมชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตายทำให้สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่นที่มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ก่อให้เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่า/ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน และเกิดการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน โดยชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนจากการออมเงินของสมาชิกในการจัดสวัสดิการชุมชน นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสวัสดิการของชุมชนได้ และเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับฐานราก

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีบุญเรือง

อ.ชนบท จ.ขอนแก่น ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในตำบล โดยนำเงินในกองทุนสวัสดิการชุมชนและเงินที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต. มอบสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน 198 คน จำนวน 100,000 บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบล

บางเป้า อ.กันตัง จ.ตรัง ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ได้มอบสวัสดิการให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 461 คน ๆ ละ 300 บาท เป็นเงิน 138,300 บาท และมอบสวัสดิการให้ผู้ป่วยติดเตียง จำนวน 17 คน ๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 8,500 บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองน้ำไหล อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร สะสมทุน-สร้างเศรษฐกิจชุมชน เดิมกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกลุ่มออมทรัพย์ก่อตั้งในปี 2541 มีสมาชิกแรกเริ่มเพียง 35 คน มีเงินออมรวมประมาณ 3,800 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเกือบ 900 คน มีเงินหมุนเวียน 22 ล้านบาท ถือเป็นแหล่งทุนของชุมชนที่สำคัญ กิจกรรมของกองทุนหมุนเวียนเงินได้เป็นอย่างดี จึงต่อยอด

เงินหมุนเวียนไปทำบิ๊มน้ำมันชุมชน 2 แห่ง สร้างรายได้ให้สะสมในกองทุนเป็นอย่างมาก และมีเงินสะสมเพียงพอในการต่อยอดในการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในนาม “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนเกษตรก้าวหน้า” (ตรานกอินทรีเขียว) ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ จากการสะสมทุน และพัฒนาสร้างเศรษฐกิจในชุมชนทำให้กลุ่มวิสาหกิจนี้มียอดขายเฉลี่ยเดือนละ 500 ถุง หรือมีรายได้เข้ากองทุนไม่ต่ำกว่าเดือนละ 35,000-40,000 บาท จึงเป็นการสะสมทุนชุมชนของชาวบ้านตำบลคลองน้ำไหลนำไปสู่การสร้างธุรกิจชุมชนที่กำลังเติบโตขึ้น ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ เป็นแหล่งทุน และสร้างสวัสดิการให้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

8. การพัฒนาคุณภาพ สภาองค์กรชุมชน

เป็นการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและเชื่อมั่นเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ในการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนให้เป็นกลไกกลางและเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาของชุมชนและประเด็นสาธารณะ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง

1) เกิดการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน 1,548 ตำบล ใน 77 จังหวัด โดยสภาองค์กรชุมชนสามารถเป็นกลไกกลางในการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบล จากการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนผ่านประเด็นงานพัฒนาต่าง ๆ เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจชุมชน การป้องกันและต่อต้านการทุจริต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพชุมชน การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น **ส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง** โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อันเป็นประชาธิปไตยชุมชนจากฐานราก

นอกจากนี้ สภาองค์กรชุมชนยังมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานในกระทรวงมหาดไทยในการบูรณาการความร่วมมือขับเคลื่อนงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2) การประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล ผ่านเครื่องมือในรูปแบบ google form เป็นการวัดผลการดำเนินงานตามภารกิจฯ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชุม ด้านผลการดำเนินงาน และด้านการรายงานผลและการสื่อสารสาธารณะ เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มคุณภาพ สภาองค์กรชุมชนและวางแนวทางในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชน โดยจำแนกสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็น 4 ระดับ คือ

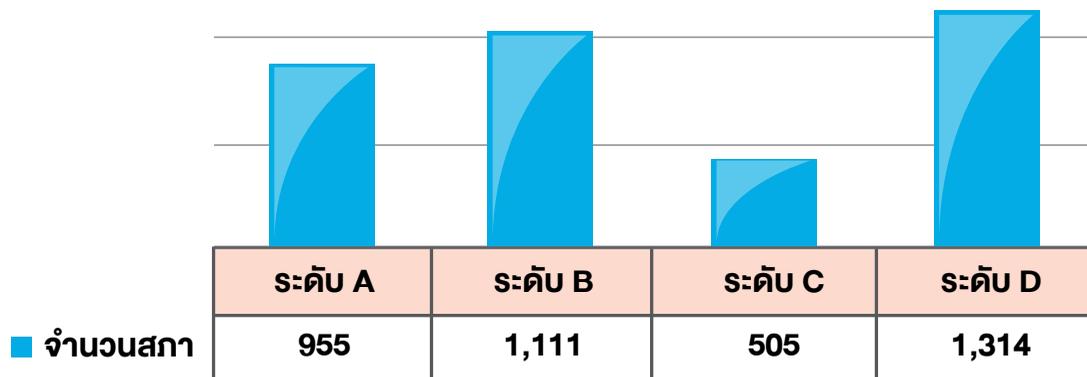
ระดับ A มีค่าคะแนนระหว่าง 80-100 คะแนน

ระดับ B มีค่าคะแนนระหว่าง 61-79 คะแนน

ระดับ C มีค่าคะแนนระหว่าง 50-60 คะแนน

ระดับ D มีค่าคะแนนระหว่าง 0-49 คะแนน

ผลจากการประเมินระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล 3,885 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 49.65 ของสภาองค์กรชุมชนทั่วประเทศ (7,795 ตำบล) มีระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล ดังนี้

การจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลสะสม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2565 จำนวน 7,795 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 99.62 ของจำนวน อปท. ทั่วประเทศ (7,825 แห่ง) มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 254,945 คน เฉลี่ยแห่งละ 33 คน และมีกลุ่มหรือองค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนที่จดทะเบียน จำนวนรวมทั้งสิ้น 156,280 องค์กร ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานครใน 5 ภาค ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนการจัดตั้งสะสมสภาองค์กรชุมชนตำบล แยกตามรายภาค (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565)

ภาค	จำนวนพื้นที่อปท.	จำนวนจัดตั้งสะสม (พ.ศ. 2551-2565)	จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนที่จัดแจ้ง (องค์กร)	จำนวนสมาชิก (ราย)
เหนือ	1,676	1,671	40,957	53,446
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	2,908	59,330	100,637
ใต้	1,176	1,176	17,802	33,425
กลางและตะวันตก	1,128	1,159	17,836	38,232
กรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	898	881	20,355	29,205
รวม	7,825	7,795	156,280	254,945

รูปธรรมสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนงานในชุมชน

สภาองค์กรชุมชนตำบลเสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ส่งเสริมและสนับสนุนคนในตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ดูแลรักษาความสะอาดโบราณสถาน โดยจัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมกวาดลานวัด รักษาстил รักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านมีรายได้จากการผลิตสินค้าทางเกษตร ผ้าเยี่ยงนางดำ เสื้อ เพื่อจำหน่ายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทำบุญไหว้พระและเข้าเยี่ยมชมโบราณสถาน เพื่อสร้างรายได้และสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับคนในตำบล

สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหม่ อ.สามพราน

จ.นครปฐม จัดกิจกรรม “สร้างสุขผู้สูงวัยใส่ใจสุขภาพ”

มีแนวความคิดมาจากการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย เนื่องจากในขณะนี้ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจำนวนมาก หนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ปัญหาสุขภาพซึ่งเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวร่างกายให้ปลอดภัย และสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มผู้ที่เคยได้ร่วมโครงการบ้านพอเพียงและเป็นกลุ่มของผู้มีรายได้น้อยในชุมชน คณะทำงานสภาองค์กรชุมชน จึงได้จัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพการเลือกอาหาร การออกกำลังกายอย่างเหมาะสมกับวัย และเสริมสร้างทักษะการเดินทางด้วยการใช้ไม้เท้า โดยการแจกไม้เท้าให้กับผู้สูงวัยที่เข้าร่วมด้วย เพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี มีความสุข

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านไร่ อ.เมือง

จ.ราชบุรี ร่วมกับเทศบาลตำบลบ้านไร่ จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน โดยอบรมการทำปุ๋ยบั้งเม็ด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ดำเนินสะดวกส่งเสริม ให้คำแนะนำกระบวนการผลิต และจัดหาช่องทางจัดจำหน่ายให้กับเกษตรกร ส่วนหนึ่งใช้

กันเองภายในตำบลและนำไปจำหน่ายให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว น้ำหอมในอำเภอดำเนินสะดวก

ผลจากการผลิตปุ๋ยบั้งเม็ด ทำให้สมาชิกสามารถลดรายจ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีได้ประมาณปีละ 30,000-50,000 บาทต่อปี เกิดการรวมกลุ่ม ดูแลช่วยเหลือกันของกลุ่ม นอกจากนี้ ยังส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ ซึ่งมีทั้งคนในตำบลและนอกตำบลมีการใช้ปุ๋ยบั้งเม็ดบ้านไร่ เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพงขึ้นทุกวัน ลดการใช้ปุ๋ยที่เป็นสารเคมี ส่งผลให้สภาพแวดล้อมและคุณภาพของคนในชุมชนดีขึ้น

ประเด็นการพัฒนา

การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

9.

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ การกำกับและบริหารองค์กร

มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

9.1 ระบบตรวจสอบภายใน มีวัตถุประสงค์ การตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจในความครบถ้วน ถูกต้อง เพียงพอ และเชื่อถือได้ในการปฏิบัติงาน สอบทาน ความเพียงพอเหมาะสมของระบบการควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุ้มค่า เป็นไปตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลจากการตรวจสอบภายใน หน่วยงานรับ ตรวจสอบมีการปฏิบัติตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการ ตรวจสอบ พร้อมทั้งมีกระบวนการติดตามการปรับปรุง แก้ไขตามข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ซึ่ง**สรุปสาระสำคัญของการตรวจสอบภายในตามแผนงาน** ดังนี้

▶ **การตรวจสอบการเงิน** จากการตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงานด้านการเงินของส่วนงาน ปี 2565

เปรียบเทียบกับปีก่อนๆ ที่ผ่านมา (2562-2564) พบว่า ส่วนงานต่าง ๆ มีการปฏิบัติงานดีขึ้น โดยส่วนใหญ่มีการ ปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนด มีข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติด้านการเงินมีความถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

▶ **การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ** ได้แก่ สอบทานโครงสร้างภารกิจความ รับผิดชอบและการบริหารงานพัสดุ ตรวจสอบการจัดทำ แผนการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารสัญญาและการตรวจ รับการจ้าง เพื่อให้เป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระบบการควบคุมครุภัณฑ์ พัสดุ ระบบการ ยืมครุภัณฑ์ และการโอนครุภัณฑ์

► **การตรวจสอบสินเชื่อ** พบว่า ควรให้ความสำคัญในการติดตามและพัฒนาฟื้นฟูคุณภาพองค์กรผู้ให้สินเชื่ออย่างสม่ำเสมอ ให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ทราบสถานะองค์กรที่แท้จริง โดยเฉพาะประเภทสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย (โครงการบ้านมั่นคง) ที่มียอดเบิกจ่ายสะสมสูงสุด

► **การสอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน** ผลการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน (CSA) ของหน่วยงานภายใน 17 ส่วนงานเป็นไปตามรายงานผลการสอบทานการประเมินการควบคุมภายใน แบบ ปค.6 จากผลการสอบทานดังกล่าว ผู้ตรวจสอบภายในเห็นว่า การควบคุมภายในของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีความเพียงพอ ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561

► **การสอบทานรายงานการเงิน (ทุกไตรมาส)** จากการสอบทานรายงานการเงินปีงบประมาณ 2565 (ไตรมาสที่ 1-4) สำหรับระยะเวลา 12 เดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565 ประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และสอบทานรายการในบัญชีแยกประเภทของสถาบัน พบว่า งบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของสถาบัน

ดำเนินการถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

► **การตรวจสอบการสนับสนุนการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค** ควรเร่งดำเนินการสอบทานข้อมูลการพิจารณาโครงการอนุมัติโครงการ การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการในโปรแกรมระบบบริหารจัดการโครงการ (CODI Project Management System) ให้มีข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน รวมถึงควรดำเนินการและปฏิบัติตามคู่มือการดำเนินโครงการในการบันทึกข้อมูลโครงการให้ครบถ้วนตามคู่มือ เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบในการเบิกจ่ายงบประมาณ และการนำไปใช้ในการติดตามประเมินผลโครงการ

► **รายงานผลการตรวจสอบเงินรับฝากค่าเช่าที่ดิน** ควรมีการติดตามอย่างต่อเนื่องให้การรถไฟแห่งประเทศไทยส่งคู่ฉบับบันทึกต่อท้ายสัญญาเช่าที่ดินมาให้สถาบันจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน และจัดทำกรรายงานผลความคืบหน้า

9.2 ระบบการควบคุมภายใน : แผนการควบคุมภายใน (CSA) ประจำปีงบประมาณ 2565 ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามแผนงาน/โครงการ จำนวน 64 แผนงาน/โครงการ จาก 17 ส่วนงานตามโครงสร้างองค์กร โดยผลการดำเนินงานในปี 2565 มีแผนงาน/โครงการที่มีความ

เสี่ยงระดับสูงสุด-สูง-ปานกลาง ซึ่งมีมาตรการจัดการและการควบคุมเพื่อให้ระดับความเสี่ยงลดลง จำนวน 48 แผน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของแผนงาน/โครงการ จากการดำเนินการตามแผนการควบคุมภายใน รอบ 12 เดือน มีแผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงคงเหลือในปี 2565 จำนวน 25 แผนงาน/โครงการ ประกอบด้วย ความเสี่ยงระดับสูง 6 แผนงาน และระดับปานกลาง 19 แผนงาน ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	ผลการประเมินความเสี่ยงของแผนงาน/โครงการประจำปี 2565	แผนงาน/โครงการที่มีการควบคุมภายในประจำปี 2565	แผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงคงเหลือในปี 2565
สูงสุด	3	3	-
สูง	17	17	6
ปานกลาง	28	28	19
ต่ำ	16	-	-
รวม	64	48	25

9.3 ระบบการบริหารความเสี่ยง : แผนบริหารความเสี่ยงของสถาบัน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีแผนบริหารความเสี่ยง 2 ด้าน 3 ประเด็น คือ

▶ **ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk)** ประกอบด้วย ประเด็นความเสี่ยง 2 ประเด็น คือ การดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงและโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง และการพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน

▶ **ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)** ประกอบด้วย ประเด็นความเสี่ยง 1 ประเด็น คือ การพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อและแก้ไขปัญหาหนี้ผิต้นตอจากการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารความเสี่ยงทั้ง 3 ประเด็น มีความเสี่ยงคงเหลือในปี 2565 ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ซึ่งจะดำเนินการต่อเนื่องในปี 2566

9.4 การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กลุ่มเป้าหมายในการสำรวจ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้รับบริการหรือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. และ (2) กลุ่มคณะอนุกรรมการ สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสถาบันฯ ดังนี้

1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 660 คน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนร้อยละ 87.14 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 โดยจำแนกผลความพึงพอใจแยกรายโครงการและพื้นที่ดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1.1) ระดับความพึงพอใจแยกตามโครงการ พบว่า โครงการบ้านพอเพียงและโครงการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

- 1) โครงการบ้านพอเพียง ร้อยละ 87.39 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48
- 2) โครงการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 87.02 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

1.2) ระดับความพึงพอใจแยกตามพื้นที่ดำเนินงานโครงการ (ภาค) พบว่า ระดับความพึงพอใจภาพรวมใน 5 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ ดังนี้

1) ภาคกลางและตะวันตก	ร้อยละ 88.22 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64
2) ภาคใต้	ร้อยละ 87.48 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50
3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ร้อยละ 87.17 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43
4) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	ร้อยละ 87.16 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43
5) ภาคเหนือ	ร้อยละ 85.95 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

2) ความพึงพอใจของคณะอนุกรรมการ จำนวน 103 คน มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนร้อยละ 85.31 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06

ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการกับคณะอนุกรรมการ

	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่า STD	ผลการประเมิน
ผู้รับบริการ				
ความพึงพอใจภาพรวม	87.14	4.43	0.49	มากที่สุด
ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุนจาก พช. (ประสิทธิผล)	86.80	4.36	0.55	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (ประสิทธิภาพ)	86.58	4.32	0.62	มากที่สุด
ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พช.	88.05	4.61	0.50	มากที่สุด
คณะกรรมการ/อนุกรรมการ				
ความพึงพอใจภาพรวม	85.31	4.06	0.64	มาก
ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุนจาก พช. (ประสิทธิผล)	85.40	4.08	0.61	มาก
ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (ประสิทธิภาพ)	85.22	4.04	0.70	มาก
ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พช.	85.32	4.06	0.80	มาก

3) จุดเด่นในการให้การสนับสนุนงานพัฒนา และความรู้สึกผูกพันเชื่อมโยงกับ พช.

▶ **จุดเด่นในการให้การสนับสนุนงานพัฒนา** พบว่า กลุ่มผู้รับบริการและคณะอนุกรรมการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดเด่น พช. คือ “เป็นหน่วยงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัญหาเชิงพื้นที่และรับฟังปัญหาจากคนในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา”

▶ **ความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยงกับ พช.** พบว่า คณะอนุกรรมการมีระดับความรู้สึกผูกพันกับ พช. สูงกว่าผู้รับบริการ กล่าวคือ คณะอนุกรรมการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.14 “รู้สึกผูกพันกับ พช. ในฐานะหุ้นส่วนพัฒนา” ส่วนผู้รับบริการร้อยละ 40.74 “รู้จัก พช. ในฐานะพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษางานพัฒนา” มีสัดส่วนสูงที่สุดรองลงมา ร้อยละ 21.90 คือ “รู้สึกผูกพันกับ พช. ในฐานะหุ้นส่วนพัฒนา”

ตารางแสดงความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยง พอช.

ความรู้สึกผูกพันและเชื่อมโยง พอช.	ผู้รับบริการ	คณะกรรมการ
เหมือนคนรู้จัก อยู่ห่าง ๆ ไม่ค่อยได้ติดต่อกัน	15.77	0.97
รู้จักในฐานะแหล่งทุน	12.25	2.91
รู้จักในฐานะพี่เลี้ยง หรือที่ปรึกษางานพัฒนา	40.74	18.45
รู้สึกผูกพันกับ พอช. ในฐานะหุ้นส่วนพัฒนา	21.90	62.14
รู้สึกว่าตัวเองเป็นเจ้าของ พอช.	9.34	15.53

▶ ประโยชน์ต่อชุมชนของการคงอยู่ของ พอช. ผู้รับบริการและคณะกรรมการคิดว่า การคงอยู่ของ พอช. จะช่วยเป็นที่พึ่งและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดย พอช. จะทำหน้าที่ในการผลักดันให้มีการเปิดพื้นที่พูดคุย สร้างคนสร้างทีม สร้างกระบวนการ และหนุนเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถดูแลตนเองได้ ในขณะที่ผู้รับบริการบางส่วนเห็นว่าการคงอยู่ของ พอช. จะช่วยยืนยันโอกาสที่ผู้ด้อยโอกาสทุกคนจะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอีกด้วย

10.

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ และคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และฟื้นฟูแก้ปัญหาสินเชื่อผิดนัด โดยสนับสนุนกลไกการบริหารและพัฒนากระบวนการสินเชื่อ สอบทานและพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อระดับพื้นที่ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และฟื้นฟู แก้ไขปัญหาสินเชื่อผิดนัด

10.1 การบริหารสินเชื่อ

1) การสนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน ในปี 2565 ระหว่างเดือนตุลาคม 2564-กันยายน 2565

ประเภทสินเชื่อ	สินเชื่ออนุมัติ				สินเชื่อเบิกจ่าย (ล้านบาท)
	องค์กร	ชุมชน	ครัวเรือน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	
สินเชื่อบ้านมั่นคง	26	84	1,361	378.19	238.65
สินเชื่อที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร	2	2	153	60.74	138
รวมทั้งสิ้น	28	86	1,514	438.93	376.65

2) ผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานถึงกันยายน 2565 รายละเอียดดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทสินเชื่อ	สินเชื่ออนุมัติ				สินเชื่อ เบิกจ่าย	รับชำระ คืน	สินเชื่อคงเหลือ		สินเชื่อผิดนัด		
	องค์กร	ชุมชน	ครัวเรือน	จำนวนเงิน			องค์กร	จำนวน เงิน	องค์กร	จำนวน เงิน	%
สินเชื่อบ้านมั่นคง	508	2,662	47,955	9,797.75	8,319.99	3,815.22	428	4,504.77	9	26.26	0.58
สินเชื่อเดิม	498	3,724	361,480	1,951.67	1,951.67	1,368.92	248	582.75	171	411.63	70.64
รวมทั้งสิ้น	1,006	6,386	409,435	11,749.42	10,271.66	5,184.11	676	5,087.52	180	437.89	8.61

สถาบันฯ มีผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานถึงกันยายน 2565 ดังนี้

▶ สินเชื่ออนุมัติสะสม	1,006 องค์กร	11,749.42 ล้านบาท
▶ ผู้รับประโยชน์	6,386 ชุมชน	409,435 ครัวเรือน
▶ จำนวนเงินสินเชื่อที่องค์กรชุมชนได้รับแล้ว		10,271.66 ล้านบาท
▶ จำนวนเงินสินเชื่อที่รับการชำระคืน		5,184.14 ล้านบาท
▶ สินเชื่อคงเหลือ	676 องค์กร	5,087.52 ล้านบาท

3) สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง วงเงินอนุมัติรวม 2,944.58 ล้านบาท ผู้รับประโยชน์ 18,634 ครัวเรือน 232 องค์กร 60 จังหวัด

4) สินเชื่อโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร วงเงินอนุมัติรวม 897.80 ล้านบาท 16 องค์กร 2,434 ครัวเรือน

10.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

สถาบันฯ ร่วมมือหน่วยงานภาคี อาทิ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จัดอบรมหลักสูตรงานด้านสินเชื่อ ทั้งระดับ ส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่ผ่านช่องทาง การสื่อสารต่าง ๆ เช่น การประชุมติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาสหกรณ์ พร้อมทั้งอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการอ่านและวิเคราะห์งบการเงิน และนำความรู้ที่ได้รับไปสื่อสาร ให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตในการ จัดทำงบการเงิน ซึ่งนับเป็นการร่วมมือเพื่อส่งเสริมการพัฒนา งานด้านสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยจัดอบรมหลักสูตรโครงการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ จัดทำบัญชีและงบการเงินได้ให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 2 หลักสูตร มีสหกรณ์เข้ารับการอบรม จำนวน 73 สหกรณ์ 115 คน

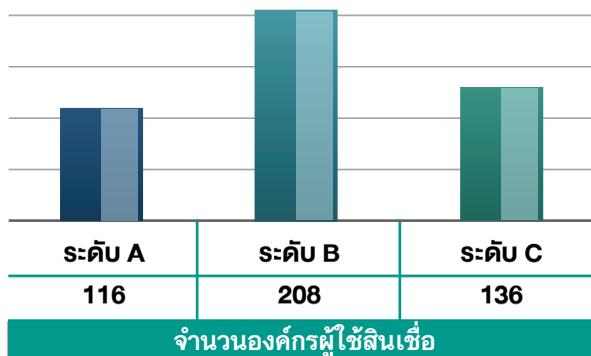
ระดับคุณภาพขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

สามารถจัดระดับความเข้มแข็งเป็น 3 ระดับ คือ

- ▶ **ระดับ A** มีความเข้มแข็งดีมาก
 - ▶ **ระดับ B** มีความเข้มแข็งปานกลาง
 - ▶ **ระดับ C** มีความเข้มแข็งพอใช้/ต้องปรับปรุง
- จากการประเมินคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

จำนวน 460 องค์กร ซึ่งมีคุณภาพระดับ A และ B รวม 324 องค์กร หรือร้อยละ 70.43

ระดับคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ

ภาค/ส่วนกลาง	จำนวนรวม ทั้งสิ้น	จำนวนองค์กรตามระดับความเข้มแข็ง		
		ระดับดีมาก (A)	ระดับปานกลาง (B)	ระดับพอใช้ (C)
● เหนือ	56	24	22	10
● ตะวันออกเฉียงเหนือ	61	7	29	25
● ใต้	53	21	25	7
● กลางและตะวันตก	55	4	25	26
● กรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	168	41	73	54
● องค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่อยู่อาศัย ชุมชนริมคลอง	48	12	24	12
● องค์กรผู้ใช้สินเชื่อบ้านมั่นคงส่วนกลาง	19	7	10	2
รวม	460	116	208	136

10.3 การพัฒนาและสร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ โดยคืนดอกเบี้ยให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 486 องค์กร วงเงิน 40.10 ล้านบาท ซึ่งพิจารณาจากองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีวินัยในการชำระคืนดี รวมถึงมีความพยายามในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานและจัดทำงบการเงินประจำปีได้ตามรอบบัญชีปัจจุบัน เพื่อกระตุ้นให้องค์กรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี และสร้างแรงจูงใจให้มีวินัยด้านการชำระคืนสินเชื่อ

ผลจากการคืนดอกเบี้ยให้องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อรายอื่นๆ และช่วยลดผลกระทบด้านการบริหารสภาพคล่องทางการเงินให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการที่สมาชิกชะลอการชำระคืนสินเชื่อในระหว่างช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยสามารถนำดอกเบี้ยที่ได้รับคืนไปใช้สำหรับกิจกรรมในสหกรณ์/กลุ่มที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เช่น

(1) สหกรณ์บ้านมั่นคง เมืองบางพูน จำกัด อ.เมือง จ.ปทุมธานี ได้รับการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ย 177,071.76 บาท และมีการหารือร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มโดยจะต่อเติมโครงสร้างชั้น 2 ของสหกรณ์ เนื่องจากพื้นที่ชั้น 2 ปัจจุบันเป็นเหล็กที่เป็นสนิม เมื่อฝนตกหนักทำให้มีการรั่วซึม ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับโครงสร้าง จึงลงมติร่วมกัน ต่อเติมซ่อมแซมพื้นที่ชั้น 2 ของสหกรณ์จากเงินที่ได้รับสนับสนุน

(2) สหกรณ์บ้านมั่นคงสองคลอง 2 จำกัด อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ได้รับการเฉลี่ยดอกเบี้ย 240,015.25 บาท และนำเงินดังกล่าวไปดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ใน 2 เรื่อง คือ ติดตั้งน้ำประปา เพื่อกักเก็บน้ำและกระจายน้ำสู่บ้านต่างๆ ในพื้นที่ และทำดินกั้นน้ำพื้นที่โครงการเพื่อป้องกันน้ำท่วมเวลาเกิดน้ำทะเลหนุน

11.

การพัฒนาาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การจัดการความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์

เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศ ข้อมูล การจัดการความรู้และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่เท่าทันสถานการณ์ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานและประกอบการจัดทำชุดความรู้ ทั้งในมิติงานพื้นที่และงานประเด็นเพื่อการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อันเป็นการสร้างความรับรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายและสาธารณะพร้อมทั้งเป็นต้นแบบในการขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

11.1 เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมบริหารการเงินและบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชน (SWF) และฝึกอบรมการใช้งานโปรแกรมให้กับกองเลขาจังหวัดและกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทั้ง 5 ภาค รวมถึงการใช้ระบบสารสนเทศสนับสนุนการบริหารโครงการ ประจำปีงบประมาณ 2565 (โปรแกรมบูรณาการพื้นที่ปฏิบัติชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง (CODI AreaInterop) และโปรแกรมบริหารจัดการโครงการ (CODI PMS)) และการใช้งานโปรแกรมตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่และขบวนองค์กรชุมชน พร้อมทั้งปรับปรุงฐานข้อมูลสภาองค์กรชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตลาดนัดองค์กรชุมชนออนไลน์ ส่งผลให้องค์กรชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ระบบโปรแกรมต่าง ๆ ผ่านระบบ Online ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ประโยชน์ในงานพัฒนา

11.2 การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัล

1) เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลของสถาบันกับระบบพอร์ทัลกลางเพื่อประชาชน (Citizen Portal) ผ่าน Application ในโทรศัพท์ Smartphone โดยเป็นความร่วมมือในการพัฒนาระบบและข้อมูลร่วมกันระหว่าง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) โดยสามารถค้นหาข้อมูลได้ 2 ชุดข้อมูล คือ 1) ข้อมูลการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านพอเพียงในการตรวจสอบความคืบหน้าผลการอนุมัติและเบิกจ่ายงบประมาณ และ 2) โครงการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน เป็นบริการค้นหาข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ โดยมีข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องของการจัดสวัสดิการให้สมาชิก และการติดต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่

2) เปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open data) ในข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วย (1) คู่มือบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน (2) คู่มือสวัสดิการ (3) แบบฟอร์มเอกสารประกอบการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน และ (4) ทำเนียบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล โดยมีรายละเอียดตามเกณฑ์การจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog) เพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data)

3) เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกตามนโยบายรัฐบาลดิจิทัล ดังนี้

หน่วยงาน	ระบบฐานข้อมูล
1. ข้อมูลผู้รับผลประโยชน์โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย	
1.1 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ระบบฐานข้อมูลกลาง DB Center ผู้รับสวัสดิการ จาก พม. http://dbcenter.m-society.go.th/ ▶ ระบบติดตามการใช้บริการ พม. https://status.m-society.go.th/
1.2 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)	▶ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) https://www.tpmmap.in.th/
1.3 หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา ระดับพื้นที่ (บพท.)	▶ ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ http://www.pppconnect.org/
2. ข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชน	
สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.)	▶ ระบบศูนย์รวมบริการของภาครัฐ (Citizen Portal)

11.3 การพัฒนานวัตกรรมชุมชน การจัดการความรู้ และงานวิจัย

เกิดการยกระดับพื้นที่ถอดบทเรียนตำบลนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง ใน 20 พื้นที่ โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานภาคและเครือข่ายนักวิชาการในโครงการถอดองค์ความรู้การพัฒนาตำบลต้นแบบนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง ประจำปี 2565 ในพื้นที่ 5 ภาค ประกอบด้วย

ภาคเหนือ

ร่วมกับสมาคมสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัด

แม่ฮ่องสอนและวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

- ▶ ต.เมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน
- ▶ ต.แม่ลาหลวง อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
- ▶ ต.แม่โถ อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
- ▶ ต.แม่ยวม อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

ภาคกลาง-ตะวันออก

ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ▶ ต.หนองตากยา อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี
- ▶ ต.แจ่งงาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี
- ▶ ต.บ้านใหม่ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
- ▶ ต.เขาล้าน อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์

ภาคใต้

ร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

- ▶ เทศบาลตำบลเข็ญหวลาน อ.บ้านตาขุน จ.สุราษฎร์ธานี
- ▶ ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
- ▶ เทศบาลตำบลวิจิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต
- ▶ ต.หนองหงส์ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ร่วมกับนักวิชาการอิสระและคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

- ▶ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม
- ▶ ต.เขื่อน อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม
- ▶ ต.เสนางคณิคม อ.เสนางคณิคม จ.อำนาจเจริญ
- ▶ ต.กระหาด อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

ภาค กทม. ปริมณฑล-ตะวันออก

ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

- ▶ ต.ทับพริก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
- ▶ เทศบาลตำบลตะกวด อ.เมือง จ.ตราด
- ▶ เทศบาลตำบลสุนทรภู่ อ.แกลง จ.ระยอง
- ▶ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

นำเสนอผลงาน : ตลาดนัดความรู้ชุมชนเข้มแข็ง

นายกฤษฎา สมประสงค์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กล่าวถึงการขับเคลื่อนความเข้มแข็งด้วยสภาองค์กรชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และความเข้มแข็งจากสามมาซีพชุมชน 4 เรื่องนี้นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนให้ไปสู่ความเจริญ ผาสุก มั่นคง ยั่งยืน เราทำเรื่องนี้ไม่ได้ตอบสนองใคร แต่ตอบสนองต่อการพัฒนา เช่น เจตนาธรรมของอาจารย์ไพบูลย์ที่มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการที่จะดูแลพี่น้องชุมชนทั่วประเทศ ภายในปี 2580 ตั้งวิสัยทัศน์ชุมชนเข้มแข็งทั้งแผ่นดิน

ดร.นงริฎ พิศลยบุตร นักวิชาการอาวุโส สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) บรรยายเรื่อง ทิศทางการเติบโตของประเทศไทยกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง เศรษฐกิจประเทศแข็งแรง คุณภาพชีวิตประชาชนยั่งยืน และ **ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง** นักเศรษฐศาสตร์ (ประธานคณะกรรมการนโยบายองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย : ไทยพีบีเอส) บรรยายเรื่อง ชุมชนต้องเข้มแข็งภายใต้สถานการณ์อนาคตที่ท้าทาย

เปิดเวทีเสวนา ในหัวข้อเศรษฐกิจฐานรากกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ (1) นายธนาวัฒน์ จันนิม หรือโอวาทะเทยชายข้าว ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่คืนถิ่นที่เคยทำงานในกรุงเทพฯ แล้วกลับภูมิลำเนาจังหวัดสุรินทร์ไปขายข้าวหอมมะลิสุรินทร์ โดยใช้สื่อออนไลน์ เช่น ทำเฟซบุ๊ก คลิป VDO ‘โอวาทะเทยชายข้าว’ เผยแพร่ทางช่องยูทูป มีผู้ติดตามกว่า 2 ล้านคน

มีรายได้ประมาณปีละ 1.5 ล้านบาท (2) **นายนิรันดร์ สมพงศ์** เกษตรรุ่นใหม่ใช้สมาร์ทโฟนเครื่องเดียวดูแลพื้นที่ทั้งแปลง จากอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แอปพลิเคชัน E-Welink และใช้เครื่อง Sonoff ควบคุมการสั่งงานผ่านโทรศัพท์มือถือ สั่งเปิด-ปิดน้ำจากที่ไหนก็ได้ที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องมาที่ไร่ ใช้ก่อน้ำพลาสติกขนาดเล็ก ไม่ต้องใช้ท่อขนาดใหญ่ และใช้แผงโซลาร์เซลล์มาเป็นตัวจ่ายไฟ ทำให้ประหยัดค่าไฟฟ้า (3) **คุณมะเยะ แดมะะ** กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนภูนาดารา ต่อยอดอัตลักษณ์จังหวัดชายแดนใต้สู่การท่องเที่ยวชุมชนภูนาดารา ตำบลตะโละกาโปรี อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เป็นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอย่างคุ้มค่า ปัตตานีมีทรัพยากรจำนวนมาก อุดมสมบูรณ์ สามารถสร้างสรรค์ได้ทุกอย่างเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น อุโมงค์โก่งกาง เป็นการใช้จ่ายต้นทุนจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์กับคนทั้งตำบล

พร้อมทั้งนำเสนอรูปธรรมความสำเร็จของเครือข่ายองค์กรชุมชนที่นำไปสู่ตำบลเข้มแข็ง องค์ความรู้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้รูปธรรมตำบลนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง รวมถึงการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนงานพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยมีการนำเสนอผลงาน “การศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบตำบลนวัตกรรมเข้มแข็ง” จำนวน 20 พื้นที่ที่ได้ดำเนินการร่วมกับภาคีนักวิชาการจาก 5 ภูมิภาค

องค์ความรู้ ตำบลทับพริก อำเภอศรีนคร จังหวัดสระแก้ว

ผลการถอดองค์ความรู้ในรูปแบบองค์ประกอบ และกลไกของตำบลต้นแบบนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนตำบลทับพริก ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน คือ ความทุ่มเทและความใส่ใจของคณะกรรมการชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน รวมถึงการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในหลากหลายองค์กร การทราบจุดเด่นของตนเองและพัฒนาจุดเด่นของตนเองออกมาเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการสร้างรายได้จากการปลูกสมุนไพรและการแปรรูปสมุนไพร การสร้างระบบสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เกิดธรรมนูญสุขภาพให้ประชาชนในชุมชนเป็นแนวทางในการรักษาสภาพ จากแหล่งผลิดกล่าวคือการทำเกษตรอินทรีย์ที่ปลอดภัยและมี การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมถึงขั้นการตรวจและดูแลรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ กิจกรรมที่สอดรับการ

มีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างทั่วถึง ทำให้ชุมชนทับพริกเป็นชุมชนที่น่าจะเป็นแบบอย่างของชุมชนที่จัดการตนเองได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดีให้กับชุมชนอื่นได้อย่างดี

เกิดการขยายผลการศึกษาพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการ โดยมีการ “นำเสนอผลการศึกษาวิจัยพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการ” โดยนำข้อค้นพบจากงานวิจัยไปใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัยขยายผลโครงการอื่น ๆ และพบปัจจัยสำคัญที่เป็นพลังของการทำงานของชุมชนที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง ที่อาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการใน 6 ประการ ได้แก่

- 1) การมีจินตภาพร่วมของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง
- 2) การจัดการร่วมในเชิงสถาบัน
- 3) การจัดการความรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมในความรู้และการยกระดับองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ
- 4) มีกติกา ข้อตกลงร่วมในการจัดการ
- 5) บทบาทภาคประชาสังคมกับการเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาชุมชน
- 6) สร้าง “พื้นที่กลาง” หรือ “พื้นที่เจรจาและปรึกษาหารือ”

11.4 การพัฒนาระบบสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์

1) การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ทั้งในรูปแบบหนังสือและเอกสาร การผลิตวีดิทัศน์ นิทรรศการ และสื่อสารบูรณาการผ่านช่องทาง Social media รวมทั้งมีระบบการสื่อสารสู่สาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชน การนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อ 3 มิติ ไม่ว่าจะเป็นสื่อ On Air/ Online/ On Ground นำไปสู่การยกระดับเพื่อเป็นชุดบทเรียนสร้างความคิดริเริ่ม จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจเชิงบวกให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการสื่อสารประเด็นงานสำคัญผ่านช่องทางหรือรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

	ช่องทางการสื่อสาร	จำนวน
1	สื่อเว็บไซต์ พอช. (เรื่องดีดีที่ชุมชน, ข่าวเคลื่อนไหวงานพัฒนา)	612 ข่าว
2	สื่อสารออนไลน์ เฟซบุ๊ก/ไลน์/ยูทูป	42,590 ครั้ง
3	พื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์ (ไทยโพสต์/ผู้จัดการ/มติชนสุดสัปดาห์)	120 ครั้ง
4	เว็บไซต์ไทยโพสต์ออนไลน์และสื่อออนไลน์ Gnews/thailandplus/codi.or.th/ twitter/นสพ. ไทยโพสต์	597 ครั้ง

ช่องทางสื่อสาร	จำนวน
5 รายการวิทยุ “พลังชุมชน” ทางวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ FM 92.5 MHz	39 ครั้ง 117 เรื่อง
6 รายการวิทยุครอบครัวข่าว คลื่น FM 106 MHz.	92 ครั้ง
7 รายการวิทยุครอบครัวข่าว คลื่น FM 106 MHz. สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน/ผู้บริหาร พอช./ภาคีเครือข่าย ในประเด็นงานพัฒนา	20 ครั้ง
8 พื้นที่สื่อสารทีวีสาธารณะ เนชั่นทีวี ช่อง 22	18 ครั้ง
9 ผลงานนักสื่อสารชุมชน	35 เรื่อง
10 สื่อสารสาธารณะ จากการคลิปปิงข่าว	669 ข่าว
11 สื่อสารผ่านสื่อ Influencer (อินฟลูเอนเซอร์) โดย สมจิตร จงจอหอ นำเสนอเรื่องราวรูปธรรมตำบลไร่เลย์ สมจิตร “คนหาเรื่อง”	2 ตอน

2) การสื่อสารภายใน เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจต่องานพัฒนาและการดำเนินงานของสถาบันฯ ผ่านสื่อสาธารณะและสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย Clipping ข่าว การสื่อสารออนไลน์ผ่านไลน์กลุ่มผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงาน บอร์ดกิจกรรม และแบนเนอร์ เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ เป็นต้น

(3) การพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชน “นักสื่อสารชุมชน” เป็นการฝึกทักษะและยกระดับความสามารถเป็น “นักสื่อสารชุมชน” ในปี 2565 จัดหลักสูตร “นักสื่อสารชุมชน” (Community Communicator) ผ่านโครงการพัฒนาศักยภาพนักสื่อสารชุมชน 5 ภาค เพื่อพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชนทั่วประเทศ ผ่านระบบ ZOOM และ FB Live ผ่านกระบวนการอบรมการเขียนข่าว การทำสื่อกับและตัดต่อคลิปวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือเบื้องต้น มีผู้ร่วมอบรมทั้งระบบ Online และ Onsite ร่วม 500 คน มีการนำเสนอข่าว บทความ และคลิป เผยแพร่ในช่องทางของ พอช. และสาธารณะ ไม่น้อยกว่า 30 ชิ้น/ผลงาน

12.

การบริหาร และพัฒนาบุคลากร

เป็นการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานที่หลากหลาย สร้างทีมงานทำงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการทำงานที่หลากหลาย ทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานตามตำแหน่งงาน และภารกิจของสถาบันฯ ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการปฏิบัติงานและเปิดโลกทัศน์จากภายนอกรวม 290 คน โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการปฏิบัติงานและเปิดโลกทัศน์จากภายนอก อาทิ

▶ อบรมหลักสูตร “การเขียนหนังสือราชการ วาระและรายงานการประชุมให้ผัดน้อย แก่ไขแล้วพร้อมใช้งานรุ่นที่ 1” ให้กับผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 31 คน เพื่อทบทวน แลกเปลี่ยนการเขียนหนังสือราชการ และการเขียนวาระและรายงานการประชุม เพิ่มสมรรถนะขีดความสามารถบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของหนังสือราชการ หนังสือภายนอก หนังสือภายใน และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

▶ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ “งานพัสดุ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน” มีผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คน เกิดความรู้ ความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารพัสดุในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนแนวการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารพัสดุ และข้อตกลงร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างถูกต้อง

▶ **หลักสูตรงานพัฒนา “วิชาวศกองค์กรชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก”** มีเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชนเรียนรู้ร่วมกันกว่า 25 คน เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร เพื่อให้ “องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น” ก่อให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงจากมุมมองของคนรุ่นใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนรุ่นเก่าในพื้นที่ สร้างพลังในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม การคงไว้และสร้างมูลค่า

▶ **อบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสินเชื่อสถาบัน”** เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สำนักงานภาคกลางและตะวันตกเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในงานด้านสินเชื่อ รวมถึงการแลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคและแนวทางการทำงานที่ผ่านมา และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 20 คน ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับงานด้านสินเชื่อและแนวปฏิบัติด้านสินเชื่อไปในทิศทางเดียวกัน

2) **การพัฒนาบุคลากรผ่านการรณรงค์ พัฒนาอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร** โดยมีการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรม ปี พ.ศ. 2565 อาทิ

▶ **งานครบรอบ 21 ปี พช.** พลังองค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน “เหลือवल้ง แลหน้าทิศทางพช. กับการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนและสังคมแนวใหม่” โดยมีผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ พช. และผู้นำชุมชนเข้าร่วมงานประมาณ 300 คน และจัดทีมจิตอาสากว่า 20 คน ร่วมทำความสะอาดชุมชนคลองจั่น และบริเวณโดยรอบอาคารสำนักงาน เป็นสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานกับชุมชนรอบสำนักงาน

▶ **รณรงค์ต่อต้านการทุจริต** ภายใต้แนวคิด “พช. โปร่งใส ร่วมใจต่อต้านการทุจริต” โดยมีผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมกิจกรรมประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริต

▶ **กิจกรรม “NO gift Policy** งดให้ งดรับ พช. องค์กรส่งเสริมคุณธรรมปฏิบัติงานด้วยการยึดมั่นคุณธรรม และธรรมาภิบาลความดี มุ่งมั่นสร้างสังคมปลอดการทุจริต”

3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล

การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทภายใต้ แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) มุ่งเน้นการส่งเสริมและสร้างโอกาสด้านที่อยู่อาศัย พร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการเงินและสินเชื่อเพื่อการอยู่อาศัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระดับเพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถ้วนหน้าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในปี 2579 (Housing For All)”

โดยยึดโยงกับปฏิญญาสากลที่ประเทศไทยให้การรับรอง ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 11 ของสหประชาชาติ และวาระใหม่แห่งการพัฒนา ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ในการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและยั่งยืนสำหรับทุกคน โดยเน้นการแบ่งระดับตามรายได้ และการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับวงจรชีวิต (Life-cycle)

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 มีผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ดังนี้

1.

**การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัย
“โครงการบ้านมั่นคง”**

เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก โดยมีเป้าหมายแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย เพื่อสร้างชุมชนที่มั่นคงตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 นอกจากสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้ดีขึ้น รวมถึงการจัดระบบดูแลเพื่อรักษาดินและบ้านให้มั่นคงยั่งยืน หรือที่เรียกว่า การทำ “บ้าน” ที่ให้มากกว่าคำว่า “บ้าน” พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานของขบวนชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายและขับเคลื่อนการทำงานระดับภาคและส่วนกลาง อาทิ การจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลก การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย และการพัฒนาเมืองในทุกมิติ

จากการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนเมืองและชนบทระหว่างขบวนองค์กรชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่การสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย

เกิดการสนับสนุนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย 4,087 ครัวเรือน 116 ชุมชน ใน 20 จังหวัด ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน รวมทั้งสมาชิกชุมชนในโครงการมีระบบการออมทรัพย์ที่จะต้องดำเนินการควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะจากผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ/เอกชนซึ่งผิดกฎหมาย เป็นสถานะผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างถูกกฎหมายและสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน (น้ำ ไฟฟ้า) อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต (Well-Being) ที่ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังเกิดการขยายกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย “บ้านที่มากกว่าคำว่า.....บ้าน” เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ทั้งสิทธิสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อาชีพ และรายได้ โดยเกิดการพัฒนาอาชีพในชุมชน เช่น การใช้บ้านเป็นที่ประกอบอาชีพ การใช้พื้นที่ในการปลูกพืชผักเพื่อลดค่าใช้จ่าย มีอาหารปลอดภัย การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดการขยะและพลังงานทดแทน เป็นต้น

เป้าหมาย 3,750 ครัวเรือน เกิดการสนับสนุนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 4,087 ครัวเรือน 116 ชุมชน ใน 20 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 108.99 ของเป้าหมาย โดยดำเนินการบ้านมั่นคงในพื้นที่เมือง 1,507 ครัวเรือน และพื้นที่ชนบท 2,580 ครัวเรือน วงเงินงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยรวม 253.23 ล้านบาท จำแนกเป็น

- งบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย 218.74 ล้านบาท
- สนับสนุนการดำเนินงานของภาคี ท้องถิ่น และชุมชนเมือง 34.49 ล้านบาท

ปี 2565

พื้นที่	จำนวนจังหวัด	จำนวนชุมชน	จำนวนครัวเรือน
• ภาคเหนือ	3	29	1,039
• ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	30	406
• ภาคใต้	6	33	1,655
• ภาคกลางและตะวันตก	5	14	381
• ภาคกรุงเทพ ปริมณฑลและตะวันออก	1	5	231
• สำนักบ้านมั่นคงและที่ดิน	3	5	375
รวม	20	116	4,087

<p>ปี 2560-2565</p>	<p>ผลการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2565</p> <p> เป้าหมายตามงบประมาณในช่วงปี พ.ศ. 2560-2565 รวม 32,460 ครัวเรือน</p> <p> เกิดการสนับสนุนการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย 33,847 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 104.27 สามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย</p>
	<p>ผลการดำเนินงานสะสม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน (ณ 30 ก.ย. 2565)</p> <p>เกิดการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย “โครงการบ้านมั่นคง” รวม 127,920 ครัวเรือน ใน 1,832 ชุมชน 77 จังหวัด ประกอบด้วย บ้านมั่นคงในพื้นที่เมือง 108,848 ครัวเรือน และ พื้นที่ชนบท 19,072 ครัวเรือน</p>

จากการศึกษามูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ จำนวน 12 ชุมชน ก่อให้เกิดมูลค่าที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่สร้างบ้านแล้วเสร็จ โดยเปรียบเทียบจากการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันฯ และเงินสมทบจากชุมชน งบประมาณรวม 480,577,662 บาท กับมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบสิ่งปลูกสร้างและที่ดินของชุมชนมูลค่ารวม 1,109,595,639 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า **มูลค่าที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 629,017,977 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.69 อันเป็นการใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาศักยภาพคน”** ตามแนวทางการดำเนินงาน 3 ลักษณะ คือ

- 1) สนับสนุนแบบให้เปล่า** โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างเท่าเทียม
- 2) สนับสนุนในรูปแบบหมุนเวียน** กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำระยะเวลาในการผ่อนชำระยาว ทำให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้

3) **สนับสนุนด้านการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพคนและผู้นำ** ซึ่งเป็นรูปแบบของการกระจายเม็ดเงินลงสู่ชุมชนควบคู่กับกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นคุณค่าสังคม ดังนี้

พื้นที่	ผลลัพธ์ที่เป็นคุณค่าทางสังคม
<ul style="list-style-type: none"> ● ภาคเหนือ 3 ชุมชน <ul style="list-style-type: none"> (1) สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงสันผักหวาน จำกัด อ.หางดง จ.เชียงใหม่ (2) กลุ่มออมทรัพย์บ้านมั่นคงชนบทตำบลเมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน (3) สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงตาคลี จำกัด อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ ● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ชุมชน <ul style="list-style-type: none"> (1) สหกรณ์การเกษตรบ้านดงกล้วย จำกัด อ.ดอนจาน จ.กาฬสินธุ์ (2) สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงแก่นนคร จำกัด อ.เมือง จ.ขอนแก่น ● ภาคใต้ 3 ชุมชน <ul style="list-style-type: none"> (1) สหกรณ์บ้านมั่นคงเมืองดอนสัก จำกัด อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี (2) สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงปากพูน จำกัด อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช (3) สหกรณ์บริการเคหสถานบ้านมั่นคง เมืองธณูมิ จำกัด อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ● ภาคกลางและตะวันตก 1 ชุมชน <ul style="list-style-type: none"> (1) สหกรณ์บ้านมั่นคงท่ายาง จำกัด อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี 	<p>1) ชุมชนมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกันผ่านการรวมกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบของการซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ การรับรองการอยู่อาศัยในที่ดินรัฐและภาคเอกชน การขอเช่าที่ดินรัฐระยะสั้น/ยาว</p> <p>2) สมาชิกโครงการบ้านมั่นคงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างทุนหมุนเวียนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย สหกรณ์เคหสถาน กองทุนชุมชน/กองทุนเมือง กองทุนสวัสดิการชุมชน/กองทุนวันละบาท และกองทุนรักษาดินรักษาน้ำ เพื่อให้เกิดทุนหมุนเวียนในทุกชุมชนสำหรับการพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกในชุมชน</p> <p>3) สมาชิกในชุมชนเกิดทักษะและศักยภาพในงานพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น ด้านการบริหารงานก่อสร้าง ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงมีการเรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง หรือสมาชิกเจ้าของบ้านที่จะอยู่อาศัยเป็นผู้ตรวจรับบ้านเอง จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านงานก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการงานบัญชี/การเงิน โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุนสถาบันฯ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดระบบเอกสารการเงินการใช้จ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การติดต่อประสานงานราชการ การบริหารจัดการที่ดี การเกษตรในชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น</p>

พื้นที่	ผลลัพธ์ที่เป็นคุณค่าทางสังคม
<ul style="list-style-type: none"> ● ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก 3 ชุมชน <ol style="list-style-type: none"> (1) สหกรณ์เคหสถานชุมชนกองขยะหนองแขม จำกัด เขตหนองแขม กรุงเทพฯ (2) สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงประชาสามัคคี จำกัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ (3) กลุ่มออมทรัพย์บ้านมั่นคงชนบทตำบลดงซีเหล็ก อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี 	<p>4) เกิดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานและภาคีต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสถาบันฯ เป็นกลไกกลางที่เชื่อมโยงให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น การไฟฟ้า การประปา สนับสนุนการติดตั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานให้กับโครงการบ้านมั่นคง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สนับสนุนเรื่องหลักประกันทางสุขภาพ การตรวจเยี่ยมโดยเครือข่าย อสม. ในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น</p>

โครงการบ้านมั่นคงนครสวรรค์เมืองใหม่

จากผลการสำรวจเมืองนครสวรรค์ ณ ปัจจุบัน

สำรวจไปแล้ว 6,661 ครัวเรือน

พัฒนาที่อยู่อาศัยแล้ว 3,598 ครัวเรือน

ยังเหลือผู้เดือดร้อน รวม 3,063 ครัวเรือน

โมเดลการพัฒนาความมั่นคง คุณภาพชีวิตและที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ภายใต้โครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลวังตามัว อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

ตำบลวังตามัวมีพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ถูกประกาศให้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขต สปก. แต่จากสภาพความเป็นจริงของป่า ได้เสื่อมโทรมไปนานแล้ว สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จึงได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม (ทสจ.) สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 สาขานครพนม พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม (พมจ.) องค์การบริหารส่วนตำบลวังตามัว กำหนด ผู้ใหญ่บ้านสภาองค์กรชุมชนตำบลวังตามัว และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังตามัว เพื่อดำเนินการให้ราษฎรได้รับสิทธิทำกินและอยู่อาศัย โดยได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 12,900,000 บาท ครอบคลุมเป้าหมายอย่างน้อย 277 ครัวเรือน

ปัจจุบันดำเนินการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ จำนวน 53 หลังคาเรือน ทำให้ตำบลวังตามัวเป็นรูปธรรมหนึ่งที่เกิดจากบันทึกความร่วมมือ

การกระจายอำนาจทรัพยากรให้ท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพร้อมกับการพัฒนาความมั่นคงระหว่างคนกับป่า ที่ชุมชนจะไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่ม โดยร่วมกันสร้างพื้นที่กันชน (Buffer Zone) เพิ่มพื้นที่ป่าด้วยป่าใช้สอยและขอใช้ประโยชน์จากป่าและการจัดเป็นระบบสิทธิทำกินร่วม

อย่างไรก็ตาม จากการประสานนโยบายขับเคลื่อนงานร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน จะขยายผลการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงชนบท โดยบูรณาการความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ 4 ตำบลเขตอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม ประกอบด้วยตำบลโพนจาน ตำบลโพนสวรรค์ ตำบลโพนบก และตำบลนาใน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตพื้นที่ป่าให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดนครพนม เพื่อให้เกิดรูปธรรมที่เริ่มต้นจาก “วังตามัวโมเดล” และขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วิดิทัศน์โครงการบ้านมั่นคงชนบท ตำบลวังตามัว อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

กรณีตัวอย่าง : พื้นที่รูปธรรมบ้านมั่นคง ตำบลท่าผา อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่

สถานการณ์ในพื้นที่

- ผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย 196 ครัวเรือน และ ผู้เดือดร้อนด้านที่ดินที่อยู่ในเขตป่าสงวน 218 ครัวเรือน อยู่ในเขตอุทยาน 105 ครัวเรือน
- ปัญหาการเข้าถึงสาธารณูปโภคสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำไม่ทั่วถึง เนื่องจากติดขัดเรื่องที่ดินในเขตป่า
- การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพดมีจำนวนมาก นำมาสู่ปัญหาหมอกควัน อีกทั้งยังเกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า และปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

กระบวนการ

- ประชุมทำความเข้าใจกับผู้นำ ท้องถิ่น ท้องที่ ชุมชน แต่งตั้งกรรมการเมืองและทำความเข้าใจระดับหมู่บ้าน กำหนดเกณฑ์การซ่อมแซมบ้าน
- สำรวจข้อมูลความเดือดร้อนและจัดเวทีรับรองสิทธิของชุมชน พร้อมวิเคราะห์พื้นที่ทำแผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่สัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- จัดทำแผนเศรษฐกิจ สังคมและอาชีพ เพื่อให้เกิดแผนในการขอรับงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม

กลไกความร่วมมือร่วมมือ

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. เทศบาลตำบลท่าผา
3. อำเภอแม่แจ่ม
4. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
5. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลท่าผา
6. ศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูง
7. เกษตรอำเภอ
8. ปศุสัตว์อำเภอ
9. พัฒนาชุมชน
10. ป่าสงวนแห่งชาติแม่แจ่ม
11. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคเหนือ)
12. อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

รูปธรรม/ความสำเร็จ

- ท້อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงมีความมั่นคง 196 ครัวเรือน
- ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตบนพื้นที่สูงจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นไม้ผลและพืชผสมผสาน 15 โซน 228 แปลง 206 ครัวเรือน
- เกิดพื้นที่รูปธรรมการดำเนินงานสร้างป่าสร้างรายได้ 35 แปลง และเพิ่มพื้นที่เกษตรในครัวเรือน 50 แปลง
- เกิดจุดเรียนรู้เกษตรผสมผสาน 4 จุด และศูนย์วิสาหกิจชุมชนผลิตกาแฟ 1 จุด เพื่อพัฒนาความรู้ให้กับคนในชุมชนในการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน

2.

โครงการพัฒนา ที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวลำคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 โดยดำเนินการในพื้นที่คลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากร เน้นหลักการสำคัญคือ “การจัดการร่วมกันของชุมชนในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์”

2.1 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

ลาดพร้าว : เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยมีเป้าหมาย 7,069 ครัวเรือนใน 50 ชุมชน ณ เดือนกันยายน 2565 สามารถสนับสนุนการก่อสร้างบ้าน 3,539 ครัวเรือนใน 35 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50.06 ของเป้าหมาย ประกอบด้วย บ้านที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 3,107 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 247 ครัวเรือน และพื้นที่รื้อย้ายแล้วพร้อมก่อสร้างบ้าน 185 ครัวเรือน

...กว่าจะมาเป็นบ้านมั่นคง (ของมนุษย์)

2.2 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร : เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมา 38 ชุมชน พื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการใน 3 เขต คือ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ และเขตจตุจักร จำนวน 32 ชุมชน และพื้นที่เทศบาลตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 หมู่บ้าน โดยอนุมัติโครงการและงบประมาณสนับสนุนนับตั้งแต่ปี 2562-2565 รวม 3,971 ครัวเรือน ใน 32 ชุมชน ซึ่งมีพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ 10 ชุมชน 1,013 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.86 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ประกอบด้วย บ้านที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 616 ครัวเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 363 ครัวเรือน และพื้นที่รื้อย้ายแล้วพร้อมก่อสร้างบ้าน 34 ครัวเรือน

เขต	ชุมชน เป้าหมาย	ครัวเรือน เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน		
			ก่อสร้างเสร็จ	กำลังก่อสร้าง	พร้อมก่อสร้าง
จตุจักร	5	608	338	172	-
หลักสี่	13	2,098	88	63	14
ดอนเมือง	4	2,506	-	100	20
ตำบลหลักหก	6	929	190	28	-
รวม	38	6,141	616	363	34

ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ก่อให้เกิดระบบจัดการร่วมในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ เกิดการออมทรัพย์ร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นการขยับบ้านเรือน/ครัวเรือนที่รูกล้าคลองขึ้นมาจัดระเบียบร่วมกัน โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย เช่น การปรับปรุงในที่ดินเดิม มีการเช่าที่ดินร่วมกัน จัดระเบียบการอยู่อาศัยเพื่อรองรับครัวเรือนที่รูกล้าคลอง การสร้างชุมชนในที่ดินใหม่ที่ชุมชนจัดการที่อยู่อาศัยร่วมกันในลักษณะการซื้อหรือเช่าที่ดินและปลูกสร้างที่พักอาศัยร่วมกัน ในกรณีที่ไม่สามารถปรับปรุงในที่ดินเดิมได้ และเกิดการแก้ไขปัญหาการรูกล้าของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยผู้มีรายได้น้อยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการใช้จ่ายของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะ จากผู้รูกล้า/ก่อสร้างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็น “ผู้อยู่อาศัยถูกต้องกฎหมาย” และได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ส่งผลให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีบ้านที่มั่นคง และอยู่อาศัยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อาทิ คณะศึกษาดูงานจากรัฐบาลมณฑลปัญจาบ ประเทศปากีสถาน จำนวน 20 คน ศึกษาดูงานโครงการบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองเปรมประชากร

คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยรังสิต และขบวนองค์กรชุมชนภาคกลางและตะวันตก ร่วมศึกษาดูงานชุมชนริมคลองเปรมประชากร ณ ชุมชนหน้าวัดเทวสุนทร เขตจตุจักร ประกอบด้วย อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จากมหาวิทยาลัยรังสิต ผู้แทนภาคประชาชนจาก 4 จังหวัด ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี และผู้แทนการเคหะแห่งชาติ รวมกว่า 60 คน ลงพื้นที่ศึกษาดูงานการพัฒนาโครงการร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวปฏิบัติและตัวอย่างรูปธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยของแต่ละท้องถิ่น โดยร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้แทนชุมชน ทำให้คณะศึกษาดูงานเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีความมั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานของการยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ตัวอย่าง : ชุมชนริมคลองลาดพร้าว-เปรมประชากร
จากชุมชนแออัดสู่บ้านสวยริมคลอง

วิดิทัศน์บ้านมั่นคงริมคลอง
บ้านอะไร มีตั้ง 4 ลูก
(ถูกกฎหมาย ราคาถูก
ถูกทาง และถูกใจ)

วิดิทัศน์ 2 คลอง 2 คื่น
คื่นความสุขให้คนคลอง
คื่นสายคลองให้คนเมือง

3.

โครงการบ้านพอเพียง

เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อยประสบปัญหาความเดือดร้อนที่อยู่อาศัย ทั้งบ้านที่ก่อสร้างมานานแล้วมีสภาพชำรุดทรุดโทรม ก่อสร้างด้วยวัสดุที่ไม่มั่นคง ไม่ได้ปรับปรุงซ่อมแซม และครอบครัวขยายที่มีความจำเป็นที่ต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีรายได้น้อยพอที่จะนำมาใช้ในการเติมซ่อมแซม ปรับปรุง ต่อเติมบ้าน หรือการสร้างใหม่แทนบ้านเดิมที่มีสภาพทรุดโทรม ซึ่งอาจเป็นภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย โดยมีหลักการสำคัญในการดำเนินงาน คือ ใช้กระบวนการทำงานที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหา เชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบลหรือองค์กรชุมชนตำบลที่มีทุนด้านการพัฒนาต่าง ๆ เช่น สภาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน ฯลฯ กับกลุ่มผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในการจัดการปัญหาร่วมกัน

การดำเนินงานโครงการบ้านพอเพียง ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีเป้าหมายรวม 352,000 ครัวเรือน จากการดำเนินงานในปี 2560-2565 เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยในการปรับปรุง ซ่อมแซมและก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยครอบคลุม 77 จังหวัด 103,779 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.48 ของเป้าหมายรวม โดยมีผลการดำเนินงานสูงกว่าเป้าหมายในแต่ละปี ดังนี้

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย (ครัวเรือน)	ผลการดำเนินงาน (ครัวเรือน)	คิดเป็นร้อยละ
2560	9,000	10,369	115.21
2561	15,000	16,275	108.50
2562	11,500	12,550	109.13

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย (ครัวเรือน)	ผลการดำเนินงาน (ครัวเรือน)	คิดเป็นร้อยละ
2563	22,276	23,601	105.95
2564	15,000	15,876	105.84
2565	24,700	25,108	101.65
รวม	97,476	103,779	106.47

ในปี พ.ศ. 2565 เกิดการซ่อมแซม/ปรับปรุง/สร้างที่อยู่อาศัยให้กับครัวเรือนยากจน 25,108 ครัวเรือน 2,187 ตำบลใน 77 จังหวัด ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยที่เป็นครัวเรือนยากจนภายใต้แนวคิด **“สร้างบ้าน สร้างสุข สร้างความมั่นคงในชีวิต”** โดยการสนับสนุนให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการสร้าง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้เดือดร้อนในพื้นที่ ทำให้ชุมชนต่าง ๆ เกิดการตื่นตัวร่วมกันดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ตั้งแต่การสำรวจ กลั่นกรองข้อมูลผู้เดือดร้อน การคัดเลือก การรวมกลุ่มผู้เดือดร้อนจัดซื้อวัสดุและดำเนินการก่อสร้างร่วมกัน ซึ่งทำให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว ภายใต้งบประมาณที่ได้

รับการสนับสนุน โดยการสมทบ/ร่วมแรงก่อสร้างของผู้เดือดร้อนและคนในชุมชน และเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคประชาสังคมในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรร่วมดำเนินการ **ทำให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อันเป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสร้างชุมชนที่น่าอยู่**

รูปธรรมบ้านพอเพียง ตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว

สภาองค์กรชุมชนร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมกำหนดผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ร่วมกันสำรวจข้อมูล ระดมปัญหาความต้องการของชุมชน พบว่า ในเขตเทศบาลมีผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มที่เปราะบางในชุมชนมีเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความมั่นคง จึงคัดเลือกผู้เดือดร้อนตามลำดับ โดยได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- หจก.ณัฐพันธ์วัสดุก่อสร้าง (2002) สนับสนุนปูนเทพื้นและปูนฉาบ
- กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่

12 จังหวัดสระแก้ว สนับสนุนกำลังพลในการซ่อมแซมและปลูกสร้าง

- เหล่ากาชาดอำเภอรัฐประเท และอำเภอรัฐประเท มอบอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องใช้อุปโภค บริโภค

จนกระทั่งสร้างบ้านของผู้เดือดร้อนของตำบลแล้วเสร็จ ทำให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ปลอดภัย มีสุขภาวะที่ดีเอื้อต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น จากการทำงานสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการเชื่อมโยงเครือข่ายและหลอมรวมการทำงานจากหลากหลายภาคีทำให้เกิดพลังในการสร้างการเปลี่ยนแปลง

ภาพการเปลี่ยนแปลง

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

วีดิทัศน์โครงการบ้านพอเพียง

วีดิทัศน์โครงการบ้านพอเพียง
ชุมชนมอแกน
บ้านแหลมทลา จังหวัดอุตรดิตถ์

วีดิทัศน์โครงการบ้านพอเพียง
จังหวัดบุรีรัมย์

4.

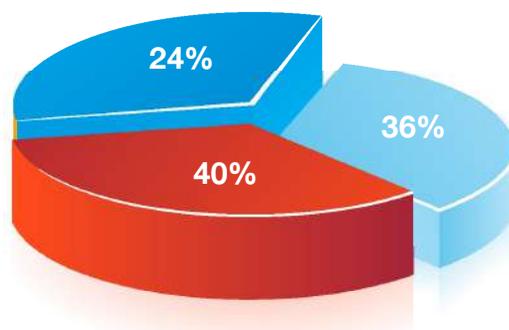
โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล้รื้อ และภัยพิบัติ

ปัญหาไฟไหม้ไล้รื้อที่อยู่อาศัยและภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นภาวะฉุกเฉินที่ชุมชนมักประสบในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนไม่อาจคาดการณ์ได้ เป็นความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ทั้งนี้ในกระบวนการเตรียมความพร้อมจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือนขึ้นไป ชุมชนที่ประสบเหตุจึงมีความจำเป็นต้องมีที่พักอาศัยชั่วคราวรองรับ

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล้รื้อ ภัยพิบัติ เป็นการสนับสนุนชุมชนที่ประสบภัยพิบัติ ไฟไหม้ ไล้รื้อ หรือจำเป็นต้องรื้อย้ายเพื่อสร้างชุมชนใหม่ ในปี 2565 เกิดการสนับสนุนที่อยู่อาศัยชั่วคราวให้แก่ชุมชนที่ประสบภัย 556 คริวเรือนใน 20 จังหวัด วงเงิน 9.41 ล้านบาทครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ประเภทความเดือดร้อน

- อัคคีภัย 137 คร. 24%
- ภัยพิบัติ 219 คร. 40%
- ไล้รื้อ 200 คร. 36%

(1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5 จังหวัด	89 คริวเรือน
(2) ภาคใต้	5 จังหวัด	118 คริวเรือน
(3) ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	3 จังหวัด	275 คริวเรือน
(4) ภาคกลางและตะวันตก	2 จังหวัด	45 คริวเรือน
(5) ภาคเหนือ	5 จังหวัด	29 คริวเรือน

ผลจากการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว ส่งผลให้กลุ่มคนด้อยโอกาสหรือคนจนที่สุดในสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วน/เฉพาะหน้าจากกรณีเพลิงไหม้ ไล้รื้อ หรือต้องรื้อย้ายได้รับการดูแล ในการมีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาสในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

พอช. รุกช่วยเหลือผู้ประสบภัยพื้นที่ไฟไหม้ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ โดยการสนับสนุนที่อยู่อาศัยชั่วคราว ภายใต้โครงการที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่รื้อ

จากเหตุเพลิงไหม้ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ถนนพระรามที่ 4 แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน นายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พม. พร้อมด้วยคณะผู้บริหารลงพื้นที่ เพื่อพบปะเยี่ยมให้กำลังใจชาวชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ขณะที่ พอช. นำโดยนางสาวเฉลิมศรี ระดากุล รองผู้อำนวยการสถาบัน ร่วมกับสำนักงานภาคกรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก และ

ชบวนชุมชนโซนกรุงเทพฯ ใต้ ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์ไฟไหม้ พร้อมประสานหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เร่งช่วยเหลือ โดยในเบื้องต้นสนับสนุนที่อยู่อาศัยชั่วคราว หรือค่าเช่าบ้าน

ภายใต้โครงการที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ไล่รื้อ คร่าวเรือนละ 18,000 บาท และมอบถุงยังชีพให้ผู้ประสบภัย เพื่อเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยอย่างเร่งด่วน

มอบงบประมาณโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราวกรณีไฟไหม้ไล่รื้อชุมชนบ่อนไก่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร โดยนายภุชธดา สมประสงค์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และเจ้าหน้าที่ พอช. พร้อมเจ้าหน้าที่เขตปทุมวัน มอบงบประมาณโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราวกรณีไฟไหม้ไล่รื้อชุมชนบ่อนไก่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 84 คร่าวเรือน วงเงิน 1,512,000 บาท และจะดำเนินการช่วยเหลือคร่าวเรือนที่เหลือต่อไป ทั้งนี้มีการมอบสิ่งของบริจาคแก่สมาชิกผู้เดือดร้อน และร่วมลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชนร่วมกับหน่วยงานและสมาชิกผู้เดือดร้อน

3.3 การประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

3.3.1 การประเมินการปฏิบัติงาน : เป็นการประเมินผลการปฏิบัติขององค์การมหาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นการดำเนินงานใน 4 องค์ประกอบ 10 ตัวชี้วัด โดยสรุปผลประเมินภาพรวมองค์กรอยู่ในระดับดีมาก ค่าคะแนน 94.137

รายงานสรุปผลการประเมินของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

องค์ประกอบ/ ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	เป้าหมาย			ผลการ ดำเนินงาน	คะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก
		ค่าเป้าหมายขั้นต้น (50.00)	ค่าเป้าหมาย มาตรฐาน (75.00)	ค่าเป้าหมายขั้น สูง (100.00)			
องค์ประกอบที่ 1 ประสิทธิภาพการดำเนินงาน							
ตัวชี้วัด 1.1 ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับภารกิจตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งที่แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติ							
ตัวชี้วัด 1.1.1 ร้อยละของกองทุนสวัสดิการชุมชนสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับชุมชน							
	10	85.00-89.99 (ร้อยละ)	90.00-94.99 + 60.00 (ร้อยละ + ร้อยละ)	95.00-100.00 + 80.00 (ร้อยละ + ร้อยละ)	100.00 + 84.05 (ร้อยละ + ร้อยละ)	50	5
ตัวชี้วัด 1.1.2 ร้อยละของตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล							
	10	19.62 (ร้อยละ)	20.60 (ร้อยละ)	21.58 (ร้อยละ)	21.82 (ร้อยละ)	100	10
ตัวชี้วัด 1.1.3 ร้อยละของตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งในการจัดการตนเอง							
	10	11.15 (ร้อยละ)	13.78 (ร้อยละ)	16.40 (ร้อยละ)	16.51 (ร้อยละ)	100	10

องค์ประกอบ/ ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	เป้าหมาย			ผลการ ดำเนินงาน	คะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก
		ค่าเป้าหมายขั้นต้น (50.00)	ค่าเป้าหมาย มาตรฐาน (75.00)	ค่าเป้าหมายขั้น สูง (100.00)			
ตัวชี้วัด 1.2 ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับนโยบายสำคัญหรือแผนปฏิบัติการของกระทรวงที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน							
ตัวชี้วัด 1.2.1 จำนวนครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย							
	10	27,312.00 (ครัวเรือน)	28,450.00 (ครัวเรือน)	29,588.00 (ครัวเรือน)	29,195.00 (ครัวเรือน)	91.37	9.137
องค์ประกอบที่ 2 ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการดำเนินงาน							
ตัวชี้วัด 2.1 ตัวชี้วัดที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงาน/ความคุ้มค่าในการดำเนินงาน							
ตัวชี้วัด 2.1.1 รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารเงินทุน เพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐ							
	13	120.63 (ล้านบาท)	135.10 (ล้านบาท)	149.56 (ล้านบาท)	166.34 (ล้านบาท)	100	13
ตัวชี้วัด 2.1.2 ร้อยละของสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่มีปัญหาต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด							
	12	1.95 (ร้อยละ)	1.94 (ร้อยละ)	1.93 (ร้อยละ)	1.82 (ร้อยละ)	100	12
ตัวชี้วัด 2.2 ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรขององค์การมหาชน							
	5	0 (ผลผลิต)	1 (ผลผลิต)	2 (ผลผลิต)	2 (ผลผลิต)	100	5

องค์ประกอบ / ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	เป้าหมาย			ผลการดำเนินงาน	คะแนนที่ได้	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
		ค่าเป้าหมายขั้นต้น (50.00)	ค่าเป้าหมายมาตรฐาน (75.00)	ค่าเป้าหมายขั้นสูง (100.00)			
องค์ประกอบที่ 3 ศักยภาพขององค์กรมหาชน							
ตัวชี้วัด 3.1 ผลการพัฒนาศักยภาพองค์กรสู่การเป็นระบบราชการ 4.0							
ตัวชี้วัด 3.1.1 การพัฒนาองค์กรสู่ดิจิทัล							
ตัวชี้วัด 3.1.1.1 การพัฒนาระบบบัญชีข้อมูล (Data Catalog) เพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data) : กองทุนสวัสดิการชุมชน							
	10	50.00 (คะแนน)		100.00 (คะแนน)	100.00 (คะแนน)	100	10
ตัวชี้วัด 3.1.2 การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0)							
	10	330.00 (คะแนน)		400.00 (คะแนน)	437.69 (คะแนน)	100	10
องค์ประกอบที่ 4 การควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์กรมหาชน							
ตัวชี้วัด 4.1 ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาด้านการควบคุมดูแลกิจการของคณะกรรมการองค์กรมหาชน							
	10	50.00 (คะแนน)		100.00 (คะแนน)	100.00 (คะแนน)	100	10
						คะแนนรวม	94.137
สรุปผลประเมิน ระดับดีมาก							

โดยมีผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ตัวชี้วัดที่ 3.1.2) มีผลประเมินรวม 437.69 คะแนน จาก 500 คะแนน มีค่าคะแนนในแต่ละหมวด ดังนี้

หมวด	ผลประเมิน
1. การนำองค์กร	458.33
2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	395.83
3. การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	421.88
4. การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	468.75
5. การมุ่งเน้นบุคลากร	421.88
6. การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	470.49
7. ผลลัพธ์การดำเนินการ	426.67
คะแนนรวม	437.69

3.3.2 การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ 2565 สรุปผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน **คะแนนภาพรวม 95.04 อยู่ในระดับ AA คือ ระดับดีเยี่ยมและบรรลุค่าเป้าหมาย** ซึ่งได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ผลการประเมินฯ ในระดับ AA (95 คะแนนขึ้นไป) ตามประกาศสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีค่าคะแนนใน 10 ตัวชี้วัดตามอันดับ ดังนี้

อันดับ	ตัวชี้วัด	คะแนน
1	การเปิดเผยข้อมูล	100.00
2	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	98.70
3	การใช้อำนาจ	98.20
4	การปฏิบัติหน้าที่	97.85
5	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	97.62
6	การใช้งบประมาณ	96.87
7	การป้องกันการทุจริต	93.75
8	คุณภาพการดำเนินงาน	91.92
9	ประสิทธิภาพการสื่อสาร	89.74
10	การปรับปรุงการทำงาน	87.67

รายงานผลการดำเนินงาน คณะกรรมการตรวจสอบ ปีงบประมาณ 2565

คณะกรรมการตรวจสอบได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระตามขอบเขตที่ระบุไว้ในกฎบัตรคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561, ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564

ในปีงบประมาณ 2565 คณะกรรมการตรวจสอบได้มีการประชุมรวม 7 ครั้ง โดยมีกรรมการเข้าร่วมประชุม ดังนี้

รายชื่อ	การประชุม ครั้งที่ 1/2565 วันที่ 11 พ.ย. 64	การประชุม ครั้งที่ 2/2565 วันที่ 13 ม.ค. 65	การประชุม ครั้งที่ 3/2565 วันที่ 10 มี.ค. 65	การประชุม ครั้งที่ 4/2565 วันที่ 19 พ.ค. 65	การประชุม ครั้งที่ 5/2565 วันที่ 8 ก.ค. 65	การประชุม ครั้งที่ 6/2565 วันที่ 8 ส.ค. 65	การประชุม ครั้งที่ 7/2565 วันที่ 2 ก.ย. 65
1. นายมนตรี เสนีเศรษฐ์	√	√	√	√	√	√	√
2. นายกิตติพงษ์ ภัยบุญตระกูล	√	√	√	√	√	√	√
3. นายสมคิด สิริวัฒนากุล	√	-	-	-	-	-	-
4. ดร.จรรยา กัลดัลลอม	√	√	√	√	√	√	√

หมายเหตุ : คณะกรรมการตรวจสอบลำดับที่ 3 นายสมคิด สิริวัฒนากุล ขอลาออกจากการเป็นกรรมการตรวจสอบ ตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2565

การรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถาบันฯ เป็นประจำทุกไตรมาส สรุปประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในรอบปีงบประมาณ 2565 ได้ดังนี้

1. สอบทานการควบคุมภายในด้านการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานรายงานการเงินประจำปีงบประมาณ 2564 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564 และสอบทานรายงานการเงินประจำปีงบประมาณ 2565 รายไตรมาส (ไตรมาส 1-3) ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งพบว่าผลการดำเนินการถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐกระทรวงการคลัง

2. สอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง

2.1 คณะกรรมการตรวจสอบได้สอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน ในการประชุมครั้งที่ 2/2565 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2565 ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อคิดเห็น การรายงานผลการสอบทานประเมินการควบคุมภายใน ตามแบบ ปค. 6 ควรมีการวิเคราะห์การประเมินการควบคุมภายใน โดยแยกเป็นปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร

2.2 สถาบัน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงขึ้น เพื่อกำกับดูแลและจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมทั้งความเสี่ยงจากปัจจัย

ภายในและภายนอกรวมทั้งได้มีการติดตามประเมินความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรเป็นระยะ ๆ และตลอดจนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการสถาบัน ทราบและพิจารณาทุกไตรมาส

3. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สำนักตรวจสอบได้ทำการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบประจำปีงบประมาณ 2565 จำนวน 5 แผนงาน ดังนี้ 1) การตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านการเงิน 2) การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ 3) การตรวจสอบสินเชื่อ 4) การตรวจสอบเงินรับฝากค่าเช่าที่ดิน 5) การตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ หลักเกณฑ์การปฏิบัติงานตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันฯ และมีข้อเสนอแนะบางประการไม่มีผลกระทบต่อดำเนินงานของสถาบันฯ ซึ่งสถาบันฯ รับผิดชอบการปรับปรุงแก้ไขแล้ว

4. การกำกับดูแลงานตรวจสอบภายใน

คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณา ทบทวนระเบียบว่าด้วยกฎบัตรคณะกรรมการตรวจสอบ กฎบัตรของสำนักตรวจสอบ รวมทั้งสอบทานผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน ติดตามความคืบหน้าการแก้ไข หรือการปรับปรุงการดำเนินงานตามข้อตรวจพบตาม หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและ

หลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนด และได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของสำนักตรวจสอบตามแนวปฏิบัติการประกันและการปรับปรุงคุณภาพงานตรวจสอบภายในของกรมบัญชีกลาง ในหลักสูตรด้านการตรวจสอบภายใน เพื่อให้งานตรวจสอบมีความถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน

5. การพิจารณาการจัดจ้างผู้สอบบัญชีประจำปีงบประมาณ 2566

คณะกรรมการตรวจสอบได้เสนอค่าตอบแทนการจ้างผู้สอบบัญชีประจำปีงบประมาณ 2566 ต่อคณะกรรมการสถาบันฯ ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนด ซึ่งผู้ชนะการประกวดราคาผู้สอบบัญชี ได้แก่ บริษัท เอเอ็นเอส ออดิท จำกัด โดยกำหนดค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงิน 885,000 บาท และสถาบันฯ แจงยืนยันว่าได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ถูกต้องครบทุกประเด็น

6. การกำกับดูแลด้านการป้องกันการเกิดทุจริต

คณะกรรมการตรวจสอบมีการวางระบบควบคุมภายในที่เพียงพอไม่พบว่ามีกรปฏิบัติเกี่ยวกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์

7. การประเมินตนเองของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบได้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งคณะและเป็นรายบุคคลประจำปีงบประมาณ 2565 ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564 กำหนด ผลการประเมินคณะกรรมการตรวจสอบมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในภาพรวม มีคะแนนรวมคิดเป็นร้อยละ 92.86 ของคะแนนทั้งหมด อยู่ในระดับดีเยี่ยม และคณะกรรมการตรวจสอบมีการประเมินผลการปฏิบัติงานรายบุคคล มีคะแนนรายบุคคล คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 97.73 ของคะแนนทั้งหมด อยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎบัตรคณะกรรมการตรวจสอบ โดยมีข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ได้แก่ ธุรกรรมของ พอช. มีทั้งการทำงานด้วยเจ้าหน้าที่ของ พอช. และงานในส่วนของภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ KPI ตามที่ พอช. ตั้งผลของงานเกิดจากภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ องค์กรประกอบจึงควรมีกรรมการที่เลือกจากภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย อาจจะเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมประชุมถึงจะสามารถกำกับตรวจสอบครอบคลุมภารกิจของ พอช. ทั้งหมด

(นายมนตรี เสนีเศรษฐ์)
กรรมการตรวจสอบ

(นายกิตติพงษ์ ภิญโญตระกูล)
กรรมการตรวจสอบ

(ดร.จรรยา กัลดล้อยม)
กรรมการตรวจสอบ

รายงานสถานะการเงินและผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2565

1. สถานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2565

สินทรัพย์

การเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์

ปี 2565

ปี 2564

หน่วย : ลบ.

สถาบันมีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น จำนวน 9,050.59 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 71.58 ล้านบาท โดยสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นเงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 4,752.14 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 52.5 ของสินทรัพย์รวม และเงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 4,137.15 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 45.7 ของสินทรัพย์รวม

เงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 4,752.14 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 0.45 ล้านบาท โดยเป็นสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง 4,252.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 89.5 ของเงินให้กู้ระยะยาว ซึ่งสถาบันจ่ายเงินกู้สินเชื่อสะสมในปีงบประมาณ 2565 รวมจำนวน 376.65 ล้านบาท

เงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 4,137.15 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 59.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.4 จากปีก่อน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการลดลงของเงินฝากธนาคารประเภทเงินฝากออมทรัพย์

การเปลี่ยนแปลงหนี้สินและทุน

ปี 2565

ปี 2564

หน่วย : au.

หนี้สิน

สถาบันมีหนี้สินรวมทั้งสิ้น จำนวน 73.48 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 33.52 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 83.9 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหนี้อื่นระยะสั้น จำนวน 47.23 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 64.3 ของหนี้สินรวม เนื่องจากในปีงบประมาณ 2565 สถาบันมีการจัดทำโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีวินัยด้านการชำระคืนสินเชื่อ ซึ่งได้จัดสรรงบประมาณเป็นรางวัลให้แก่องค์กรผู้ใช้สินเชื่อตามกลุ่มเป้าหมายจำนวน 486 องค์กร เป็นเงินจำนวน 40.10 ล้านบาท โดยได้ตั้งเป็นค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่นทั้งจำนวน เงินรับฝากกระยะสั้น จำนวน 13.77 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 18.7 ของหนี้สินรวม และหนี้สินหมุนเวียนอื่น จำนวน 12.48 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17 ของหนี้สินรวม

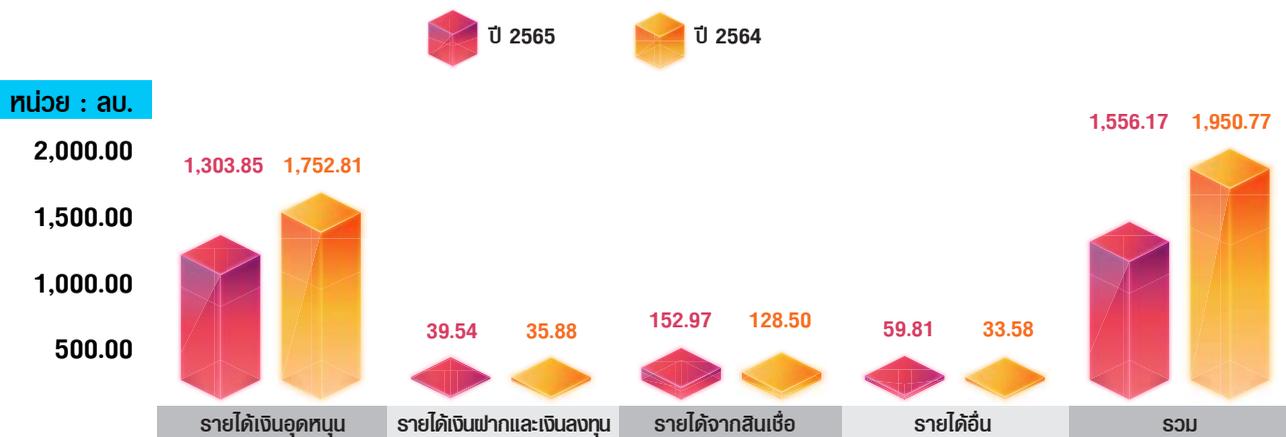

ส่วนทุน

สถาบันมีเงินทุนรวม จำนวน 8,977.11 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 1.2 จากปีก่อน เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน 105.10 ล้านบาท

2. ผลการดำเนินงานด้านการเงิน

รายได้

ด้านรายได้

- 1) รายได้เงินอุดหนุนปี 2565 มีจำนวน 1,303.85 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 448.96 ล้านบาท หรือร้อยละ 25.6 โดยรายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลส่วนใหญ่เป็นรายได้เงินอุดหนุนภายใต้โครงการบ้านพอเพียง โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร

2) รายได้จากการบริหารกองทุน ประกอบด้วย

- ▶ รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล และเงินลงทุน จำนวน 39.54 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 3.66 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.2 เป็นผลมาจากสถาบันมีการปรับกรอบการลงทุนในเงินฝากธนาคาร ประเภทเงินฝากประจำ และหุ้นกู้ เพิ่มขึ้น
- ▶ รายได้จากสินเชื่อ มีจำนวน 152.97 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 24.47 ล้านบาท หรือร้อยละ 19 ส่วนใหญ่เป็นรายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง
- ▶ รายได้อื่น มีจำนวน 59.81 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 26.23 ล้านบาท หรือร้อยละ 78.1 ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการรับคืนเงินสนับสนุนจากองค์กรชุมชนที่เบิกจ่ายให้กับโครงการที่ได้รับอนุมัติของงวดปีก่อนแล้วมีการคืนเหลือจ่ายในปี 2565 จำนวน 55 ล้านบาท และรายได้อื่น จำนวน 4.81 ล้านบาท

ค่าใช้จ่าย

ปี 2565

ปี 2564

หน่วย : ลบ.

ด้านค่าใช้จ่าย

- 1) ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน มีจำนวน 1,279.44 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนจำนวน 24.56 ล้านบาท หรือร้อยละ 2 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการบ้านพอเพียง โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร
- 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย
 - ▶ ค่าใช้จ่ายบุคลากร ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่าง ๆ มีจำนวน 163.04 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 6.72 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.3
 - ▶ ค่าใช้จ่ายงบพัฒนา มีจำนวน 172.48 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 8.07 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.9
 - ▶ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีจำนวน 36.47 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 0.03 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.1
 - ▶ ค่าใช้จ่ายอื่น ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย หนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายอื่น มีจำนวน 9.84 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 37.34 ล้านบาท หรือร้อยละ 79.1

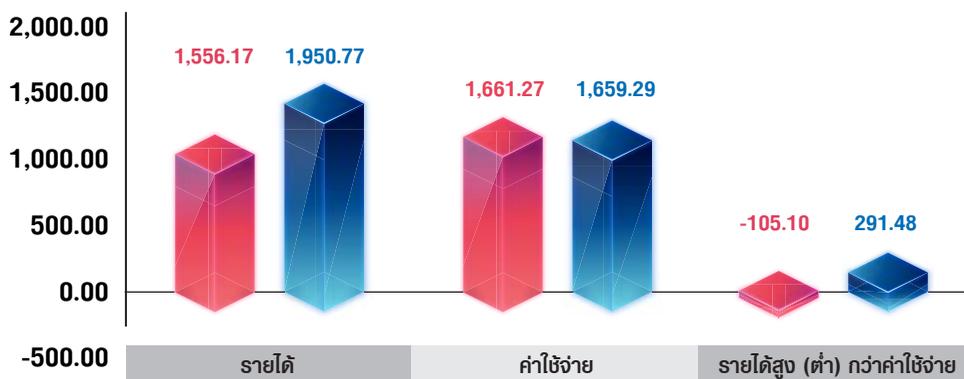

สรุปผลการดำเนินงาน

รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่าย

หน่วย : ลบ.

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2565 สถาบันมีรายได้รวม จำนวน 1,556.17 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 394.60 ล้านบาท หรือร้อยละ 20.2 และมีค่าใช้จ่ายรวม จำนวน 1,661.27 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 1.98 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.1 ทำให้ในงวดบัญชีปี พ.ศ. 2565 สถาบันมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน 105.10 ล้านบาท

3. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

การจ่ายเงินสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ให้แก่องค์กรชุมชนที่ขอรับเงินสนับสนุนจากสถาบัน โดยสถาบันมีกระบวนการในการกำกับ ติดตาม และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณทุกโครงการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการสถานะโครงการเป็นปัจจุบันตามแผนการบริหารโครงการและแผนการเบิกจ่าย แต่ยังคงพบว่าการดำเนินการภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ขาดความชัดเจนเรื่องที่ดินที่ใช้ในการดำเนินงาน และมีการปรับเปลี่ยนแผนงานของโครงการ รวมถึงความพร้อมขององค์กรชุมชนในการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งองค์กรผู้เสนอโครงการขาดความเข้าใจในกระบวนการจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายงบประมาณ

แนวทางการแก้ไข

- ▶ มีการกำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการบ้านมั่นคง โดยให้สำนักงานภาคนำส่งเอกสารให้แก่ สำนักบ้านมั่นคงตรวจสอบความชัดเจนในเรื่องการอนุญาตใช้ที่ดิน รวมถึงตรวจสอบการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบ้านมั่นคงฯ
- ▶ จัดประชุมสัมมนาทำความเข้าใจร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนรวมถึงจัดทำคู่มือการบริหารโครงการ เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานการเบิกจ่ายงบประมาณพร้อมติดตามความคืบหน้าหลังการเบิกจ่ายงบประมาณ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2565

หน่วย : บาท

	2565**	2564
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	2,372,522,829.57	2,682,422,474.60
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	24,168,901.49	21,164,639.71
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น	704,026,090.05	466,187,519.66
เงินลงทุนระยะสั้น	764,628,500.00	1,014,628,500.00
วัสดุคงเหลือ	1,432,087.01	1,532,763.33
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	51,874.85	184,713.85
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	3,866,830,282.97	4,186,120,611.15
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	4,048,114,866.93	4,286,402,086.47
เงินลงทุนระยะยาว	1,000,000,000.00	500,000,000.00
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	124,364,755.20	136,977,299.82
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	11,282,526.80	12,670,775.07
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	5,183,762,148.93	4,936,050,161.36
รวมสินทรัพย์	9,050,592,431.90	9,122,170,772.51

หน่วย : บาท

	2565**	2564
หนี้สินและสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
หนี้สิน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	47,227,428.85	12,289,593.08
เงินรับฝากระยะสั้น	13,772,454.01	16,114,289.36
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	12,484,297.50	8,415,311.37
รวมหนี้สินหมุนเวียน	73,484,180.36	36,819,193.81
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เจ้าหนี้เงินโอนและรายการอุดหนุนระยะยาว	1.00	3,139,263.96
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	1.00	3,139,263.96
รวมหนี้สิน	73,484,181.36	39,958,457.77
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
ทุน	2,979,453,401.47	2,979,453,401.47
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	5,997,654,849.07	6,102,758,913.27
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	8,977,108,250.54	9,082,212,314.74
รวมหนี้สินและสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	9,050,592,431.90	9,122,170,772.51

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565

หน่วย : บาท

	2565**	2564
รายได้		
รายได้จากเงินงบประมาณ	1,303,850,900.00	1,752,805,200.00
รายได้จากการดำเนินงาน	152,965,599.88	128,500,606.49
รายได้อื่น	99,350,016.45	69,462,294.98
รวมรายได้	1,556,166,516.33	1,950,768,101.47
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	162,589,475.13	155,548,160.46
ค่าตอบแทน	447,031.00	768,750.00
ค่าใช้จ่าย	24,067,221.99	24,943,569.67
ค่าวัสดุ	4,908,989.45	4,482,391.73
ค่าสาธารณูปโภค	7,494,688.80	7,068,768.18
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	18,673,869.92	17,874,471.45
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา	172,480,468.67	164,412,640.55
ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน	1,279,442,213.60	1,254,880,468.90
ค่าใช้จ่ายอื่น	(8,833,378.03)	29,306,360.16
รวมค่าใช้จ่าย	1,661,270,580.53	1,659,285,581.10
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(105,104,064.20)	291,482,520.37

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565

หน่วย : บาท

	2565**	2564
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(105,104,064.20)	291,482,520.37
รายการปรับกระทบรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ เป็นเงินสดรับ(จ่าย)		
จากกิจกรรมดำเนินงาน		
(กำไร)ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	(305,423.74)	(56,531.93)
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	18,673,869.92	17,874,471.45
หนี้สงสัยจะสูญ	(14,693,721.91)	(53,051,375.14)
รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย	(3,139,262.96)	(2,944,207.02)
หนี้สูญ	-	80,795,717.93
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน ก่อนการเปลี่ยนแปลง		
ในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	(104,568,602.89)	334,100,595.66
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน		
สินทรัพย์ดำเนินงาน(เพิ่มขึ้น)ลดลง		
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	760,629.38	(324,548.05)
วัสดุคงเหลือ	100,676.32	(39,747.85)
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	132,839.00	36,870.60
เงินให้กู้ยืม	11,377,479.90	(89,542,646.88)

หน่วย : บาท

	2565**	2564
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)		
เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	34,937,835.77	3,726,399.16
เงินรับฝากระยะสั้น	(2,341,835.35)	2,662,812.00
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	4,068,986.13	(212,387.54)
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน	(55,531,991.74)	250,407,347.10
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	305,888.00	60,329.00
เงินสดจ่ายซื้อที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	(1,335,296.29)	(3,289,233.49)
เงินสดจ่ายซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(3,338,245.00)	(4,765,461.50)
เงินสดรับจากเงินลงทุนระยะสั้นครบกำหนด	150,000,000.00	1,020,000,000.00
เงินสดจ่ายจากเงินลงทุนระยะยาวครบกำหนด	(400,000,000.00)	(500,000,000.00)
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(254,367,653.29)	512,005,634.01
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	(309,899,645.03)	762,412,981.11
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นปี	2,682,422,474.60	1,920,009,493.49
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายปี	2,372,522,829.57	2,682,422,474.60

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2565

หมายเหตุ 1 ข้อมูลทั่วไป

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) (Community Organizations Development Institute (Public Organization) CODI) เป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) โดยให้ยุบรวมสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สังกัดการเคหะแห่งชาติและสำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

1.2 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

1.3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตลอดจนประสานงานการสนับสนุนการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

หมายเหตุ 2 เกณฑ์การจัดทำรายงานการเงิน

รายงานการเงินของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ฉบับนี้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ และการจัดทำรายงานการเงินถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำรายงานการเงินประจำปี ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0410.2/ว 15 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563 และแสดงรูปแบบในการนำเสนอรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว 479 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2563

รายงานการเงินนี้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์ราคาทุนเดิม เว้นแต่จะได้เปิดเผยเป็นอย่างอื่นในนโยบายการบัญชี

หมายเหตุ 3 มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่มีผลบังคับใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2564

- นโยบายการบัญชีภาครัฐ เรื่อง บัตรภาษี

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ข้างต้นไม่มีผลกระทบต่ออย่างเป็นทางการเป็นสาระสำคัญต่อรายงานการเงินในงวดปัจจุบัน

หมายเหตุ 4 สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

4.1 การนำเสนอรายงานการเงิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นำเสนอรายงานการเงินในภาพรวม โดยรวมรายงานการเงินของโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) ไว้ด้วยกัน

4.2 การบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2561 ส่วนโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) แยกการบันทึกบัญชีต่างหาก

4.3 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสด หมายถึง เงินสดในมือ เช็ค ดราฟต์และธนาคณัติ หน่วยงานจะรับรู้เงินสดและเงินฝากธนาคารในราคาตามมูลค่าที่ตราไว้ และแสดงรายการดังกล่าวไว้ในเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในงบแสดงฐานะการเงิน

รายการเทียบเท่าเงินสด หมายถึง เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูงซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนเงินที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกับมูลค่าเดิม ซึ่งความแตกต่างในมูลค่าดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญ

4.4 ลูกหนี้

ลูกหนี้โครงการคอมพิวเตอร์ หมายถึง ลูกหนี้ภายในหน่วยงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานยืมเงินในการจัดหาซ่อมแซมหรือปรับปรุงคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระและความเดือดร้อนให้กับผู้ปฏิบัติงานโดยไม่มีดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม แสดงตามมูลค่าที่จะได้รับโดยไม่ตั้งบัญชีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ลูกหนี้โครงการซ่อมแซมรถยนต์ หมายถึง ลูกหนี้ภายในหน่วยงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานยืมเงินในการซ่อมแซมรถยนต์ที่ใช้ปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระและความเดือดร้อนให้กับผู้ปฏิบัติงานโดยไม่มีดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม แสดงตามมูลค่าที่จะได้รับโดยไม่ตั้งบัญชีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ

4.5 เงินให้กู้

เงินให้กู้ หมายถึง เงินที่หน่วยงานในองค์กรชุมชนและบุคคลภายนอกกู้ยืม โดยมีสัญญาการกู้ยืมเป็นหลักฐาน และมีการคิดดอกเบี้ย แสดงรายการตามมูลค่าสุทธิตามบัญชี โดยมีการประมาณการค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับเงินให้กู้ส่วนที่คาดว่าจะไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้

4.6 ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดหลักเกณฑ์การประมาณค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง สำหรับยอดเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับส่วนที่เกินมูลค่าหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันตามระเบียบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง พ.ศ. 2552 ดังนี้

ระดับ	ลูกหนี้จัดชั้น	ระยะเวลาค้างชำระ	อัตราการกันเงินสำรองร้อยละ
1.	จัดชั้นปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	-
2.	จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	เกิน 1 เดือนไม่เกิน 3 เดือน	-
3.	จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	เกิน 3 เดือนไม่เกิน 12 เดือน	25
4.	จัดชั้นสงสัย	เกิน 12 เดือนไม่เกิน 24 เดือน	75
5.	จัดชั้นสงสัยจะสูญ	เกินกว่า 24 เดือน	100
6.	จัดชั้นสูญ	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว	100

4.7 เงินลงทุน

เงินลงทุน หมายถึง เงินฝากธนาคารประเภทประจำที่มีกำหนดจ่ายคืนเกินกว่า 3 เดือน ตราสารหนี้ ตราสารทุน และสินทรัพย์อื่นที่ถือไว้เพื่อรับผลตอบแทน

หน่วยงานจัดประเภทเป็นเงินลงทุนระยะสั้นหรือจัดประเภทเป็นเงินลงทุนระยะยาว ดังนี้

เงินลงทุนระยะสั้น หมายถึง เงินลงทุนที่หน่วยงานตั้งใจจะถือไว้ไม่เกิน 1 ปี หรือมีกำหนดจ่ายคืนไม่เกิน 1 ปี นับตั้งแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง เงินลงทุนที่หน่วยงานตั้งใจจะถือไว้เกิน 1 ปี หรือมีกำหนดจ่ายคืนเกินกว่า 1 ปี นับตั้งแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

ตราสารหนี้ หมายถึง ตราสารที่แสดงว่าผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนและเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยชัดเจนหรือโดยปริยาย หน่วยงานจัดประเภทดังนี้

ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด หมายถึง เงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ที่หน่วยงานมีความตั้งใจแน่วแน่และมีความสามารถที่จะถือไว้จนครบกำหนดได้ก่อน โดยที่หน่วยงานจะไม่ขายตราสารดังกล่าว ก่อนครบกำหนดหรือจะไม่โอนเปลี่ยนประเภทตราสารดังกล่าว หน่วยงานวัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ทุกชนิดที่หน่วยงานตั้งใจจะถือจนครบกำหนด ด้วยราคาทุนตัดจำหน่ายหักด้วยค่าเผื่อการด้อยค่า ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

4.8 วัสดุคงเหลือ

วัสดุคงเหลือ หมายถึง สินทรัพย์ที่หน่วยงานมีไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามปกติ โดยทั่วไปมีมูลค่าไม่สูง และไม่มีลักษณะคงทนถาวร หน่วยงานวัดมูลค่าวัสดุคงเหลือในราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน

4.9 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

หน่วยงานแสดงรายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ตามราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

หน่วยงานรับรู้รายการอุปกรณ์ เฉพาะรายการที่มีมูลค่าขั้นต่ำต่อหน่วยหรือต่อชุดตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ยกเว้นรายการที่ได้มาก่อนปี 2563 รับรู้เป็นอุปกรณ์เมื่อมูลค่าขั้นต่ำตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป

ราคาทุนรวมต้นทุนทางตรงที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสินทรัพย์ เพื่อให้สินทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพและสถานที่ที่พร้อมจะใช้งานได้ตามความประสงค์ของฝ่ายบริหาร ราคาทุนของสินทรัพย์ที่ก่อสร้างขึ้นเองประกอบด้วย ต้นทุนค่าวัสดุ ค่าแรงงานทางตรง และต้นทุนทางตรงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสินทรัพย์

ส่วนประกอบของรายการที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์แต่ละรายการที่มีรูปแบบและอายุการให้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน และมีต้นทุนที่มีนัยสำคัญจะบันทึกส่วนประกอบนั้นแยกต่างหากจากกัน

ต้นทุนที่เกิดขึ้นในภายหลัง ต้นทุนในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบจะรับรู้เป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าตามบัญชีของรายการที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่หน่วยงานจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการเพิ่มขึ้นจากรายการนั้น และสามารถวัดมูลค่าต้นทุนของรายการนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ และตัดมูลค่าของชิ้นส่วนที่ถูกเปลี่ยนแปลงออกจากบัญชีด้วยมูลค่าตามบัญชี ส่วนต้นทุนที่เกิดขึ้นในการซ่อมบำรุงที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำจะรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดขึ้น

ค่าเสื่อมราคابันทิกเป็นค่าใช้จ่ายในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน คำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการให้ประโยชน์โดยประมาณ ดังนี้

อาคารและส่วนประกอบ	20 ปี
ครุภัณฑ์สำนักงาน	5 ปี
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	5 ปี
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5 ปี

ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุสื่อสาร	5 ปี
ครุภัณฑ์ยานพาหนะ	5 ปี
ครุภัณฑ์งานบ้าน	5 ปี
เครื่องตกแต่งสำนักงาน	5 ปี
ไม่มีการคิดค่าเสื่อมราคาสำหรับที่ดิน และสินทรัพย์ระหว่างก่อสร้าง	

4.10 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมถึงระบบงานต่าง ๆ และต้นทุนเว็บไซต์ ทั้งที่ได้มาจากการจัดซื้อ และการจ้างพัฒนาขึ้น โดยหน่วยงานมีสิทธิ์ควบคุมการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้น และคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจหรือศักยภาพในการให้บริการจากสินทรัพย์นั้นเกินกว่าหนึ่งปี หน่วยงานแสดงรายการสินทรัพย์ไม่มีตัวตนตามราคาทุนหักค่าตัดจำหน่ายสะสม

ค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงินคำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการให้ประโยชน์โดยประมาณ 5 ปี

4.11 รายได้รอการรับรู้ระยะยาว ประกอบด้วย

(1) สินทรัพย์ได้รับบริจาค บันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้และทยอยรับรู้เป็นรายได้คู่กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น

(2) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรอรับรู้ จะบันทึกเมื่อ พช. ได้มีการอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

4.12 สัญญาเช่าดำเนินงาน

หน่วยงานรับรู้จำนวนเงินที่จ่ายตามสัญญาเช่าดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงตลอดอายุสัญญาเช่า นอกจากนี้จะมีเกณฑ์อื่นที่เป็นระบบซึ่งสะท้อนถึงระยะเวลาที่ผู้เช่าได้รับประโยชน์ได้ดีกว่า

4.13 ประเมินการหนี้สิน

ประเมินการหนี้สิน หมายถึง หนี้สินที่มีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับจังหวะเวลา หรือจำนวนที่ต้องจ่ายชำระ แต่เป็นภาระผูกพันในปัจจุบันซึ่งมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่หน่วยงานจะต้องจ่ายชำระภาระผูกพันนั้นในอนาคต และสามารถประมาณมูลค่าภาระผูกพันนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ เช่น หนี้สินค่าชดเชยความเสียหาย หน่วยงานจะรับรู้ประมาณการหนี้สินด้วยจำนวนประมาณการที่ดีที่สุดของรายจ่ายที่จะต้องจ่าย ณ วันที่ในงบแสดงฐานะการเงินเพื่อชำระภาระผูกพันนั้น

4.14 รายได้จากเงินงบประมาณ

รายได้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลประจำปีงบประมาณ ประกอบด้วย

(1) เงินอุดหนุนที่เป็นงบบริหารจัดการโครงการและเงินอุดหนุนที่เป็นงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชนรับรู้เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกรมบัญชีกลาง สำหรับงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน พอช. จะดำเนินการสนับสนุนพัฒนาองค์กรชุมชนทั้งหมดและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนเมื่อ พอช. อนุมัติการจ่ายเงินให้แก่องค์กรชุมชนตามงวดที่ขอเบิก

(2) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐชดเชยให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจาก พอช. ได้ให้องค์กรชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย โดย พอช. คิดดอกเบี้ยเงินกู้จากองค์กรชุมชนในอัตราร้อยละ 1 ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจาก พอช. โดย พอช. บันทึกเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อจะบันทึกเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับรู้ในส่วนที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

4.15 รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ รับรู้รายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ยกเว้นดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ผิดนัดชำระเกิน 3 งวดติดต่อกัน จะยังไม่มีกรับรู้รายได้ แต่หากเมื่อมีการรับชำระดอกเบี้ยจริงจะรับรู้ตามเกณฑ์เงินสด

4.16 รายได้ค่าปรับ

รับรู้เมื่อรับชำระเงิน

4.17 ค่าใช้จ่าย

รับรู้เมื่อเกิดรายการ และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
ประเด็นการพัฒนา 1. การพัฒนาโดยใช้ พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชน ท้องถิ่นมีระบบที่ พัฒนาไปสู่การ จัดการตนเอง	รวม 3 แผนงาน		1,071.4229
	แผนงานที่ 1 การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง		29.0700
	1.1 สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับตำบลเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/ภาคีพัฒนาใน พื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม	1,000 ตำบล	
	1.2 สนับสนุนการบูรณาการและสังเคราะห์แผนพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นเป็นนโยบายสู่การพัฒนาในระดับจังหวัด	77 จังหวัด	
	1.3 สนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น	1,000 ตำบล	
	แผนงานที่ 2 การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและ คุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่น	500 ตำบล/ เมือง	32.6556
2.1 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยใน เมืองและชนบท			

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
ประเด็นการพัฒนา 1. การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง	รวม 3 แผนงาน		1,071.4229
	แผนงานที่ 3 การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท	29,850 ครัวเรือน	1,009.6973
	3.1 โครงการผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบทที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย		
	(1) แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย “บ้านมั่นคง”	3,750 ครัวเรือน	336.7500
	(2) พัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเปรมประชากร	100 ครัวเรือน	42.6000
	(3) บ้านพอเพียง	25,000 ครัวเรือน	562.5000
(4) พัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราวกรณีไฟไหม้ ไล้รื้อ	1,000 ครัวเรือน	18.0000	
ประเด็นการพัฒนา 2. การสานพลังความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายพัฒนาสู่ความเปลี่ยนแปลง โครงสร้างและนโยบาย	รวม 2 แผนงาน		25.9551
	แผนงานที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ	210 ตำบล/เมือง 7 จังหวัด	14.0951
	4.1 โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน		
	แผนงานที่ 5 การพัฒนากลไกความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	50 หน่วยงาน/ องค์กร	11.8600
5.1 พัฒนากลไกและระบบการจัดการร่วมในการขับเคลื่อนงานร่วม โดยกำหนดบทบาทและแผนการทำงานร่วมในการปฏิบัติการ			
5.2 สร้างกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการทำงานร่วม			

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
ประเด็นการพัฒนา	รวม 4 แผนงาน		304.9761
3. การพัฒนาและ เสริมสร้างขีดความ สามารถของผู้นำ คนและขบวนองค์กร ชุมชน	แผนงานที่ 6 การสนับสนุนการพัฒนาขีดความ สามารถของผู้นำและคนรุ่นใหม่เข้าสู่กระบวนการ พัฒนา	ร้อยละ 80 ของผู้นำที่เข้าร่วม การพัฒนา	28.2341
	6.1 พัฒนาศักยภาพผู้นำและคนรุ่นใหม่		
	6.2 สนับสนุนและพัฒนากลไกการขับเคลื่อน งานเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น (คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน)		
	แผนงานที่ 7 การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ และเสริมสร้างศักยภาพสภาองค์กรชุมชนเป็น กลไกกลางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	1,050 ตำบล	32.5500
	แผนงานที่ 8 การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานกองทุนสวัสดิการชุมชน		233.8228
8.1 โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน	780 กองทุน		
8.2 รับรองมาตรฐานกองทุนสวัสดิการชุมชน	500 กองทุน		
แผนงานที่ 9 การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ		10.3692	
9.1 พัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการของ องค์กรผู้ใช้สินเชื่อ	ร้อยละ 80		
9.2 พื้นฟูและแก้ไขปัญหาสินเชื่อผิดนัด	NPL ร้อยละ 10		

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
ประเด็นการพัฒนา	รวม 4 แผนงาน		25.4088
4. การพัฒนาระบบ บริหารจัดการองค์กร ในการเป็นหุ้นส่วน การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น	แผนงานที่ 10 การยกระดับการใช้ข้อมูล สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น		0.9000
	10.1 พัฒนาและส่งเสริมการใช้ข้อมูลสารสนเทศใน การปฏิบัติงาน	4 ระบบ	
	10.2 พัฒนาระบบข้อมูลสู่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data)	ร้อยละ 80	
	แผนงานที่ 11 การพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ สื่อสารสู่สาธารณะ	20 ชุด	5.6000
	11.1 สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้/นวัตกรรมการ พัฒนาชุมชนท้องถิ่น		
	11.2 สนับสนุนการผลิตสื่อและสื่อสารสู่สาธารณะ		
	แผนงานที่ 12 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการ บริหารจัดการและกำกับติดตาม		12.4520
	- พัฒนาการกำกับดูแล การประเมินองค์กรตาม ตัวชี้วัดองค์การมหาชน และระบบงานสำคัญ : การ ตรวจสอบ การบริหารความเสี่ยงควบคุมภายใน การรายงานผลการปฏิบัติงานรายไตรมาสและประจำปี - เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการและการเบิกจ่าย งบประมาณ - พัฒนาระบบการบริหารเงินทุนและเบิกจ่ายงบประมาณ - ประเมินผลความพึงพอใจและพัฒนาการให้บริการ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	

แผนปฏิบัติการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)		เป้าหมาย	วงเงินรวม (ล้านบาท)
ประเด็นการพัฒนา 4. การพัฒนาระบบ บริหารจัดการองค์กร ในการเป็นหุ้นส่วน การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น	รวม 4 แผนงาน		25.4088
	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กร (ITA) - พัฒนาระบบงานพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้าง 	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 85	
	แผนงานที่ 13 การบริหารและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล - ทบทวนและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร - ส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร 	ร้อยละ 30 ของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา และมีค่าคะแนนสมรรถนะไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	6.4568
รวมทั้งสิ้น	รวม 13 แผนงาน		1,427.7629

รูปธรรมงานพัฒนา

“ชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

“ขาดทองจากขยะ”

โมเดลสร้างเศรษฐกิจสีเขียวเปลี่ยนขยะเป็นน้ำมันที่สุพรรณบุรี

ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ ระบุว่า ในปี 2564 ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 24.98 ล้านตัน มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะทั่วประเทศประมาณปีละ 20,000 ล้านบาท จัดเก็บได้รวม 2,800 ล้านบาท ต้องเสียบงบประมาณในการจัดการขยะปีละกว่า 17,000 ล้านบาท !!

ขณะที่มีขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ (Recycle Reuse Reduce) เช่น การนำพลาสติก ขวดแก้ว โลหะ กระดาษ ฯลฯ นำมารีไซเคิล นำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยได้เพียง 7.89 ล้านตัน หรือประมาณ 31 % เท่านั้น

ดังนั้นหากนำขยะที่ตกค้างหรือจัดการไม่ถูกต้อง นำมาใช้ประโยชน์ได้อีกก็จะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ประหยัดงบประมาณ รวมทั้งสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ เป็นเศรษฐกิจชีวภาพ หรือ BCG Economy (Bio-Circular-Green Economy) ที่โลกกำลังตื่นตัว ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วที่จังหวัดสุพรรณบุรี !!

แนวร่วมปฏิวัติขยะสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นตัวอย่างของการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อย่างครบวงจร เป็นการริเริ่มจากคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งก่อนจะขยายไปสู่ชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ จนปัจจุบันมีแนวร่วม 'ปฏิวัติขยะ' เกือบจะครบทั้งจังหวัด

พริดา ปุกิตักณ์
ประธานบริหารวิสาหกิจ
ชุมชนแนวร่วมปฏิวัติขยะ
สุพรรณบุรี ชาวอำเภอบางปลาม้า อดีตเจ้าหน้าที่
สายงานคอมพิวเตอร์
บริษัทเอกชน เล่าว่า กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนเริ่มจากชาวสุพรรณบุรีกลุ่มเล็กๆ ที่มีความสนใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์ การลดภาวะโลกร้อนด้วยการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น ขยะเปียกนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำน้ำหมักจุลินทรีย์ ขยะรีไซเคิลคัดแยกแล้วนำไปขาย ฯลฯ เริ่มรวมกลุ่มตั้งแต่ปี

แนวร่วมปฏิวัติขยะสุพรรณบุรี

2558 มีสมาชิกที่สนใจทั้งชาวบ้าน เกษตรกร ชุมชน วัด โรงเรียน ประมาณ 400 คน

ในช่วงต้นปี 2562 เธอชวนสมาชิกกลุ่มหนึ่งไปศึกษาดูงาน 'การเปลี่ยนขยะพลาสติกให้เป็นน้ำมัน' ซึ่งคิดค้นโดย ศ.ดร.ธราพงษ์ วิจิตตานต์ ที่ศูนย์เชื้อเพลิงและพลังงานชีวมวล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ.แก่งคอย จ.สระบุรี ซึ่งใช้กระบวนการผลิตแบบ **Pyrolysis** โดยใช้ขยะถุงพลาสติกชนิดต่างๆ และหลอดดูดน้ำพลาสติกเป็นวัตถุดิบหลัก เมื่อกลับมาสุพรรณบุรีจึงได้นำแนวคิดนี้มาขยายผล

"หลังจากนั้นจึงจัดประชุมสมาชิก และเขียนแผนธุรกิจขึ้นมานำเสนอ เพื่อระดมเงินซื้อเครื่องจักรมาผลิตน้ำมัน โดยขายหุ้นๆ ละ 10 บาท ใช้เวลาประมาณ 15 วัน ระดมเงินได้ประมาณ 1 ล้านบาท 6 แสนบาท มีสมาชิกและผู้สนใจร่วมถือหุ้น เริ่มแรก 86 คน

บางคนถือหุ้น 100 บาท คนที่มีเงินและอยากจะสนับสนุนก็ถือหุ้นเยอะ จากนั้นจึงจดทะเบียนเป็น 'วิสาหกิจชุมชนแนวร่วมปฏิวัติขยะสุพรรณบุรี' พอถึงเดือนตุลาคม 2562 จึงเปิดโรงงานผลิตน้ำมันที่สวนพุทธชาติบางปลาหมอ มีกำลังการผลิตประมาณวันละ 300 ลิตร” พิธดาเล่าความเป็นมา

เปลี่ยนถุงแกง-หลอดพลาสติกเป็นน้ำมันลิตรละ 20 บาท

ส่วนกระบวนการผลิต **Pyrolysis** คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางเคมีของพลาสติก โดยใช้ความร้อนในสภาวะไร้อากาศ เนื่องจากพลาสติกมีส่วนประกอบหลัก คือ ethylene propylene styrene และอื่นๆ ซึ่งเป็นสารประกอบจากปิโตรเลียม มีคุณสมบัติเกือบเหมือนกับน้ำมันเบนซินและดีเซล เมื่อนำมาผ่านกระบวนการ Pyrolysis จะได้น้ำมันชนิดต่างๆ

วิธีการผลิตน้ำมัน เริ่มจากรวบรวมถุงพลาสติกที่ล้างสะอาดแล้ว เช่น ถุงหิ้ว ถุงใส่แกง หลอดดูดน้ำ อุปกรณ์การแพทย์ ถุงนมโรงเรียน พลาสติกที่ร้านไม่รับซื้อ ฯลฯ ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ จะรับซื้อจากชุมชนและสมาชิก กิโลกรัมละ 2 บาท วันหนึ่งจะใช้ขยะพลาสติกจำนวน 600 กิโลกรัม ผลิตน้ำมันได้ประมาณ 300 ลิตร หรืออัตรา 2 ต่อ 1

ขั้นตอนที่ 1 ใช้ความร้อนทำให้พลาสติกอ่อนตัวลง โดยเครื่อง Extruder ให้ความร้อนเบื้องต้น ทำให้พลาสติกยุบตัว

ขั้นตอนที่ 2 นำพลาสติกที่ยับตัวเข้าสู่เตาหลอม เรียกว่า การหลอมอัดอากาศ หรือ Pyrolysis เพื่อให้พลาสติกกลายเป็นของเหลว (แก๊ส) เป็นกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะจะไม่เกิดคาร์บอนไดออกไซด์และคาร์บอนมอนอกไซด์ที่เป็นพิษ

ขั้นตอนที่ 3 แก๊สที่ได้จะเข้าสู่กระบวนการควบแน่น เพื่อเปลี่ยนสถานะจากแก๊สเป็นของเหลว ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง จะได้น้ำมันดิบเบา แยกเป็นน้ำมันเบนซินได้ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ดีเซลประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์

พีดดา ประธานบริหารวิสาหกิจชุมชนแนวร่วมปฏิบัติขยะสุพรรณบุรี บอกว่า ต้นทุนในการผลิตน้ำมัน 1 ลิตร ประกอบด้วย ค่าพลาสติก 2 กิโล ราคา 4 บาท ค่าแรงงาน 5 บาท ค่าน้ำ-ไฟ เชื้อเพลิง ฯลฯ รวมแล้วประมาณ 14 บาทต่อ 1 ลิตร ขายให้เกษตรกรเอาไปใช้กับอุปกรณ์การเกษตร เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องตัดหญ้า ราคา ลิตรละ 20 บาท ส่วนต่างลิตรละ 6 บาทเอามาเข้ากลุ่มเพื่อเป็นค่าบริหารจัดการ ระยะเวลาต่อไปเมื่อมีกำไรก็จะนำมาปันผลให้แก่สมาชิก

“นับตั้งแต่เปิดโรงงานในเดือนตุลาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน โรงงานสามารถผลิตน้ำมันได้ทั้งหมดประมาณ 1 หมื่นลิตร คิดเป็นเงินประมาณ 2 แสนบาท ช่วยลดขยะพลาสติกได้วันละ 600

กิโลกรัม หรือถ้าคิดทั้งปีก็มากกว่า 200 ตัน ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมไปได้มาก เพราะขยะพวกถุงพลาสติกและหลอดกาแฟ หากตกลงไปในแม่น้ำ ออกสู่ทะเล อาจทำให้สัตว์ต่าง ๆ กินเข้าไป หรือย่อยสลายกลายเป็นไมโครพลาสติก ถ้าเรากินปลา กินสัตว์น้ำพวกนี้เข้าไป เราก็จะกินไมโครพลาสติกเข้าไปด้วย” พีดดาบอกถึงผลที่เกิดขึ้น

ขยายแนวคิด “ชุดทองจากขยะ” คลุม 8 อำเภอ

ในปี 2564 วิสาหกิจชุมชนแนวร่วมปฏิบัติขยะสุพรรณบุรี ส่งผลงานเข้าประกวดในรายการเรียลลิตี้โชว์ ‘Win Win War Thailand’ หรือ ‘รางวัลสุดยอดนักธุรกิจแบ่งปัน’ ผลงานที่เยี่ยมยอดชนะใจคณะกรรมการและได้รับเงินรางวัลจำนวน 2 ล้านบาท จากเครือข่ายไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) นำเงินรางวัลมาขยายเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ และปรับปรุงโรงงานผลิตน้ำมัน

นอกจากนี้ในปี 2564 วิสาหกิจชุมชนแนวร่วมปฏิบัติขยะสุพรรณบุรี ได้เสนอโครงการ ‘สร้างต้นแบบศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะอย่างครบวงจรและยั่งยืนเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง’ ซึ่งเป็นโครงการของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ได้รับงบประมาณ

สนับสนุนรวม 1,664,000 บาท เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2564 โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) รับผิดชอบโครงการ

มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เช่น สร้างงานในศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้กับผู้ที่ว่างงานหรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ลดค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันเบนซินและดีเซลของเกษตรกร โดยขายน้ำมันราคาถูกลง 20 บาท ประมาณเดือนละ 9,000 ลิตร หากลดต้นทุนค่าน้ำมันให้เกษตรกรได้ถูกลง 10 บาท ก็จะช่วยเกษตรกรประหยัดเงินได้เดือนละ 90,000 บาท หรือประมาณปีละ 1 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังช่วยให้เกษตรกรซื้อปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากขยะเปียกได้ราคาถูกกว่าราคาตลาดประมาณตันละ 2,000 บาท เกิดร้าน 'รายน้าใจ' เป็นร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภค-บริโภคราคาถูก จำหน่ายสินค้ามือสอง (reuse) และสินค้าบริจาค รายได้นำกลับมาใช้ในการจัดการขยะ

เกิดการขยาย ‘ศูนย์บริหารจัดการขยะ
อย่างยั่งยืน’ เพื่อนำขยะมาสร้างมูลค่า ตามแนวคิด
“ชุดทองจากขยะ” ไปยังพื้นที่ 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง
บางปลาม้า ศรีประจันต์ สามชุก อุ้มทอง เดิมบางนางบวช
ดอนเจดีย์ และโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช
อ.สองพี่น้อง

เสียงจากแนวร่วมปฏิวัติขยะ

นอกจากแผนงานดังกล่าวแล้ว ล่าสุดเมื่อ 19
พฤษภาคม 2565 วิสาหกิจแนวร่วมปฏิวัติขยะ
สุพรรณบุรีได้บันทึกข้อตกลงร่วมกับเรือนจำจังหวัด
สุพรรณบุรี และเทศบาลท่าระหัด เพื่อเป็นที่ปรึกษาและ
วางระบบการจัดการขยะในเรือนจำอย่างยั่งยืน

“จากขยะวันละประมาณ 1.6 ตัน จะช่วย
เรือนจำประหยัดค่าจัดเก็บขยะได้เดือนละ 40,500
บาท และยังนำขยะเปียกมาขายให้วิสาหกิจ
ในราคากิโลละ 50 สตางค์ เพื่อนำไปทำปุ๋ย ขยะ
ถุงพลาสติกขายให้วิสาหกิจฯ เอาไปผลิตน้ำมันกิโล
ละ 2 บาท ส่วนขยะรีไซเคิลจะนำไปขาย หรือให้
ผู้ต้องขังนำมาประดิษฐ์เป็นของใช้ต่าง ๆ เพื่อสร้าง
รายได้จากขยะอย่างครบวงจร ไม่ต้องทิ้งขว้างอีก
ต่อไป” พิธาบอกถึงแผนงานล่าสุด

**พยอม น้ำแก้ว เลขาธิการกองทุน
สวัสดิการชุมชนตำบลหัวเขา** อ.เดิมบางนางบวช
บอกว่า ที่ตำบลหัวเขาได้นำความรู้เรื่องการจัดการ
ขยะ มาทำถังขยะแบ่งเป็นช่อง ๆ เช่น ขวดแก้ว
พลาสติก กระดาษ นำไปตั้งหน้าบ้านที่จัดงานบวช
งานแต่ง งานศพ เป็นการแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง
และทำงานร่วมกับบ้าน วัด โรงเรียน ให้ความรู้เรื่อง
การจัดการขยะ รับผิดชอบคัดแยกขยะ นำเงินที่ได้จาก
การขายขยะไปเป็นกองทุนหมุนเวียนเพื่อซ่อมแซม
บ้านให้สมาชิกที่เดือดร้อน

สุนทร ไพโรวิจารณ์ นักวิชาการสาธารณสุข
รพ.สมเด็จพระสังฆราช อ. สองพี่น้อง บอกว่า อสม.

เป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรื่องขยะ เพราะ อสม.
ใกล้ชิดพื้นที่ โดยใช้ตลาดนัดเป็นพื้นที่รณรงค์ให้
ชาวบ้านคัดแยกขยะและทิ้งให้ถูกวิธี

“ถ้าใครเอาขยะมาให้ เราจะให้ร้อง
คาราโอเกะ ทำให้มีคนสนใจมาก สิ่งที่เราทำเป็น
เทคนิคเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ส่งผลกระทบ การฝึกคนให้
ทำสิ่งใหม่ ๆ ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เพียงแค่หนึ่ง
เดือน สองเดือน สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นนิสัยในการ
คัดแยกขยะไปเอง”

สมาน จำปาทอง ตัวแทนจากชุมชนคลองขอม
อ. สามชุก บอกว่า ชุมชนคลองขอมทำเรื่อง
การจัดการขยะ เป็นกิจกรรมที่ดึงผู้คนมาพบกัน
จัดกิจกรรมง่าย ๆ แต่ได้ผล คือ **‘ขยะแลกไข่ ขนม
ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน’** และขยายผลสู่โรงเรียน
และวัดในชุมชน

พิรดา ปฏิทัศน์ ประธานบริหารวิสาหกิจ
ชุมชนแนวร่วมปฏิวัติขยะสุพรรณบุรี บอกทั้งทำว่า
ถ้าชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลทั่วประเทศหาก
มีการจัดการขยะที่ดีจะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม
สร้างรายได้ และประหยัดงบประมาณในการจัดเก็บขยะ

“เพราะขยะ 1 ตันจะมีค่าจัดเก็บขั้นต่ำ 750 บาท ยังไม่รวมค่าขนส่ง ปีหนึ่งเรามีขยะ
ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่า 20 ล้านตัน ถ้าเรามองขยะเป็นทองคำ และจัดการให้ถูกต้อง เราจะมีรายได้จาก
ขยะอย่างมหาศาล และจะช่วยประหยัดงบประมาณได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 หมื่นล้านบาท !!”

เมื่อชาวบ้านลุกขึ้นมา ทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน

“เมื่อก่อนเราเหมือนกับมวยวัด ชกสะเปะสะปะ พอได้มาเรียนรู้เรื่องการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนแล้วเราจึงเอามาปรับใช้ เอามาวิเคราะห์หว่า ทุนในชุมชนของเรามีอะไรบ้าง? ...บ้านเรามีต้นตาล มีลูกตาล ก็มาคิดว่าจะทำอย่างไร? จึงจะเอาของพื้นบ้านพวกนี้มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ เอามาส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน...ตอนนี้ถือว่าเราชกเป็นแล้ว เป็นมวยอาชีพแล้ว”

ชัชชัย นาคสุข ประธานวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่ สะท้อนถ้อยคำ ต.ถ้ำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี เกริ่นนำ เขาบอกว่า ตำบลถ้ำรงค์เริ่มทำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนตั้งแต่ปี 2560 โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุน และเขาเคยผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาบ้าง แต่ก็ยังไม่มีทิศทาง ไม่มีแนวทางชัดเจนว่าจะ

พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปทางไหน อย่างไร? จนเมื่อได้มาเรียนรู้เรื่องการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน จึงนำมาปรับใช้ ส่งผลให้ตำบลถ้ำรงค์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

ชัชชัยเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของผู้แทนชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ที่เข้าร่วมอบรมการจัดทำ **‘แผนธุรกิจเพื่อชุมชน’** หรือ **Community Business Model Canvas (CBMC)** ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

แผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC คืออะไร?

แผนธุรกิจเพื่อชุมชน คือ การออกแบบแผนดำเนินการธุรกิจเพื่อชุมชน โดยใช้แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน หรือ **Community Business Model Canvas (CBMC)**

โดยในปี 2562 พอช. เริ่มจัดฝึกอบรมการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 121 กลุ่ม รวมทั้งจัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน” ขึ้นมา เพื่อประกอบการอบรม (สามารถดาวน์โหลดได้ที่ https://web.codi.or.th/printing_media/20200327-12063/)

มีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเข้าใจและเปลี่ยน “วิธีคิด” การทำธุรกิจชุมชน จากเดิมที่ชุมชนจะใช้ “เงินเป็นตัวตั้ง” มาเป็นการใช้ “ทุน” เป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ ซึ่งทุนในที่นี้หมายถึง ‘ทุนธรรมชาติ ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น และหนึ่งสมองสองมือ’ หรือทุนภายในชุมชน เช่น วัตถุดิบ ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม แรงงาน สรรพกำลังที่ชุมชนมีอยู่ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจว่า “ชุมชนสามารถจัดการธุรกิจได้ด้วยตนเอง”

แบบจำลองทางธุรกิจ 9 ขั้นตอน

ทรรคิน สุขโต ผู้อำนวยการหลักสูตรแผนธุรกิจ เพื่อชุมชน หรือ “**ครูใหญ่**” ของผู้เข้ารับการอบรม **CBMC** จะใช้กระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย **1. แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas) 2. แผนดำเนินงาน (Operation plan) และ 3. ปฏิทินงาน**

1. แบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชน ซึ่งถือเป็นหัวใจของ CBMC มีกระบวนการ 9 ขั้นตอน คือ **1. การค้นหาจุดขายเพื่อสร้างแบรนด์ 2. ค้นหาลูกค้าที่ชัดเจน และลูกค้าในอนาคต 3. การสื่อสารการตลาด 4. ปิดการขายและบริการหลังการขายเพื่อจูงใจให้ซื้อซ้ำ 5. ช่องทางเพิ่มรายได้ เพิ่มผลิตภัณฑ์ เพิ่มลูกค้า ลดค่าใช้จ่ายการผลิต ปรับปรุงการผลิต การบริการ 6. แผนการดำเนินงานหรือ**

กิจกรรมหลัก เพื่อบรรลุผลข้อ 5 4 3 2 1 (การผลิต การตลาด การจัดองค์กร) 7. จากข้อ 6. สิ่งใดที่ทำเองได้ 8. จากข้อ 6. สิ่งใดที่ทำลำบากไม่ได้ ต้องร่วมมือกับภายนอก หน่วยงาน พันธมิตร และ 9. จากข้อ 6. ใช้เงินเท่าที่จำเป็น

2. แผนดำเนินงาน หรือกิจกรรมหลักที่จำเป็นต้องทำ เป็นการวางแผนงานตามขั้นตอนที่ 6 โดยต้องลงรายละเอียดหรือเขียนแผนงานลงในตารางเพื่อให้เกิดความชัดเจน เช่น (1) ทำอะไร (2) ทำอย่างไร (3) ใครรับผิดชอบ (4) เสร็จเมื่อไหร่ (ระบุวันเดือนปี) และ (5) งบประมาณ (ใช้หรือไม่/มาจากไหน)

3. ปฏิทินงาน คือการกำหนดรายละเอียดลงไปในปฏิทินงาน เพื่อควบคุมให้งานเดินไปตามแผนและเป้าหมาย โดยนำแผนดำเนินงานจาก (4) เสร็จเมื่อไหร่ มาลงรายละเอียดเพิ่มเติมในตาราง

ทั้งนี้กระบวนการฝึกอบรมดังกล่าว จะใช้เวลา 2-3 วัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และเข้าใจกระบวนการออกแบบจำลองแผนธุรกิจเพื่อชุมชน 9 ขั้นตอน และนำความรู้ที่ได้นั้นมาฝึกออกแบบจำลองแผนการวางแผนดำเนินงานและจัดทำปฏิทินงาน

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการติดตามเสริมพลังหลังการฝึกอบรมอีก 2 ขั้นตอน คือ 1. การถอดบทเรียนความรู้ที่ได้หลังการอบรม และบททวนการจัดทำแผน CBMC 9 ขั้นตอน และ 2. การผลิตซ้ำ ต่อยำทางความคิด โดยให้ผู้เข้าอบรมนำแผน CBMC ไปปฏิบัติการจริงในชุมชนของตนเอง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง

วิถีชีวิตและเสน่ห์จากตาลของคนถ้ำรงค์

ตำบลถ้ำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี เป็นตำบลหนึ่งของเพชรบุรีที่ชาวบ้านปลูกต้นตาลหรือ ‘ตาลโตนด’ ต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษเรียกว่ามองไปทางไหนก็เห็นแต่ต้นตาล บางต้นมีอายุเกือบ 200 ปี ชาวบ้านรู้จักใช้ประโยชน์จากตาลแทบจะทุกส่วน ตั้งแต่รากที่อยู่ใต้ดินจนถึงยอดใบ ไม่ต้องพูดถึงความหอมหวานของน้ำตาลเมืองเพชรที่ลือชื่อนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่คนถ้ำรงค์นำมาทำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนตั้งแต่ปี 2560

แต่เหมือนอย่างที่ **ซัชชัย นาคสุข** ประธานวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สะท้อนถ้ำรงค์เกริ่นตั้งแต่แรกว่า การทำเรื่องท่องเที่ยวชุมชนในช่วงแรก ๆ ยังไม่มีทิศทาง ไม่มีแนวทางชัดเจนว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปทางไหน อย่างไร? จนเมื่อได้มาเรียนรู้เรื่องการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน หรือ BCMC จึงนำมาปรับใช้

“อย่างกระบวนการ 9 ขั้นตอนของ BCMC ข้อแรก คือ การค้นหาจุดขายเพื่อสร้างแบรนด์ก็คือ การวิเคราะห์ทุนในพื้นที่ ที่ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่ใช้ทุนที่เรามีอยู่ในตำบลคือ ต้นตาลและลูกตาล เราก็เอามาวิเคราะห์ว่าจะพัฒนาหรือสร้างประโยชน์ต่อไปได้อย่างไร ค้นหาเสน่ห์ของตาล ภูมิปัญญาพื้นบ้าน พ่อแม่ของเราเอาตาลมาทำอะไรบ้าง เอาไปเชื่อมโยงกับของดีหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีอยู่ในตำบล” ซัชชัย ยกตัวอย่าง

หลังจากนั้นจึงมาค้นหาลูกค้าว่า ลูกค้าที่จะมาเที่ยวที่ถ้ำรงค์เป็นลูกค้ากลุ่มไหน เช่น กลุ่มที่ชอบวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ ชอบวัฒนธรรมท้องถิ่น และทำอย่างไรจึงจะดึงดูดให้เขาเข้ามาเที่ยวเข้ามาแล้วมีส่วนร่วม มีความสนุก จึงคิดโปรแกรมให้มาเรียนรู้และทำน้ำตาล ขนมตาล วุ้น ทำสบู่จากลูกตาล ทำเครื่องจักสาน

หากเป็นลูกค้าแบบครอบครัว มีเด็ก ๆ มาด้วย ก็จะทำให้เรียนรู้การทำว่าว วิ่งว่าว ทำขนม เด็กจะได้ละมือ ละสายตาจากโทรศัพท์มือถือบ้าง พ่อแม่ก็ชอบใจที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งครอบครัว

ส่วนด้านการตลาดและการสื่อสารนั้น ซัชชัยบอกว่า ตอนแรกเขาใช้สื่อออนไลน์ไม่เป็น โทรศัพท์มือถือก็ใช้แค่โทรเข้า-โทรออก จึงได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการจัดอบรมของ พช. เช่น ฝึกการทำคลิป VDO. จากโทรศัพท์มือถือ การใช้เฟชบุ๊ก เพื่อแนะนำโปรแกรมและแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ

ปัจจุบันมีคลิป **‘คนรักตาลโดนด’** เผยแพร่ทาง YouTube ประมาณ 10 ตอน เผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญาจากตาล แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในตำบล มียอดผู้ชมประมาณ 1 แสนครั้ง ยอดผู้ติดตามประมาณ 1,300 คน

นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ในตำบล เช่น อบรม **‘มัดคุเทศน์น้อย’** ให้นักเรียนพานักท่องเที่ยวไปชม แนะนำสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้ค่าขนม นำแม่ครัวจากร้านอาหารในตำบลไปอบรม **‘เชฟกระทะเหล็ก’** เพื่อพัฒนาเมนูอาหารพื้นบ้าน ขนม เครื่องดื่มจากลูกตาล เป็นการกระจายรายได้ทั้งตำบล โดยรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน 10 % จะหักเข้ากองทุนเพื่อนำมาพัฒนาชุมชน

จากนักเรียนเป็นพี่เลี้ยง CBMC

ปัจจุบันซัชชัชและผู้เข้ารับการอบรม CBMC รุ่นแรก ๆ อีกหลายคน ได้รวมตัวกันเป็น **‘เครือข่าย CBMC แห่งประเทศไทย’** เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องการวางแผนธุรกิจเพื่อชุมชนให้แก่ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประชาชนทั่วไปที่สนใจ หรือคนรุ่นใหม่ที่ยากจะกลับไปทำธุรกิจเพื่อชุมชนที่ภูมิลำเนาของตน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ทั้งนี้ที่ผ่านมามีเครือข่ายฯ จัดอบรม **‘หลักสูตรการจัดทำแผนธุรกิจ CBMC’** ทางโปรแกรม Zoom Meeting เดือนละ 1 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2564 มีผู้เข้าร่วมครั้งละ 400-500 คน โดยมีซัชชัชและสมาชิกเครือข่าย CBMC เป็นพี่เลี้ยง มี **‘ครูใหญ่’** วรรณสิน สุขโต ร่วมให้ความรู้ (ครั้งต่อไป

จะจัดในช่วงปลายเดือนสิงหาคมนี้ ผู้ที่สนใจเข้าอบรมหรือต้องการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนถ้ำรงค์ ติดต่อได้ที่ ซัชชัช นาคสุข โทร. 099-2469099)

ทั้งหมดนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนจัดการธุรกิจได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพื่อกอบโกยแย่งชิง หรือเน้นแต่ผลกำไร แต่เป็นธุรกิจที่เอื้อเพื่อ แบ่งปัน มีคุณธรรม คำนี้ถึงสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งดี ๆ ในชุมชน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้คนในชุมชนได้ประโยชน์ เป็นธุรกิจเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง คือ การออกแบบการประกอบการธุรกิจเพื่อชุมชน โดยมี **‘แผนธุรกิจเพื่อชุมชน’** เป็นเครื่องมือในการออกแบบ โดย CBMC ประยุกต์มาจาก Business

การสะสมทุน-สร้างเศรษฐกิจชุมชน รูปธรรมที่ตำบลคลองน้ำไหล จ.กำแพงเพชร

ตำบลคลองน้ำไหล อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร เป็นตำบลหนึ่งที่มีการพัฒนาชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง จากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เริ่มก่อตั้งในปี 2541 มีสมาชิกแรกเริ่มเพียง 35 คน มีเงินออมรวมกันประมาณ 3,800 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเกือบ 900 คน มีเงินหมุนเวียนประมาณ 22 ล้านบาท เป็นแหล่งทุนของชุมชนที่สำคัญ และต่อยอดไปทำปืมน้ำมันชุมชน 2 แห่ง ล่าสุดผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ มียอดขายเดือนละ 1 แสนบาท

ทุนชุมชนจากกลุ่มออมทรัพย์

ตำบลคลองน้ำไหล มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 393 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองลาน ประมาณปี 2499 เริ่มมีชาวบ้านจากจังหวัดลำปางเข้ามาตั้งถิ่นฐาน หักร้างถางดง ปลูกบ้านสร้างเรือนขึ้นมา หลังจากนั้นจึงมีชาวบ้านจากจังหวัดต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือและอีสานเข้ามาอยู่อาศัย

ปัจจุบันตำบลคลองน้ำไหลมีทั้งหมด 28 หมู่บ้าน จำนวน 7,300 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 20,000 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกมันสำปะหลัง ทำนา ปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

หลังประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจ ‘ต้มยำกุ้ง’ ในปี 2540 เจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านในตำบลต่าง ๆ จัดตั้ง ‘กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต’ ขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งทุนของชุมชน ให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายในยามเดือดร้อนจำเป็น ตำบลคลองน้ำไหลเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ชาวบ้านร่วมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมา

ประพันธ์ จิตคำ อายุ 66 ปี
แกนนำพัฒนาชุมชนตำบลคลองน้ำไหล
เล่าว่า ตำบลคลองน้ำไหลจัดตั้ง
กลุ่มออมทรัพย์ฯ ในปี 2541 มีสมาชิก
เริ่มแรกประมาณ 35 คน กำหนดให้
สมาชิกออมเงินอย่างต่ำ 30-200
บาทต่อเดือน ช่วงแรกยังมีสมาชิก
ไม่มาก การบริหารจึงไม่ยุ่งยาก

คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ก็มาจากสมาชิกที่ช่วยกันตั้งกลุ่ม ช่วยกันบริหารงาน
การทำบัญชีใช้วิธีจดบันทึกลงในสมุดแบบง่าย ๆ ยังไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้
แต่คณะกรรมการมีความตั้งใจ ยึดหลักการแบบเครดิตยูเนียน คือคุณธรรม
5 ประการ

“เราเห็นกลุ่มอื่น ๆ จัดตั้งได้ไม่นานก็ล้มไป บางกลุ่มก็มีปัญหาเรื่อง
การบริหารงาน คณะกรรมการทำงานไม่โปร่งใส ชาวบ้านก็ไม่เชื่อถือ จึง
ตั้งใจว่าจะไม่ยอมให้กลุ่มของเราล้ม แม้ว่าจะมีปัญหาต่าง ๆ หรือโดนกล่าวหา
ว่าร้าย แต่พวกเราก็ไม่ท้อ เรายึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ตามที่ได้รับ
การอบรมมา นำมาเป็นแนวทางในการบริหารกลุ่ม เป้าหมายก็เพื่อให้ชาวบ้าน
สร้างวินัยในการออมเงิน เพราะต้องออมเงินกันทุกเดือน อย่างน้อย
เดือนละ 30 บาท เมื่อกลุ่มมีเงินมากขึ้นก็จะให้สมาชิกกู้ยืม ไม่ต้องไปกู้เงิน
นอกระบบ” ประพันธ์บอก

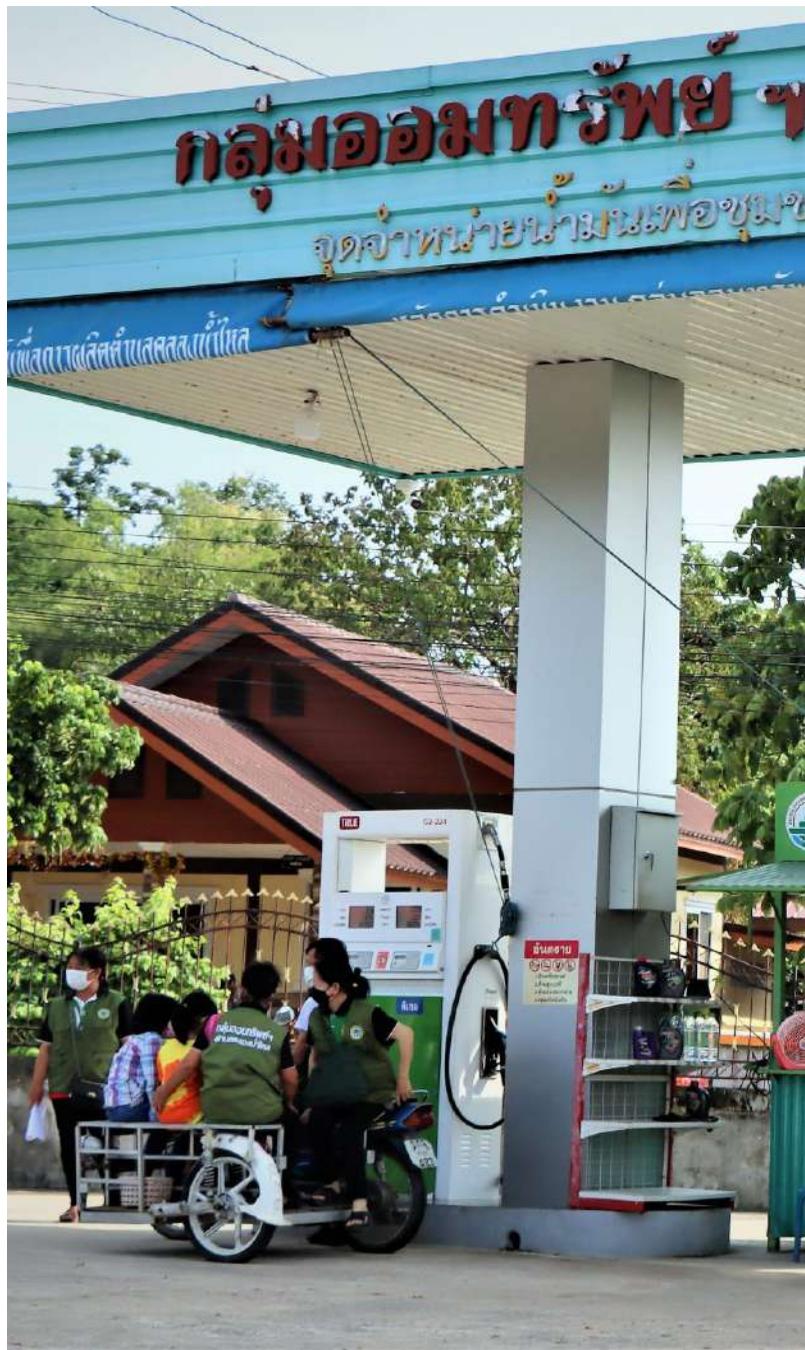
คุณธรรม 5 ประการที่ประพันธ์บอก คือ 1. ความซื่อสัตย์ต่อกัน
ถือตามสัญญาที่ให้ไว้ 2. มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
3. รับผิดชอบร่วมกัน ปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด 4. เห็นอกเห็นใจกัน
เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น และ 5. ไว้วางใจกัน ซึ่งทั้งหมดนี้มาจากหลักการ
หรือ ‘จิตตารมณ์’ ของกลุ่มการเงินแบบ ‘เครดิตยูเนียน’ นั่นเอง

ด้วยหลักการทำงานดังกล่าว ประกอบกับ อัตราดอกเบี้ยของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่คิดเพียง ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน หรือร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่ง ถูกกว่าเงินกู้ธนาคารที่คิดดอกเบี้ยไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 10 ต่อเดือน จึงมีชาวบ้านสมัครเป็น สมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่สมาชิกสามารถฝากเงิน ออมทรัพย์พิเศษได้ไม่จำกัดวงเงิน และกู้ยืม ได้สูงสุดถึง 3 เท่าของเงินออมของตน (ต้องมี สมาชิกค้ำประกัน) กลุ่มจึงเติบโตขึ้นทุกปี

ปัจจุบัน (กรกฎาคม 2565) กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตตำบลคลองน้ำไหล มีสมาชิก 895 คน มีเงินหมุนเวียนทั้งหมด 22 ล้านบาท เศษ เป็นแหล่งทุนให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปประกอบ อาชีพ เช่น เลี้ยงหมู วัว สูงสุดไม่เกิน 150,000 บาท โดยกลุ่มออมทรัพย์ฯ กู้เงินจาก ธ.ก.ส. จำนวน 2 ล้านบาท เพื่อนำมาหมุนเวียนให้สมาชิก กู้ยืมไปประกอบอาชีพ

ด้านการบริหารงาน มีคณะกรรมการ 18 คน แบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น ประธาน ฝ่ายบัญชี พิจารณาเงินกู้ ฝ่ายตรวจสอบ ฯลฯ มีพนักงาน 2 คน ทำบัญชี รับฝาก-ถอน-กู้ โดยใช้ระบบ คอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูล มีสมุดบัญชีเหมือน ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป เปิดทำการทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30-15.30 น. สมาชิกที่กู้เงิน เมื่อผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจะรับเงินได้ ในวันที่ 8 ของเดือน

โตแล้วแตก...สร้างปั้มน้ำมันชุมชน

ในปี 2546 กลุ่มออมทรัพย์ฯ ได้จัดตั้ง 'กองทุนสวัสดิการชุมชน' ขึ้นมา ตามแนวทางของ 'ครูชบ ยอดแก้ว' (ปัจจุบันเสียชีวิต) ต้นแบบกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วันละ 1 บาท จาก อ.จะนะ จ.สงขลา โดยมีหลักการสำคัญคือ ลดรายจ่ายเพียงวันละ 1 บาท หรือปีละ 365 บาท แล้วนำเงินนั้นมาสมทบร่วมกันเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในยามจำเป็น ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย

ในปี 2552 เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ฯ ดำเนินการมาได้ 10 ปีเศษ มีเงินกองทุนมากขึ้น **ประพันธ์** ซึ่งมีบทบาทเป็นประธานกลุ่มหารือร่วมกับคณะกรรมการเพื่อจะจัดตั้งปั้มน้ำมันขึ้นมา เนื่องจากเห็นว่าตำบลคลองน้ำไหลเป็นตำบลใหญ่ มีถึง 28 หมู่บ้าน ประชากรหนาแน่น ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซค์ รถกระบะ รถอีแต่น รถไถนา ใช้เครื่องยนต์ในการเกษตร จึงเห็นดีที่จะทำธุรกิจปั้มน้ำมันในตำบล ใช้เงินลงทุนครั้งแรกประมาณ 36,000 บาท เป็นปั้มเล็ก ๆ แบบใช้มือหมุน

เมื่อกิจการดีขึ้น ในปี 2562 กลุ่มออมทรัพย์ฯ ได้กู้เงินจากธนาคารออมสินจำนวน 2.4 ล้านบาท เพื่อนำมาขยายกิจการ เป็นปั้มแบบมาตรฐาน มี 4 หัวจ่าย ขายน้ำมันดีเซลและแก๊สโซฮอล์ มีพนักงานเติมน้ำมัน 1 คน ปัจจุบันขยายไปเปิดอีก 1 แห่ง เป็นปั้มน้ำมันแบบหยอดเหรียญ

จำนวน 2 ตู้ (ตั้งอยู่บริเวณที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์) มียอดขายน้ำมันรวมกัน
ประมาณเดือนละ 100,000 บาท เมื่อหักรายจ่ายและค่าจ้างพนักงานแล้ว
จะมีรายได้เข้ากลุ่มออมทรัพย์ประมาณเดือนละ 15,000 บาท

ส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองน้ำไหล ปัจจุบันมีสมาชิก
ประมาณ 900 คน (สมาชิกมาจากกลุ่มออมทรัพย์) มีเงินกองทุนประมาณ
3 ล้านบาท สมาชิกจะสมทบเงินเข้ากองทุนคนละ 365 บาทต่อปี
มีสวัสดิการช่วยเหลือ เช่น คลอดบุตร 1,000 บาท (ให้เป็นเงินออมในบัญชี
สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์) เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลปีหนึ่งไม่เกิน 10 คืน
ช่วยเหลือคืนละ 150 บาท เสียชีวิตช่วย 10,000-20,000 บาท ตามอายุ
การเป็นสมาชิก

ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ยอดขายเดือนละแสน

ในช่วงปลายปี 2564 กลุ่มออมทรัพย์ ได้ขยายธุรกิจไปทำโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ใช้บลงทุนประมาณ 600,000 บาท เป็นเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการ และสมาชิกลงทุนในนามบุคคล ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลเป็ด ไก่ หมู ค้างคาว แรียปซัม ฟอสเฟต โคโลไมท์ เปลือกไข่ แกลบดำ ฯลฯ ใช้ชื่อกลุ่มว่า 'กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนคนเกษตรอินทรีย์ ก้าวหน้า' โดยมีคนในชุมชนช่วยกันผลิต 7 คน ได้ค่าแรงวันละ 300 บาท

ส่วนขั้นตอนการผลิต กลุ่มจะรับซื้อวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เช่น มูลไก่จากชาวบ้านที่เลี้ยงไก่ ราคากระสอบละ 50 บาท (ประมาณ 25 กิโลกรัม) มูลหมู กระสอบละ 30 บาท ส่วนวัตถุดิบที่ชุมชนไม่มีจะสั่งซื้อจากภายนอก โดยจะนำส่วนผสมทั้งหมดมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน นำส่วนผสมเข้าเครื่องตีปั่น แล้วนำเข้าเครื่องร่อนเพื่อแยกเศษหินเศษวัสดุออก

จากนั้นจึงนำเข้าเครื่องผสมปุ๋ย ราคด้วยน้ำหมักชีวภาพ ผสมให้เข้ากัน แล้วนำมาเทกอง คลุมด้วยผ้าใบ 1 คืน ตอนเช้าจึงนำมาเข้าเครื่องบดอัดเป็นเม็ด

หรือแบ่ง นำไปตากแดดให้แห้งสนิท แล้วนำมาบรรจุถุง ๆ ละ 25 กิโลกรัม หากแดดจัด ๆ วันหนึ่งจะผลิตได้ถึง 120 ถุง ต้นทุนประมาณถุงละ 110 บาท ราคาจำหน่ายสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์และกองทุนสวัสดิการ ถุงละ 180 บาท ขายทั่วไป ถุงละ 200 บาท

มียอดขายเฉลี่ยเดือนละ 500 ถุง เช่น เดือน กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา มียอดขาย 597 ถุง ราคารวม 109,360 บาท เดือนมีนาคมมียอดขาย 1,247 ถุง ราคารวม 232,680 บาท หักต้นทุนแล้วจะมีรายได้สุทธิประมาณถุงละ 70-90 บาท หรือมีรายได้เข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่าเดือนละ 35,000-40,000 บาท

“ปุ๋ยของเราตอนแรกตั้งใจว่าจะขายภายในตำบลเพื่อ ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำเกษตรอินทรีย์ แต่เมื่อราคาน้ำมันแพง ขึ้น ประเทศผู้ผลิตปุ๋ยเคมี เช่น รัสเซีย ยูเครน เกิดสงคราม ทำให้การขนส่งลำบาก ราคาปุ๋ยเคมียิ่งแพงขึ้น เกษตรกรจึงหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นด้วย ตอนนี้เราส่งไปขายหลาย จังหวัดในภาคเหนือ บางคนก็ซื้อไปขายต่อ เพราะใช้แล้วเห็นผลดี ราคาถูก ช่วยบำรุงดิน บำรุงพืชทุกชนิด ทำให้ผลผลิต ออกงาม ไตไว ไม่มีสารตกค้าง” ประพันธ์นอก

นี่คือตัวอย่างการสะสมทุนชุมชนของชาวบ้าน ตำบลคลองน้ำไหล อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร นำไปสู่ การสร้างธุรกิจชุมชน แม้จะไม่ใหญ่โตมากนัก แต่ก็ช่วย สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน !!

‘คน..คลองแม่ข่า’ วาระการพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่

เชียงใหม่เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนามาแต่โบราณ ตามตำนานระบุว่าพระยามังรายทรงสร้างขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 1839 โดยมีชัยมงคล 7 ประการที่ทำให้พระยามังรายทรงเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานี ซึ่ง 1 ใน 7 ประการก็คือ ‘น้ำแม่ข่า’

วันนี้เชียงใหม่มีอายุ 726 ปี ผ่านความเจริญและเสื่อมทรุดไปตามกาลเวลา ไม่เว้นแม้แต่ ‘น้ำแม่ข่า’ ซึ่งมีประวัติศาสตร์ร่วมกับเมืองเชียงใหม่ ในอดีตมีความสำคัญ เป็นแหล่งน้ำกินน้ำใช้ เป็นคูคลองยุทธศาสตร์ เป็นคูเมืองชั้นนอกของเมืองเชียงใหม่ทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้

‘แม่ข่า’ ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่

‘ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่’ เป็นจารึกการสร้างบ้านแปงเมืองในสมัยตั้งเมืองเชียงใหม่ บอกถึงชัยมงคลประการที่ 5 ที่พระยามังรายทรงเลือกสร้างเมืองเชียงใหม่ว่า...

“...อันหนึ่งอยู่ที่นี้หันน้ำตกแต่อูชูปัตตา
ดอยสุเทพมาเป็นแม่น้ำไหลขึ้นไปหนเหนือ แล้วไหล
ตะไปหนวันออก แล้วไหลไปใต้ แล้วไหลไปวันตก
เกี่ยวเวียงกุมกาม แม่น้ำนี้เป็นนครคุณเกี่ยวเมือง
อันนี้เป็นชัยมงคลถ้วนห้า แม่น้ำอันนี้ไหลแต่ดอยมาที่
ขุนน้ำ ได้ชื่อว่าแม่เช่า...” (ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่
เดิมจารึกลงในใบลานด้วยอักษรล้านนา สำนักนายก
รัฐมนตรีจัดพิมพ์ปี 2514)

ส่วนชัยภูมิทั้ง 7 ประการ ประกอบด้วย

1. กวางเผือกสองตัวแม่ลูกมาจากป่าใหญ่ทิศเหนือมาอยู่ชัยภูมิที่นี่
2. ฟานเผือกสองตัวแม่ลูกมาอยู่ชัยภูมินี้รบหมา หมาทั้งหลายพ่ายหนี
3. หนูเผือกตัวใหญ่เท่าตุ้มเกวียนกับบริวาร
4. ตัวมาอยู่ชัยภูมิที่นี่
4. ชัยภูมิที่จะตั้งเมืองนี้ลาดเทจากตะวันตกมาตะวันออก
5. แม่น้ำนี้เป็นนครคุณแก้วเมืองอันนี้เป็นชัยมงคลถ้วนห้า

แม่น้ำอันนี้ไหลแต่ดอยมาที่ขุนน้ำ ได้ชื่อว่าแม่เช่า...

6. มีหนองใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
 ท้าวพระยาต่างประเทศจักมาบูชาสักการะมากนัก
 และ 7. อันหนึ่งน้ำแม่ระมิงค์ (น้ำปิง) ไหลมาแต่
 อ่างสรอง อันพระพุทธรเจ้าเมื่อยังทรงมานได้มาอาบ
 ในดอยอ่างสรอง ไหลออกมาเป็นขุนน้ำแม่ระมิงค์
 เป็นชัยมงคลถ้วนเจ็ดแล...

‘คลองสวย น้ำใส ไหลดี ชุมชนมีสุข’

น้ำแม่เช่าหรือ ‘คลองแม่เช่า’ มีต้นกำเนิด
 จากดอยสุเทพ-ดอยปุย ไหลลงสู่ลำห้วยในอำเภอ
 แม่ริม หลอมรวมกับลำน้ำอีกหลายสายกลายเป็น
 คลองแม่เช่า ไหลผ่านเมืองเชียงใหม่ลงสู่แม่น้ำปิง
 ที่อำเภอหางดง รวมความยาวประมาณ 31
 กิโลเมตร

ปัจจุบันแม่เช่ากลายเป็นคลองที่รับน้ำเสีย
 จากอาคารบ้านเรือน ชุมชน โรงแรม ตลาด สถาน
 ประกอบการต่างๆ บางช่วงมีความกว้างเพียง 5 เมตร
 น้ำในคลองมีสีดำ เน่าเหม็น ตื่นเขิน มีผักตบชวา
 กอหน้ำ มีสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำคลอง มีชุมชน
 ต่าง ๆ ตั้งอยู่ริมคลองแม่เช่าและคลองสาขา จาก
 อำเภอแม่ริม-เทศบาลนครเชียงใหม่-อำเภอหางดง
 รวมทั้งหมด 43 ชุมชน บางชุมชนตั้งอยู่ในแนว
 โบราณสถาน เช่น กำแพงเมือง บ่อม คูเมือง ฯลฯ
 ในปี 2561 จังหวัดเชียงใหม่ได้จัดทำ ‘แผนแม่บท
 คลองแม่เช่า (พ.ศ. 2561-2565)’ มีวิสัยทัศน์ คือ
 ‘คลองสวย น้ำใส ไหลดี ชุมชนมีสุข’ มีเป้าหมายเพื่อ

1. ฟื้นฟูคลองแม่ช้ำให้มีคุณภาพดีขึ้น 2. น้ำไหลเวียนตลอดทั้งปี 3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อมให้สวยงามเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อน และ 4. ชุมชนมีส่วนร่วมและบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นระบบ

โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น การสำรวจแนวเขตคลอง โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ตรวจสอบแปลงที่ดิน ขุดลอกคลอง จัดการน้ำเสีย สิ่งปลูกสร้างรุกล้ำคลอง พัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนสองฝั่งคลอง ปรับปรุงภูมิทัศน์ สร้างกำแพงกันดินคอนกรีต ถนนสะพาน สร้างจิตสำนึกชุมชน จิตอาสา ‘รักษ์แม่ช้ำ’ ฯลฯ

เริ่มดำเนินโครงการแรกในปี 2564 คือ **‘โครงการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียสองฝั่งคลองแม่ช้ำ พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ ระยะที่ 1’** ตั้งแต่บริเวณสะพานแม่ช้ำ (ระแกง) ถึงประตูก้อม ระยะทางประมาณ 750 เมตร ดำเนินการโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ใช้งบประมาณ 22 ล้านบาทเศษ ปัจจุบันการก่อสร้างเกือบเสร็จสมบูรณ์

‘การพัฒนาที่อยู่อาศัย’ วาระของจังหวัด

ขณะที่ **สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)** หรือ **‘พอช.’** ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว ตามแผนแม่บทคลองแม่ช้ำกำหนดให้ พอช. ทำหน้าที่พัฒนาที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตชาวชุมชนริมคลองแม่ช้ำในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

นอกจากนี้ นายประจัญ ปรัชญ์สกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ได้ออกประกาศจังหวัด เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2565 ให้ “การพัฒนาและแก้ไขปัญหาคลองแม่ข่าและลำน้ำสาขา ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นวาระการพัฒนาของจังหวัดที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นให้ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม...”

ทั้งนี้สำนักงานภาคเหนือ และสำนักงานบ้านมั่นคงและที่ดิน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสร้างความเข้าใจกับชาวชุมชนและสำรวจข้อมูลชุมชนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ในพื้นที่ 22 ชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมีหน่วยงานภาคีเข้าร่วม เช่น เทศบาล พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และกลุ่มนกออกแบบ ‘ใจบ้านสตูดิโอ’

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นใน 22 ชุมชน พบว่ามีทั้งหมด 2,169 ครัวเรือน ประชากรรวม 4,361 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และพนักงานประจำ

ด้านสิทธิในที่ดิน พบว่า 72 % มีสัญญาเช่าที่ดินกับหน่วยงานเจ้าของที่ดิน (ระยะสั้น 1-3 ปี) ส่วนใหญ่เป็นที่ดินราชพัสดุ และเทศบาลนครเชียงใหม่ และ 28 % ไม่มีกรรมสิทธิ์ **ด้านการอยู่อาศัย** 78 % ต้องการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ฯลฯ

โดยขณะนี้ พอช. อยู่ในระหว่างการสนับสนุนชุมชนให้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย รวมทั้งฝึกเรื่องการบริหารจัดการการเงิน โดยชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้วใน 7 ชุมชน เช่น ชุมชนแม่ชิง อุ่นไอรัก วัดโลกโมฬี ฯลฯ ส่วนที่เหลืออยู่ในระหว่างการดำเนินการ

เสียงจากคนคลองแม่ข่า

พิมพ์วัลลุย์ สุริยา ชาวชุมชนหัวฝาย ริมคลองแม่ข่า อาชีพรับซื้อของเก่า บอกว่า เธอเกิดที่ชุมชนหัวฝาย ตอนนี้อายุ 46 ปี จำความได้ก็เห็นคลองแม่ข่ามีสีดำแล้ว ส่วนชาวบ้านในชุมชนมีประมาณ 150 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะพี่น้องชนเผ่า เช่น อ่าข่า ชายของที่ระลึก งานเย็บปักถักร้อย ขายให้นักท่องเที่ยวที่ถนนคนเดิน ในวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนผู้ชายมีอาชีพรับจ้าง ขับรถตุ๊กตุ๊ก ฯลฯ

เธอบอกว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 ตัวแทนชาวชุมชนริมคลองแม่ข่าได้เดินทางไปดูงานพัฒนาที่อยู่อาศัยของ พอช. ที่ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพฯ ซึ่งมีการรื้อย้ายบ้านออกจากแนวคลองเพื่อสร้างเขื่อนระบายน้ำแล้วสร้างบ้านใหม่ เมื่อกลับมาเชียงใหม่ก็คุยกันถึงเรื่องแบบบ้าน ถ้าสร้างใหม่ก็ต้องหันหน้าบ้านลง

คลองติดถนนเลียบบคลอง จะได้ค้าขายได้ และต้องขยับบ้านร่นระยะจากริมคลองเข้าไป 2 เมตร ทำให้ชุมชนเหลือพื้นที่ไม่มาก ต้องสร้างเป็นบ้านแถว 2 ชั้น ตอนนี้ชาวบ้านเริ่มตั้งกลุ่มออมทรัพย์กันแล้ว

“การปรับปรุงคลองแม่ข่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ยินดีเข้าร่วม เพราะอยากอยู่กันแบบมั่นคงถาวร ที่ผ่านมาก็มีทั้งเช่าที่และไม่ได้เช่า บางคนอยู่ในที่สาธารณะไม่ได้เช่าที่ก็กลัวโดนไล่ ถ้าได้เช่าที่ดินและอยู่ที่เดิมเพื่อสร้างบ้านใหม่ชาวบ้านก็อยากจะทำ เพราะบ้านสร้างกันมานานและเก่าแล้ว ตอนนี้เทศบาลปรับปรุงพื้นที่ริมคลองที่ชุมชนหัวฝายและกำแพงงาม มีทางเดินเลียบบคลอง นักท่องเที่ยวก็มาซื้อจักรยาน ถ้าทำตลอดทั้งคลองก็จะดูสวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านเอาของมาวางขายหน้าบ้านได้” พิมพ์วัลลุย์บอก

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอจากชุมชนต่าง ๆ เช่น 1. ขอให้จังหวัดหยุดการรื้อย้ายชุมชนจนกว่าจะมีแผนแม่บทการจัดการที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน 2. ชุมชนอยากจะอยู่และปรับปรุงบ้านในที่เดิมเดิม 3. ชุมชนยินดีปรับปรุงชุมชน แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เช่น สัญญาเช่าที่ดินระยะยาว 30 ปี และบสนับสนุน 4. หากอยู่ในที่เดิมไม่ได้ ขอเช่าที่ดินรัฐที่ไม่ไกลจากเดิม ฯลฯ

ไม่นานจากนี้...คลองแม่ข่าจะได้รับการฟื้นฟูขณะที่ชาวชุมชนจะได้มีที่อยู่อาศัยใหม่ที่มั่นคง เปลี่ยนจากคลองที่ดำเหม็น ตื้นเขิน เป็น ‘คลองสวยน้ำใส ไหลดี ชุมชนมีสุข’ และชาวเชียงใหม่จะได้ใช้ประโยชน์จากคลองนี้ร่วมกัน

พลังสตรีที่ตำบลบึงสามัคคี จ.กำแพงเพชร สร้างสวัสดิการ-ผลิตน้ำดื่ม-ข้าวสารบรรจุถุง

“มือก็ไกว ดาบก็แกว่ง” เป็นสำนวนที่ฉายภาพให้เห็นภาระและหน้าที่ของผู้หญิงในอดีต ในยามที่บ้านเมืองมีศึกสงคราม ทว่าในยุคปัจจุบันเป็นสงครามเศรษฐกิจ แต่บทบาทของผู้หญิงในสังคมไทยก็ได้ลดน้อยลงแต่อย่างไร โดยเฉพาะในชนบท ดังตัวอย่างผู้หญิงที่ตำบลบึงสามัคคี อ.บึงสามัคคี จ.กำแพงเพชร...

สวัสดิการชุมชนช่วยสมาชิก ‘ตั้งแต่เกิด-ตาย’

ตำบลบึงสามัคคี อ.บึงสามัคคี จ.กำแพงเพชร มี 12 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 4,800 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ไถ้อ้อย ปลูกข้าว ข้าวโพด มะม่วง เลี้ยงสัตว์ หมู วัว ไก่ และรับจ้างทั่วไป

ด้านการพัฒนาชุมชน กลุ่มแกนนำในตำบลได้ร่วมกันจัดตั้ง ‘กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบึงสามัคคี’ ขึ้นมาในปี 2550 โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ สนับสนุนให้ชาวบ้านรวมตัวกันจัดตั้งกองทุนในระดับตำบลหรือเทศบาลขึ้นมาทั่วประเทศ เพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือสมาชิกในยามเดือดร้อนจำเป็น สมาชิกจะต้องสมทบเงินวันละ 1 บาท หรือปีละ 365 บาท เพื่อเป็นเงินกองทุน มีสมาชิกเริ่มแรกประมาณ 130 คน แต่การดำเนินการในช่วงแรกไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ ในปี 2554 จึงมีการเปลี่ยนคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่

ปานรดา คล้ายสุพรรณ

รองประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบึงสามัคคี อาชีพปลูกอ้อย บอกว่า คณะกรรมการชุดใหม่มีทั้งหมด 36 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มาจากตัวแทนชาวบ้าน หมู่ละ 2 คน (12 หมู่บ้าน รวม 24 คน) และมีที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้นำที่ชาวบ้านในตำบลให้ความเชื่อถืออีกจำนวนหนึ่ง

“คณะกรรมการชุดใหม่เกือบทั้งหมดเป็นผู้หญิงมาจากชาวบ้าน ไม่ได้เป็นผู้นำ จึงมีเวลาทำงานให้กองทุนได้เต็มที่ นอกจากนี้กองทุนได้เพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสมาชิก และใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น เลี้ยงตามสายการไปร่วมงานบุญ มอบเงินช่วยเหลือในงานศพ เวลามีการประชุมหมู่บ้านทุกเดือน กรรมการกองทุนในหมู่บ้านก็จะแนะนำเชิญชวนชาวบ้านให้สมัครเป็นสมาชิก เราช่วยกันประชาสัมพันธ์ทุกวิธี จึงทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ” ปานรดาบอกถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ส่วนสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก เช่น คลอดบุตร มอบเงินขวัญถุง 600 บาท เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลช่วยเหลือคืนละ 200 บาท ปีหนึ่งไม่เกิน 10 คืน เด็กนักเรียนเป็นสมาชิกครบ 5 ปีให้ทุนการศึกษา 1,000 บาท สมาชิกอายุครบ 60 ปี เป็นสมาชิกมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี จะได้รับเงินบำนาญ 1,200 บาท (เมื่ออายุครบ 65 ปีจะได้รับบำนาญอีกครั้ง) เสียชีวิตช่วยเหลือตั้งแต่ 4,000-20,000 บาท ตามอายุการเป็นสมาชิก

แม้ว่าจำนวนเงินช่วยเหลือจะไม่มากนัก แต่ก็ยังเป็นสวัสดิการที่ชาวบ้านไม่เคยได้รับมาก่อน และช่วยเหลือสมาชิกได้ทันท่วงที ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก เพียงนำหลักฐานมาเบิกก็จะได้รับสวัสดิการ ประกอบกับคณะกรรมการกองทุนเป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ เป็นแม่บ้านที่คลุกคลีอยู่กับเพื่อนบ้านมาตลอด จึงไม่ยากที่จะชักชวนเพื่อนบ้านเข้าเป็นสมาชิก รวมทั้งการบริหารกองทุนที่โปร่งใส กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบึงสามัคคีจึงเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ

หนุนปลูกข้าว ‘หอมชลสิทธิ์’ เพิ่มผลผลิต

ในปี 2556 คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ไปศึกษาดูงานตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำความรู้มาส่งเสริมอาชีพและรายได้ของสมาชิก เช่น เรียนรู้การปลูกข้าวพันธุ์ ‘หอมชลสิทธิ์’ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม เป็นข้าวที่มีกลิ่นหอม ให้ผลผลิตสูงประมาณ 900-1,000 กิโลกรัม/ไร่ ต้นข้าวทนอยู่ใต้น้ำได้นานถึง 2 สัปดาห์ เหมาะกับภาคกลางที่น้ำท่วมบ่อย ๆ และปลูกได้มากกว่าปีละ 1 ครั้ง

ปานรดา รองประธานกองทุนฯ บอกว่า เมื่อกลับจากการศึกษาดูงานแล้ว กองทุนจึงนำเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์มาส่งเสริมให้สมาชิกปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต เพราะที่นา 1 ไร่จะได้ข้าวเปลือกประมาณ 900 กก.ต่อไร่ มากกว่าข้าวพันธุ์อื่นที่ชาวบ้านปลูกกันแต่เดิม มีสมาชิกสนใจปลูกประมาณ 20 ราย ที่นารวมกันราว 200 ไร่

“ข้าวหอมชลสิทธิ์ที่กองทุนสวัสดิการฯ ส่งเสริมให้ปลูกนี้พอเราเริ่มทำธุรกิจข้าวชุมชน เราก็เอาข้าวหอมชลสิทธิ์นี้แหละมาบรรจุถุงขาย เพราะเป็นข้าวที่มีคุณภาพดี มีกลิ่นหอม ราคาถูก มีน้ำตาลน้อย เหมาะกับผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพหรือเป็นโรคเบาหวาน” ปานรดาบอก

ใช้งานวิจัยชาวบ้านผลิตน้ำดื่มขายเดือนละแสน

ในปี 2561 คณะกรรมการกองทุนฯ มีแนวคิดเรื่องการทำธุรกิจชุมชน จึงไปศึกษาเรียนรู้ที่ตำบลหนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ซึ่งทำธุรกิจชุมชนหลายอย่างและประสบผลสำเร็จ เช่น น้ำดื่ม มีผลกำไรมาใช้พัฒนาชุมชนโดยไม่ต้องพึ่งหน่วยงานภายนอก

อย่างไรก็ตาม ก่อนจะทำธุรกิจน้ำดื่มชุมชน นายก อบต. บึงสามัคคี ในฐานะที่ปรึกษากองทุนสวัสดิการได้จัดทีมลงสำรวจข้อมูลการบริโภคน้ำดื่มในตำบล โดยมีแบบสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้าน มีคำถามหลัก ๆ เช่น “ครอบครัวดื่มมาจากไหน...ชื่อน้ำดื่มยี่ห้ออะไร...ราคาเท่าไร...ถ้ากองทุนสวัสดิการจะผลิตน้ำดื่มที่สะอาด มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ราคาถูก จะซื้อหรือไม่?” เป็นการวิจัยการตลาดแบบชาวบ้าน...ง่าย ๆ แต่ได้ผล

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว คณะกรรมการกองทุนฯ จึงจัดตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มขึ้นมาในปีนั้น มีคณะกรรมการดำเนินงาน 8 คน (เป็นผู้หญิง 7 คน) ใช้เงินจากกองทุนสวัสดิการลงทุนประมาณ 1.8 ล้านบาท ซื้อเครื่องจักรผลิตน้ำดื่ม กรองน้ำด้วยระบบรีเวอร์สออสโมซิส และฆ่าเชื้อด้วยแสงอุลตราไวโอเล็ต

ผลิตน้ำดื่มชนิดถังใหญ่ 20 ลิตร วันละ 150 ถัง ราคาขายถังละ 12 บาท ชนิดขวดพลาสติกขนาด 925 มิลลิลิตร วันละ 150 ถัง (ถังละ 20 ขวด) ขายถังละ 35 บาท ใช้ชื่อน้ำดื่ม ‘สามัคคี’ ซึ่งมาจากชื่อตำบลบึงสามัคคี และแสดงถึงความสมัครสมานสามัคคีของคนในตำบล

“เราเอาข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องราคาขาย เพราะเรารู้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ดื่มน้ำชนิดไหน ราคาเท่าไร เราก็ตั้งราคาให้ต่ำกว่า เอากำไรน้อยหน่อยเวลาสมาชิกกองทุนมีงานบุญ งานศพ เราจะเอาน้ำดื่ม

ไปช่วยงาน 20 ถัง เป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าไปด้วย บอกชาวบ้านว่า ถ้าชื่อน้ำดื่มของเรา รายได้ก็จะกลับคืนมาที่กองทุน เพื่อเอามาช่วยสวัสดิการสมาชิกต่อไป ธุรกิจน้ำดื่มของเราจึงไปได้ดี”

ปัจจุบันโรงงานผลิตน้ำดื่มมีชาวบ้านช่วยกันผลิต 7 คน มีรายได้คนละ 310 บาท/วัน ด้วยราคาขายที่ถูกกว่าน้ำดื่มทั่วไปประมาณถังละ 10 บาท ทำให้ได้รับความนิยมจากชาวบ้านในตำบล รวมทั้งพื้นที่ข้างเคียง จนต้องซื้อรถยนต์บรรทุก 4 ล้อใหญ่ (ป้ายแดง) เพื่อเอามาส่งน้ำดื่มบริการลูกค้าให้ทั่วถึง มียอดขายประมาณเดือนละ 1 แสนบาท หักต้นทุนแล้วจะเหลือรายได้ประมาณเดือนละ 4 หมื่นบาท แบ่งคืนทุนเข้ากองทุนสวัสดิการ 50 % และเป็นทุนหมุนเวียนผลิตน้ำดื่ม 50 %

ผลิตข้าวถุง ‘บึงสามัคคี’ ข้าวดีราคาถูก

ในปี 2562 ธุรกิจชุมชนได้ขยายมาทำข้าวสารบรรจุถุงขาย มีคณะกรรมการรับผิดชอบ 8 คน (เป็นผู้หญิงทั้งหมด) ใช้ชื่อว่า ‘ข้าวหอมบึงสามัคคี’ ได้รับสนับสนุนจาก ธ.ก.ส. รับซื้อข้าวเปลือก ‘หอมชลสิทธิ์’ ที่กองทุนสวัสดิการสนับสนุนให้สมาชิกปลูก ตามราคาตลาด แต่กลุ่มจะเพิ่มให้อีกเกวียนละ 300 บาท ปีหนึ่ง ๆ จะซื้อข้าวเปลือกประมาณ 100 เกวียน (1 เกวียน-1,000 กก.)

จากนั้นจะนำข้าวเปลือกไปจ้างโรงสีตากเพื่อเตรียมผลิตเป็นข้าวถุง โรงสีจะนำข้าวมาสีเมื่อทางกลุ่มต้องการบรรจุถุง เป็นการผลิตแบบปีต่อปี ข้าวจึง

ไม่ค้างปี ไม่ต้องอบน้ำยาเคมีกันมอด เมื่อหุงสุกเมล็ดข้าวจะนิ่ม มีกลิ่นหอม รสชาติอร่อย มีน้ำตาลน้อย เหมาะกับผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพหรือเป็นโรคเบาหวาน

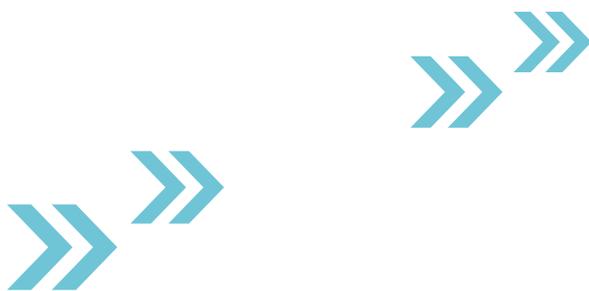
ราคาขายถุงละ 5 กิโลกรัม 120 บาท ขนาด 15 กิโลกรัม 320 บาท ลูกค้าคือสมาชิกและชาวบ้านในตำบลและใกล้เคียง โรงพยาบาล โรงเรียน และออกขายตามเทศกาล งานออกบูธในจังหวัด มียอดขายประมาณเดือนละ 1 แสนบาท มีรายได้เข้ากลุ่มประมาณเดือนละ 2 หมื่นบาท

ปานรดา ในฐานะแกนนำกลุ่มผู้หญิงในตำบลบอกว่า ปัจจุบันแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำแต่น้ำดื่มและข้าวสารก็ยังมีอุปทานในชีวิตประจำวัน การทำธุรกิจชุมชนทำให้ชาวบ้านได้ซื้อน้ำดื่มและข้าวราคาถูก และมีรายได้กลับมาหมุนเวียนทำธุรกิจต่อไป รวมทั้งยังนำมาช่วยเหลือสมาชิกด้วย

เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจุบันมีเงินกองทุน (รวมทั้งนำไปลงทุนในธุรกิจน้ำดื่ม) ประมาณ 2.5 ล้านบาท สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ตั้งแต่เกิดจนตาย มีสมาชิกทั้งตำบลประมาณ 2,800 คน

“เรื่องการทำธุรกิจชุมชนนี้ พวกเราไม่เคยทำมาก่อน เพราะส่วนใหญ่ก็เป็นแม่บ้าน เป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ แต่เราอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานแบบจิตอาสา ใช้ความซื่อสัตย์ เวลามีปัญหา ก็จะประชุมปรึกษากัน ใช้มติที่ประชุมตัดสิน อย่างการทำเรื่องข้าวถุง เราก็มานั่งคุย นั่งวิเคราะห์กันว่ามันมีความเสี่ยงหรือเปล่า สมควรจะทำหรือไม่? เรื่องพวกนี้เราไม่ได้เรียนมาหรอก ใช้ประสบการณ์ล้วน ๆ”

ปานรดาบอกทิ้งท้าย

‘อัล-อามานะห์’ เพราะมีศรัทธา...จึงมีวันนี้ เส้นทางสู่ชุมชนเข้มแข็งที่ป่าคลอง จ.ภูเก็ต

ก่อนจะเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลกอย่างทุกวันนี้ ภูเก็ตเคยเป็นพื้นที่ทำเหมืองแร่ดีบุกและสัมปทานทำถ่านไม้โกงกางมาก่อน ดังเช่นที่ตำบลป่าคลอก อ.ถลาง ซึ่งเป็นชุมชนมุสลิม รัฐเปิดสัมปทานให้มีการตัดไม้โกงกางตั้งแต่ปี 2513 ทำให้ป่าชายเลน แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน ถูกทำลาย และถูกซ้ำเติมด้วยการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเวลาต่อมา

ยุคสัมปทานป่าชายเลน

ตำบลป่าคลอก อ.ถลาง ปัจจุบันเป็นเทศบาลตำบล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะภูเก็ต มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 38 ตารางกิโลเมตร มี 9 หมู่บ้าน ประชากรราว 18,000 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพเกษตรกรรม ประมงพื้นบ้าน ปลูกยางพารา สวนผลไม้ เลี้ยงแพะ ค้าขาย ฯลฯ

มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เกาะนาคาน้อยซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงหอยมุก มีท่าเรือบางโรงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางทะเลในอ่าวพังงา เช่น เกาะยวน้อย เกาะยวนใหญ่

ย้อนกลับไปในปี 2513 รัฐให้สัมปทานทำไม้ป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ต หลายโครงการ รวมทั้งที่ตำบลป่าคลอก รวมเนื้อที่สัมปทานทั้งหมดเกือบ 20,000 ไร่ ผู้รับสัมปทานจะตัดไม้โกงกางเพื่อนำไปเผาถ่าน มีราคาแพงกว่าถ่านไม้ทั่วไป เพราะให้ความร้อนสูงและติดไฟนาน ส่งไปจำหน่ายในภาคใต้ ปีนังและสิงคโปร์

นอกจากนี้ยังมีการลักลอบตัดไม้ในป่า เพื่อนำไปทำเสาขางแร่ในเหมืองดีบุก ทำให้ไม้ในป่าชายเลนและไม้เนื้อแข็งในป่าถูกทำลายเป็นจำนวนมาก

ป่าคลองยุดพื้นฟู

การสัมปทานป่าชายเลนโดยไม่มีการปลูกทดแทน ทำให้บ้านของสัตว์น้ำวัยอ่อน กุ้ง หอย ปู ปลา ถูกทำลาย แหล่งอาหารของชาวบ้านลดน้อยลง และมีผู้คนจากที่ต่าง ๆ เข้ามาทำงานในพื้นที่สัมปทาน นำวัฒนธรรมต่างถิ่นและอบายมุขต่าง ๆ เข้ามาล้นคลอนชุมชนมุสลิมที่ป่าคลอง

ราวปี 2516-2518 ‘โต๊ะอิหม่ามหยีหมัน ปานดำ’ ผู้นำทางศาสนาที่บ้านบางโรง ตำบลป่าคลอง มองเห็นหายนะที่คืบคลานเข้ามา จึงเริ่มใช้หลักศาสนาสร้างเกราะป้องกันชุมชน โดยมีมัสยิดบ้านบางโรงเป็นศูนย์กลาง เริ่มจากกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีอยู่ราว 30 คน อบรมเรื่องการใช้ชีวิต การปฏิบัติตามหลักศาสนา การดูแลทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ใช้ช่วงเวลาละหมาดทุกวันศุกร์หลังเที่ยงวัน

หลายปีต่อมา เมื่อกลุ่มเยาวชนเหล่านี้เติบโตได้กลายเป็นแกนนำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชนในตำบลปากคลอง เช่น จีระศักดิ์ ท่อทิพย์ (ปัจจุบันเสียชีวิต เคยเป็นคณะกรรมการอิสลามจังหวัดภูเก็ต) สำราญ คงนาม, เสบ เกิดทรัพย์ ฯลฯ

เสบ เกิดทรัพย์ หรือ 'บังเสบ'
อายุ 60 ปี บอกว่า ตนเป็นหนึ่งในกลุ่มเยาวชนบ้านบางโรงที่ได้รับ การอบรมสั่งสอนจากโต๊ะอิหม่าม หยีหมันในครั้งนั้น ทำให้เยาวชน ตื่นตัวลุกขึ้นมาฟื้นฟูทรัพยากร ในตำบลป่าคลอก เพราะนอกจาก ปัญหาป่าชายเลนถูกทำลายแล้ว ประมาณปี 2522 ยังมีปัญหา เรืออวนรุนเข้ามาทำประมงใน เขตหากินของชาวบ้าน ทำให้ คนป่าคลอกรวมตัวกันต่อต้าน ปกป้องท้องทะเล

“นอกจากนี้ยังมีปัญหา นายทุนบุกรุกป่าชายเลนเพื่อ ทำนากุ้ง และรุนแรงมากยิ่งขึ้นใน ช่วงปี 2537 เพราะนายทุนเอา ป่าชายเลนไปออกโฉนดได้แต่ชาวบ้าน เข้าไปทำประโยชน์อะไรไม่ได้ พวกเราจึงร้องเรียนให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเข้าไปตรวจสอบพื้นที่ ป่าชายเลน จนได้พื้นที่กลับคืนมา ประมาณ 500 ไร่ รวมทั้งเรียกร้อง ให้ยกเลิกสัมปทานทำไม้โกงกาง จนถึงปี 2539 รัฐบาลจึงประกาศปิด สัมปทานป่าชายเลนทั่วประเทศ”
บังเสบบอก

ทั้งนี้ข้อมูลจากสถานีวิจัยป่าชายเลนที่ 1 ภูเก็ต ระบุว่า เดิมจังหวัดภูเก็ตมีป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ 28,000 ไร่ พอถึงปี 2539 ป่าชายเลนเหลือประมาณ 9,500 ไร่ เฉพาะพื้นที่ป่าชายเลนตำบลปากคอก มีประมาณ 4,500 ไร่ ถูกทำลายเกือบครึ่ง

ศรัทธาและอัล-อามานะห์

นอกจากปัญหาเรื่องทรัพยากรถูกทำลายแล้ว การสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเป็นเสมือนหม้อข้าวของ ชาวปากคอกในช่วงสัมปทานป่าชายเลน นำไปสู่การ เป็นหนี้สิน เพราะกุง หอย ปู ปลา ลดน้อยลง ทำให้ การทำมาหากินฝืดเคือง หลายครอบครัวต้องเอาที่ดิน ไปจำนองนายทุนเงินกู้ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายใน ครอบครัว เมื่อไม่มีเงินชำระคืน ที่ดินจึงถูกยึด

ในปี 2540 แกนนำในชุมชนได้หารือกันจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมา เพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือกัน ใช้ ชื่อ ‘กลุ่มออมทรัพย์อัล-อามานะห์’ เป็นภาษาอาหรับ มีความหมายว่า “การไว้วางใจ”

บังเสบ บอกว่า กลุ่มมีสมาชิกเริ่มแรก 33 คน โดยให้สมาชิกรายละนำเงินมาลงหุ้น ๆ ละ 50 บาท อย่างน้อย คนละ 2 หุ้น และออมเงินร่วมกันทุกเดือนอย่างน้อย คนละ 100 บาท ในช่วงแรกมีเงินออมรวมกันประมาณ 27,000 บาท มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 9 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ทำให้ชาวบ้านเชื่อถือ ไว้วางใจ

“กลุ่มออมทรัพย์ของเราต้องทำให้ชาวบ้าน เชื่อถือศรัทธา ไว้วางใจว่า เมื่อเอาเงินมาฝากแล้ว เงินของ เขาจะไม่สูญหาย เมื่อเดือดร้อน ต้องใช้เงิน กลุ่ม สามารถช่วยได้ เมื่อกลุ่มออมทรัพย์เป็นที่ไว้วางใจของ สมาชิก กลุ่มก็เติบโต มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อกลุ่ม โตขึ้น มีเงินมากขึ้น เราก็นำเงินมาลงทุน” ยังเสบบอก

เขาอธิบายว่า กลุ่มออมทรัพย์จะไม่เน้นให้ สมาชิกกู้ยืมเงิน ยกเว้นยามเจ็บป่วย หรือต้องใช้เงิน ฉุกเฉิน รายหนึ่งไม่เกิน 5,000 บาท ไม่มีดอกเบี้ย เพราะขัดกับหลักศาสนา แต่กลุ่มมีรายได้จากการซื้อ สินค้าหรือเครื่องมือประกอบอาชีพให้สมาชิก เช่น ซื้อเรือประมงพื้นบ้าน เครื่องยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถกระบะ รถตู้รับนักท่องเที่ยว ซื้อบ้านหรือที่ดิน โถงที่ดิน ปลูกหน่อกระบอง หรือลงทุนประกอบอาชีพ (ให้สูงสุด 1 ล้านบาท)

โดยกลุ่มออมทรัพย์จะออกเงินซื้อสินค้าให้ สมาชิกก่อน แล้วให้ผ่อนชำระเป็นรายเดือน สมาชิก จะต้องมีเงินหุ้น-เงินฝากค้ำประกัน หรือหลักทรัพย์ อื่น (ไม่ต่ำกว่า 80 % ของราคาสินค้า) ส่วนกลุ่มจะมี รายได้จากธุรกรรมต่าง ๆ นี้ จำนวน 10 % เพื่อนำมา บริหารจัดการ นำไปลงทุนเพิ่ม และนำผลกำไร กลับมาช่วยเหลือสมาชิก ผู้ด้อยโอกาส บำรุงศาสนา พัฒนาชุมชน ฯลฯ

ในปี 2545 นำเงินจากการระดมทุนและกลุ่มออมทรัพย์ไปซื้อที่ดิน 4 แปลงในตำบล เนื้อที่รวมประมาณ 40 ไร่ นำมาจัดสรร แบ่งเป็นแปลง สร้างเป็นห้องแถว มูลค่ารวมประมาณ 40 ล้านบาท ปัจจุบันขายหมดแล้ว ได้กำไรกว่า 10 ล้านบาท

นำผลกำไรส่วนหนึ่งเข้ากลุ่มออมทรัพย์และช่วยเหลือสมาชิก เช่น คลอดบุตร ช่วยเหลือรายละ 1,300 บาท เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล ช่วยเหลือคืนละ 300 บาท (ช่วยปีละ 3-21 คืน ตามอายุการเป็นสมาชิก) เสียชีวิตช่วย 6,000-12,000 บาท

นอกจากจะพลิกวิกฤตเป็นโอกาสด้วยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้ว แคนนำในตำบลและชาวบ้านได้ร่วมกันฟื้นฟูดูแลป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง มีกฎและกติกาต่างๆ เช่น ห้ามตัดไม้ป่าชายเลน ห้ามบุกรุก ห้ามทำประมงผิดกฎหมาย ช่วยกันปลูกต้นไม้ทางสร้างบ้านปลา ทำธนาคารปู ทำให้ป่าชายเลนฟื้นตัว สัตว์น้ำต่าง ๆ มีแหล่งอาศัย

จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านบางโรง เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชน มีกิจกรรมพายเรือแคนูชมป่าชายเลน มีร้านอาหารชุมชนครัวบางโรง ขายอาหารพื้นบ้าน-ซีฟู้ด โดยให้กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มเยาวชนช่วยกันบริหาร ซื่อกึ่ง หอย ปู ปลา จากประมงพื้นบ้านมาทำอาหารรายได้ส่วนหนึ่งเข้ากลุ่มออมทรัพย์และดูแลป่าชายเลน

วันนี้ที่ป่าคลอง...

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์ อัล-อามานะห์ มีสมาชิกกว่า 1,200 คน มีเงินหมุนเวียนประมาณ 15 ล้านบาท (รวมทรัพย์สิน-ที่ดินทั้งหมดราว 50 ล้านบาท) มีเสป เกิดทรัพย์ เป็นผู้จัดการกลุ่มออมทรัพย์ เปิดทำการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 9.30-16.30 น. มีพนักงาน 5 คน

นอกจากนี้ยังมีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลป่าคลอง (จัดตั้งปี 2549) โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุน ปัจจุบันมีสมาชิก 1,633 คน ให้สมาชิกสมทบเงินปีละ 365 บาท แล้วนำเงินมาช่วยสวัสดิการสมาชิกและผู้ด้อยโอกาส เช่น ช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้พิการ ด้อยโอกาส ไม่เกินรายละ 3,000 บาท เสียชีวิตช่วย 2,500-10,000 บาท ฯลฯ ปัจจุบันมีเงินกองทุนประมาณ 9 ล้านบาทเศษ

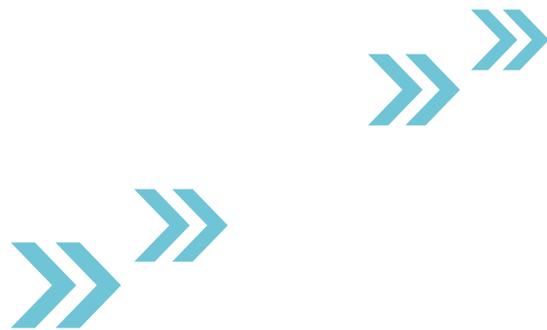
“ตอนนี้กลุ่มออมทรัพย์
ยังมีที่ดินอีก 13 แปลง ที่ซื้อเอาไว้
แปลงละ 2-3 ไร่ เรามีแผนจะเอา
มาลงทุน เช่น ทำบ้านจัดสรรขาย
ผลกำไรจะเอามาเข้ากลุ่มออมทรัพย์
เพื่อให้กลุ่มเติบโต เป็น
แหล่งทุนเอาไว้ช่วยเหลือดูแลกัน
ในยามเดือดร้อนจำเป็น ส่วนเรื่อง
ป่าชายเลน เรื่องการอนุรักษ์
ตอนนี้เราไม่เห็น้อยเหมือนเมื่อก่อน
แล้ว เพราะมีกลุ่มเยาวชนช่วยกัน
ดูแล” บังเสบบอก...และย้ำว่า

“วันนี้ป่าคลอง
กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง
แม้จะไม่เหมือนก่อน แต่ก็มี
กุ้ง หอย ปู ปลา หมึก
ให้ชาวบ้านเอามาเป็นอาหาร
และขาย มีรายได้พอเลี้ยงดู
ครอบครัว”

จากภัยพิบัติ สู่การฟื้นฟูดินน้ำป่า-พัฒนาอาชีพ... รูปธรรมจากตำบลสรอย อ.วังชัน จ.แพร่

ย้อนกลับไปในวันวันที่ 4 พฤษภาคม 2544 หลังฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน มวลน้ำป่าจำนวนมากมหาศาลได้ไหลทะลักจากพื้นที่สูงลงมาตามลำห้วยแม่สรอยเข้าสู่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมน้ำในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ ความแรงของกระแสน้ำได้พัดพาเอาดินโคลน ต้นไม้ใหญ่น้อยลงมาปะทะกับบ้านเรือน ผู้คนที่กำลังหลับไหล สัตว์เลี้ยง และทรัพย์สินต่าง ๆ

หลังความเสียหายกรวดของสายน้ำยุติลงพบว่า มีชาวบ้านใน 3 ตำบล คือ ตำบลสรอย ตำบลป่าสัก และตำบลแม่พุง อำเภอวังชัน เสียชีวิตจำนวน 43 ราย ทรัพย์สินเสียหายทั้งหมดประมาณ 171 ล้านบาท

ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาสาเหตุของภัยพิบัติครั้งนี้ เช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ปัญหาหลักนอกจากภัยธรรมชาติที่เกิดจากฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันแล้ว

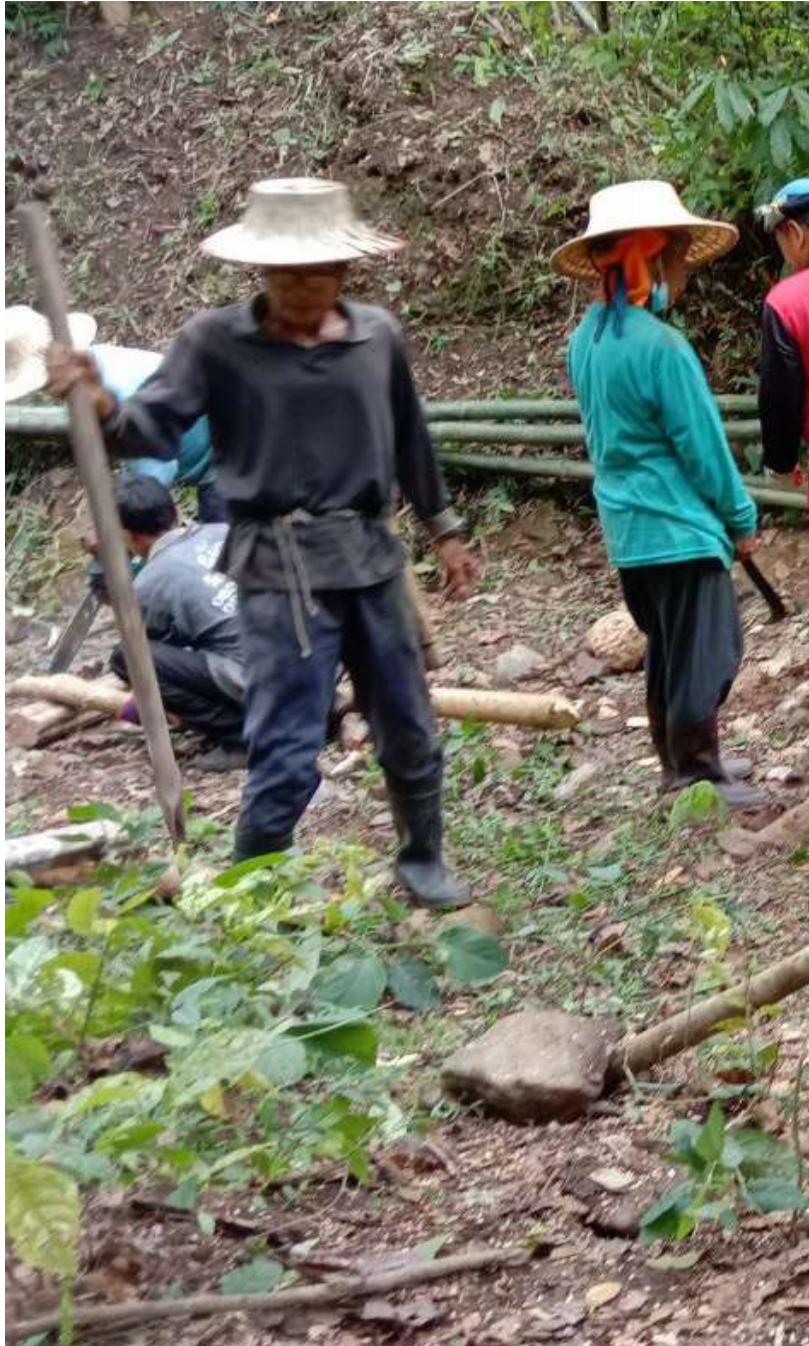

ยังมีสาเหตุมาจากการบุกรุกป่าอนุรักษ์ ที่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย เพื่อทำ เกษตรกรรม ไร่ข้าว ข้าวโพด (ในอดีตเคยเป็น พื้นที่สัมปทานทำไม้ซุงด้วย) ประกอบกับการเกิด ไฟป่า การลักลอบตัดไม้ ฯลฯ ทำให้เกิดการสูญเสีย หน้าดิน ดินจึงพังทลายลงมาสะสมอยู่ใน ลำห้วยแม่สรอยและลำห้วยต่าง ๆ รวมทั้งพื้นที่ บริเวณป่าต้นน้ำห้วยแม่สรอยอยู่ในแนวรอยเลื่อน ที่ดินและหินอาจจะสไลด์ลงมาได้

เมื่อฝนตกหนัก มวลน้ำที่ทะลักลงสู่ลำห้วย แม่สรอยจึงพัดพาเอาตะกอนดินและหิน รวมทั้ง ต้นไม้ใหญ่่น้อยลงมากล่อมหมู่บ้านจนสร้างความ เสียหายยับเยินต่อชีวิตและทรัพย์สินต่าง ๆ

จากภัยพิบัติสู่การฟื้นฟู

ตำบลสรอย (สะหฺรอย) อ.วังชิ้น จ.แพร่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 98 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา (60 %) ไร่ล้อย พื้นที่ราบ (40 %) มี 11 หมู่บ้าน ประชากร ประมาณ 6,400 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำนา ปลูกไผ่ เลี้ยงวัว รับจ้างทั่วไป ค้าขาย ฯลฯ

หลังภัยพิบัติในเดือนพฤษภาคม 2544 มีเศษซากไม้ รากไม้ ตอไม้ ที่ถูกกระแสน้ำพัดพาลงมาลุ่มหมู่บ้านกองพะเนินอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่มีฝีมือทางช่างไม้จึงนำเอาซากไม้ ตอไม้ ซึ่งมีทั้งไม้สักและไม้มีค่าต่าง ๆ นำมาทำเฟอร์นิเจอร์ เก้าอี้ โต๊ะ เครื่องประดับตกแต่งบ้านเรือน จำหน่ายเป็นรายได้ (ปัจจุบันต่อยอดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเฟอร์นิเจอร์จากรากไม้ ตอไม้)

ขณะเดียวกันหลังภัยพิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทานได้เข้ามาศึกษาพื้นที่ในตำบลสรอยพบปัญหาน้ำแล้งและน้ำท่วมซ้ำซาก ต่อมาในปี 2545 กรมชลประทานจึงได้สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กจำนวน 5 แห่งในตำบลสรอยเพื่อรองรับน้ำในฤดูน้ำหลาก ป้องกันภัยพิบัติ และเป็นแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรของชาวบ้าน ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2547

อัจฉริยะพงษ์ ปันฟอง หรือ **'ผู้ใหญ่ยอด'** ผู้ใหญ่บ้านแม่ขมิ้ง และ **ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลสรอย** บอกว่า หลังภัยพิบัติในตำบลสรอย หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านในตำบลได้ร่วมกันฟื้นฟู ดิน น้ำ ป่า การดูแลรักษาป่าชุมชน ป่าต้นน้ำ เพื่อป้องกันภัยพิบัติ ป้องกันปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง การทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากป่า แต่ไม่สนใจที่จะดูแลรักษาป่า เช่น นำขวามาเลี้ยงในป่า แล้วจุดไฟเผาหญ้า เผาป่าในช่วงหน้าแล้ง เมื่อฝนตก หญ้าที่ถูกเผาก็จะแตกใบกลายเป็นอาหารให้วัว รวมทั้งการเผาป่าเพราะเชื่อว่าจะทำให้เห็ดป่าเกิดขึ้นเยอะ ๆ โดยเฉพาะเห็ดถอบที่มีราคาแพง (ช่วงต้นฤดูประมาณกิโลกรัมละ 400-500 บาท) แต่การเผาก็จะทำให้เกิดปัญหาฝุ่นควัน เกิดความแห้งแล้ง ต้นไม้ที่กำลังจะโตก็就会被เผาทำลายไปด้วย

“ปัญหาแบบนี้เกิดขึ้นซ้ำซากทุกปี ถ้าเราปล่อยให้เป็นแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ภัยพิบัติ น้ำท่วมดินโคลนถล่มก็อาจจะเกิดขึ้นได้อีก ผมจึงชวนชาวบ้านมาเริ่มฟื้นฟูดิน น้ำ ป่า อย่างจริงจังอีกครั้งในปี 2560 โดยช่วยกันทำฝายชะลอน้ำในลำห้วย ช่วยกันปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ ดูแลรักษาป่าชุมชนบ้านแม่ขมิ้งช่วยกันขุดลอกฟื้นฟูอ่างเก็บน้ำเพื่อไม่ให้อ่างดินเขินสามารถกักเก็บน้ำได้มากขึ้น รวมทั้งปล่อยพันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำเพื่อให้เป็นแหล่งอาหาร และจะนำรายได้จากปลามาใช้พัฒนาชุมชน” ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลสรอยบอก

การฟื้นฟูดินน้ำป่านับจากปี 2560 ยังดำเนินการต่อเนื่อง รวมทั้งการดูแลป่าชุมชนบ้านแม่ขมิ้งเนื้อที่เกือบ 400 ไร่ โดยการสร้างแนวกันไฟ สร้างฝาย ปลูกป่าเสริม ฯลฯ โดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันว่า ทุกครัวเรือนต้องส่งตัวแทนมาร่วมกิจกรรมดูแลดินน้ำป่าของชุมชนทุกครั้ง

ในปี 2562 มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สนับสนุนการจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริในจังหวัดแพร่หลายแห่ง รวมทั้งที่ตำบลสรอย อ.วังชิ้น โดยสนับสนุนการพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ปะยาง ที่ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี 2545 (หลังภัยพิบัติ) เพื่อให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ในหน้าแล้ง และรองรับน้ำหลากในฤดูฝน โดยชุดลอกอ่างที่เดิมมีความจุประมาณ 9 แสนลูกบาศก์เมตร เพิ่มขึ้นเป็น 1.2 ล้าน ลบ.ม. ใช้งบประมาณราว 8 ล้านบาท

ผลจากการดูแลดินน้ำป่าอย่างต่อเนื่อง ในปี 2562 ป่าชุมชนบ้านแม่ขมิ้งได้รับรางวัลชนะเลิศ “โครงการอนุรักษ์ป่า ป่ารักชุมชน” ซึ่งเป็นการประกวดป่าชุมชนตัวอย่างระดับประเทศที่กรมป่าไม้ และบริษัท ราชกรู๊ป จำกัด (มหาชน) จัดประกวดต่อเนื่องมานานกว่า 10 ปี เป็นต้นแบบของป่าชุมชนที่ชาวบ้านร่วมมือกัน อย่างแข็งขัน ดูแลและปกป้อง “ดิน น้ำ ป่า ตามแนวศาสตร์ พระราชา” (อ่านรายละเอียดได้ที่ <https://train.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/104/2021/11/Course-03.pdf>) โดยชุมชนได้รับเงินรางวัลจำนวน 1 ล้านบาท นำมาใช้เป็นทุนในการดูแลดินน้ำป่าต่อไป

‘ไผ่เป็าะ’ สร้างเศรษฐกิจชุมชน

นอกจากรางวัลจาก “โครงการคนรักษ์ป่า ป่ารักชุมชน” ที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจแล้ว ในเดือนมกราคม 2565 ‘สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา’ (พระองค์ภา) ได้เสด็จทอดพระเนตรการจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สนับสนุนการพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ปะยาง ต.สรอย อ.วังชัน และทรงเยี่ยมเยียนราษฎร สร้างความปลื้มปิติแก่ชาวสรอยถ้วนหน้า

ส่วนด้านการพัฒนาชุมชนชาวบ้านตำบลสรอยยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในปี 2565 สภาองค์กรชุมชนตำบลสรอยจัดทำ ‘โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยตำบลสรอย’ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ จำนวน 1 แสนบาท นำมาจัดทำโครงการต่างๆ เช่น การนำไม้ไผ่เป็าะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ทำถ่านแท่ง สบู่จากถ่าน ฯลฯ จัดอบรมวิธีการทำในเดือนสิงหาคม 2565 ที่ผ่านมา

เกษม ยะพันธ์ ประธานคณะกรรมการปลูกไฟเปาะแปลงใหญ่ บอกว่า 'ไฟเปาะ' เป็นไฟกินหน่อ รสชาติหวาน กรอบ อร่อย นำมาแกง ต้ม ยำ และทำอาหารได้อีกหลายอย่าง ตนนำต้นพันธุ์มาจากบ้านป่าแดง อ.เมือง จ.แพร่ นำมาปลูกเมื่อประมาณปี 2559 แต่ต้องดูแลอย่างดี ให้อายุ ให้น้ำ โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้ง ต้องให้น้ำตลอด ไฟจะได้ออกนอกฤดู ขายได้ราคาดี ปัจจุบันชาวบ้านรวมกันเป็นกลุ่มปลูกไฟเปาะแปลงใหญ่ มีสมาชิกจำนวน 81 ราย เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต

“ช่วงปี 2562 หน่อไผ่เปาะขายได้ราคาดี ทั้งตำบลขายไผ่เปาะได้เงินทั้งหมดประมาณ 24 ล้านบาท คนจากที่อื่นก็มาซื้อพันธุ์ไผ่เปาะจากที่นี่ไปปลูก แต่ได้ หน่อไม่ร่อยเท่าที่ร่อย เมื่อปลูกแล้วปีหนึ่งจะต้องตัด แต่งต้น เพื่อให้ไผ่แตกหน่อใหม่ จึงมีไผ่ที่ตัดต้นเก่า ที่จำนวนมาก” ประธานกลุ่มปลูกไผ่เปาะบอก

อัจฉริยะพงษ์ หรือ **‘ผู้ใหญ่อยอด’** ในฐานะประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลสรอย เสริมว่า จากปริมาณลำไ้ที่ชาวบ้านต้องตัดทิ้งในแต่ละปีมีจำนวนมาก ตนจึงมีแนวคิดนำไม้ไ้เหล่านี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน ช่วยลดการเผา ลดปัญหาฝุ่นควันด้วย เพราะหากมีไม้ไ้เหลือทิ้งจำนวนมาก ชาวบ้านไม่มีที่ทิ้งก็ต้องเผาไม้ไ้ ตนจึงเสนอโครงการนำไม้ไ้มาแปรรูป ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. จัดอบรมเพื่อนำไม้ไ้มาแปรรูป เช่น ทำถ่านไม้อัดแท่งให้พลังงานความร้อนสูง ไม่มีควัน เหมาะที่จะเอาไปปิ้งย่าง ขายให้ร้านอาหาร ราคาถุงละ 20 บาท

“นอกจากนี้เรายังนำผงถ่านมาผลิตเป็นสินค้าบำรุงผิวพรรณ ทำสบู่ ทำ Charcoal shower cream เพราะผงถ่านไม้ไ้จะช่วยกำจัดแบคทีเรีย กำจัดไขมัน และสิ่งสกปรกบนใบหน้าและร่างกายได้ดี” ผู้ใหญ่อยอดบอกถึงการนำสิ่งเหลือใช้มาสร้างมูลค่า

สร้างป่าเปียก-เดินตามแนวศาสตร์พระราชา

นอกจากการสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนจากไม้ไ้เปียแล้ว ชาวตำบลสรอยยังร่วมกันดูแลดินน้ำป่าอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดปัญหาการเผาป่าซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความแห้งแล้ง หน้ดินถูกทำลาย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการเลี้ยงวัวของชาวบ้าน

ชาวบ้านตำบลสรอยนอกจากทำนาปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักแล้ว ยังเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อขาย ถือเป็นทรัพย์สินในครอบครัว เมื่อวัวโตหรือยามจำเป็นก็จะขายให้พ่อค้า วัวที่เลี้ยงรวมกันทั้งตำบลมีกว่า 2,000 ตัว แต่ที่ผ่านมา ชาวบ้านจะเลี้ยงแบบปล่อย คือ ต้อนให้วัวออกไปหากินหญ้าในป่า และมักจะเผาหญ้าแห้ง เมื่อฝนตกลงมาหญ้าจะได้แตกหน่อระบัดใบให้วัวได้กินอีก แต่ก็จะทำให้ผืนดินผืนป่าเกิดความแห้งแล้ง ต้นไม้ที่กำลังเติบโตถูกเผาทำลาย

ผู้ใหญ่อยอด บอกว่า เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกแปลงหญ้าเนเปียร์เป็นอาหารให้วัว โดยในปี 2565 ที่ผ่านมา ใช้งบพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก พอช. ทำแปลงหญ้าต้นแบบ ปลูกหญ้าเนเปียร์ในตำบลทั้ง 11 หมู่บ้าน ขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 1-5 ไร่ เพื่อให้เป็นอาหารวัว ไม่ต้องต้อนวัวไปกินหญ้าในป่าหรือเผาหญ้าแห้งอีก

รวมทั้งส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกหญ้าเนเปียร์เพิ่มเติม คนด้อยโอกาส คนว่างงานก็สามารถปลูกหญ้าเนเปียร์ขายให้คนเลี้ยงวัวได้ ราคา กิโลฯ ละ 1 บาท ปลูก 3 เดือนก็เกี่ยวขายได้ นอกจากนี้ยังต่อท่อน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ปะยางเข้ามาในหมู่บ้าน คนที่เลี้ยงวัวก็จะมีทั้งหญ้าและน้ำ สามารถเลี้ยงวัวแบบชั่งคอกได้ ไม่ต้องต้อนวัวเข้าไปหากินในป่า มูลวัวก็เอามาทำปุ๋ยอินทรีย์ได้อีก

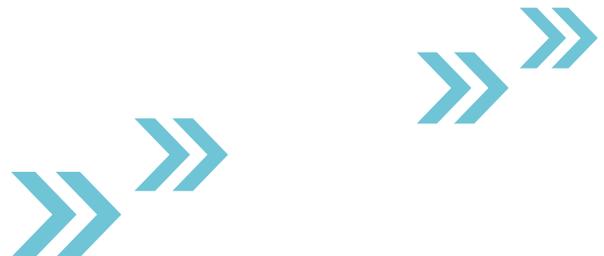

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

“ส่วนการใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำ
ห้วยแม่ปะยาง นอกจากจะช่วยรับน้ำ ป้องกันภัยพิบัติ
ในช่วงน้ำหลาก และมีน้ำใช้ในช่วงหน้าแล้งแล้ว ที่ผ่านมา
เราได้ปล่อยพันธุ์ปลาต่าง ๆ เช่น ปลานิล ยี่สก
กุ้งก้ามกราม แล้วจัดเทศกาลตกปลากินปลาขึ้นมา
ตั้งแต่ปีที่แล้ว ปีนี้เพิ่งจัดไป ได้เงินเข้ากองทุนมา
พัฒนาหมู่บ้านประมาณปีละ 2 แสนบาท และจัด
กิจกรรมวิ่งเทรลรอบอ่างเก็บน้ำและในป่าชุมชน
เพื่อให้เยาวชนและประชาชนได้สัมผัสกับธรรมชาติ
ให้เกิดความหวงแหน เพื่อช่วยกันดูแลต่อไป...

และต่อไปเรามีโครงการจะทำป่าเปียก โดย
ใช้พลังงานโซลาร์เซลล์ ดึงน้ำจากอ่างเก็บน้ำขึ้นไปพัก
บนถัง แล้วค่อยๆ ปล่อยน้ำลงมา โดยเฉพาะในช่วง
หน้าแล้ง เพื่อให้ดินและผืนป่ามีความชุ่มชื้นเป็น
ป่าเปียก ไม่ใหญ่น้อยก็จะได้เติบโต มีความอุดม
สมบูรณ์ และหากเกิดไฟป่า ป่าเปียกก็จะเป็นแนว
ป้องกันไฟป่าได้ด้วย” ผู้ใหญ่อดเผยถึงนวัตกรรม
ชุมชนที่ชาวตำบลสรอยจะทำ เพื่อดูแลดินน้ำป่าตาม
แนวศาสตร์พระราชชาติต่อไป

“โมเดล นวัตกรรม ชุมชนเข้มแข็ง”

การจัดการป่า ของคนตำบลเขาชนกัน

ต.เขาชนกัน อ.แม่वंก จ.นครสวรรค์

“นวัตกรรมชุมชนที่เข้มแข็งด้านความมั่นคงทางอาหารและกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย” ด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของ “ผู้นำพันธุ์ดี” ทั้งที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติหรือปราชญ์ชุมชน ร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น ท้องถิ่น และสภาองค์กรชุมชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ จนกลายเป็นพลังร่วมของคนในชุมชนตำบลเขาชนกัน และการวาดฝันถึงการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ผ่านกลไกตลาดชุมชน ถนนคนกินได้ ให้ชุมชนมีสิทธิ์บริหารจัดการป่าธรรมชาติโดยชุมชนเพื่อคนในชุมชน.. เพื่อคนตำบลเขาชนกัน

สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาชนกัน มีการประชุมคณะกรรมการในการทำงานวางแผนเพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลศักยภาพของดีของตำบล วางแผนเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตำบลและดำเนินการจัดทำ “ตลาดป่าชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและอาชีพ” และร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาชนกัน พัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการทำงานร่วมกัน

กลไกการจัดการ (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

มีคณะทำงานโดยแต่ละคณะทำงานจะมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แต่ละหมู่บ้านเก็บและเรียบเรียงข้อมูลของหมู่บ้านตนเองแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อทำเส้นทางท่องเที่ยวของตำบล

บ้านพอเพียงชนบท “บ้าน วัด ร้านค้า”

ต.เจริญธรรม อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ตำบลเจริญธรรมมีความโดดเด่นด้านประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีไหว้พระใหญ่ ตักบาตรเทโว ทำบุญกลางบ้านสืบสานประเพณีท้องถิ่น

คนในชุมชนตำบลมีการรวมกลุ่มขับเคลื่อนงานพัฒนา ได้แก่ สภาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

ปี 2561-2564 มีการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านพอเพียงชนบท รวม 78 ครัวเรือน ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ “การเป็นผู้ให้และผู้รับ” จากการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน จากการเสนอขอของบประมาณซ่อมแซมบ้านจาก พอช. การกำหนดเรื่องการสมทบทุนคืน ทำให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการ

การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุก่อสร้างจากบริษัทเอกชน และร้านค้าวัสดุก่อสร้างในตำบลด้านแรงงาน จากช่างชุมชนที่อาสาเป็นแรงงานจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และเจ้าของบ้านเอง

วัดในชุมชน ให้การสนับสนุนถุงยังชีพให้แก่บ้านที่ได้รับการซ่อมแซมเรียบร้อยแล้ว

นับว่าเป็นความท้าทาย “การบริหารเงินแบบราชการที่ล่าช้ามาเป็นการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตัวเอง”

“บ้านใหม่โมเดล”

ต.บ้านใหม่ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

คณะทำงานโครงการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านใหม่ ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุและกลุ่มคนเปราะบางอย่างมาก

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตในโครงการ “บ้านใหม่โมเดล” เกิดจากความต้องการดูแลสุขภาพของคนในตำบล ซึ่งเป็นผลจากการทำประชาคมและฐานข้อมูล มีจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรม 5 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่

- วันจันทร์ และวันพฤหัสบดี การเยี่ยมเยียนผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงอายุที่อยู่บ้าน โดยสภามงคลชุมชน
- วันอังคาร เป็นการเยี่ยมผู้ป่วยที่อยู่ในทะเบียนของ สปสช. ของอาสาสมัคร
- วันพุธ กิจกรรมพอกหัวเข้าด้วยสมุนไพร ทำอาหาร และกายบริหารของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต เรียกว่า “บ้านริมฝั่ง”
- วันศุกร์ บริการตรวจโรค “คลินิกโรคเรื้อรัง”

การสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนสวัสดิการวันละบาท และเงินบริจาคของชาวบ้านความรู้และการลงแรงมาจากผู้นำชุมชนที่เป็น พอ. รพสต. และครูเกษียณอายุ นายออบต. มีการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก พอช. กระทรวง พม. มีการวางแผนกิจกรรมต่อเนื่องด้วยการบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุ 10 ปี (2559-2568) ของ ออบต. บ้านใหม่

ข้าวพันธุ์ดี วิถีคนตำบลเขื่อน สู่ความมั่นคงทางอาหาร

ต.เขื่อน อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม

“สภาองค์กรชุมชนตำบลเขื่อนได้ทำการศึกษาข้อมูลชุมชนพบว่าเกษตรกรในพื้นที่ต้องซื้อพันธุ์ข้าวจากภายนอก ซึ่งมีราคาสูงมากกว่า 5,000,000 บาท/ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองด้านเมล็ดพันธุ์ได้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น”

จากปัญหาของเกษตรกรในชุมชนนามาสู่การแก้ไขปัญหา โดยสภาองค์กรชุมชนได้เสนอโครงการ ไปยังสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในปี 2559 จึงเกิดโครงการอนุรักษ์ข้าวพันธุ์ดี มีเป้าหมายส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดีและทำเกษตรกรรมอินทรีย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ชุมชนและปฎิอินทรีย์ทำการเกษตร ได้ผลิตข้าวพันธุ์ดี 4 สายพันธุ์ คือ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 ข้าวเจ้ามะลิ 105 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 22 ข้าวเหนียวพันธุ์อู่เตี้ย เขียวง ปัจจุบัน มีสมาชิกจำนวน 20 ครัวเรือน มีผลผลิตจากการคัดพันธุ์ข้าวจำนวน 2,000 กิโลกรัม

สภาองค์กรชุมชนได้ถ่ายทอดเทคนิคการผลิตข้าวพันธุ์ดีให้เกษตรกรให้ความรู้ในเรื่องการ ปรับปรุงสภาพดิน การจัดการน้ำ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรนำผลผลิตไปขายในชุมชน ตลาดสีเขียว เช่น ตลาดสีเขียวข้างโรงพยาบาลโกสุมพิสัย และตลาดสีเขียวสวนศรีสวัสดิ์ จังหวัดมหาสารคามร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน

มีเป้าหมายต่อไปในการยกระดับไปสู่มาตรฐาน GPS (Participatory Guarantee Systems) หรือ การรับรองแบบมีส่วนร่วม

ในท้องถิ่นเพิ่มสัดส่วนพื้นที่แปลงการผลิตพันธุ์ข้าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของพื้นที่เพาะปลูกสามารถผลิตเมล็ดข้าวแบบอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวยังก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก กลุ่มตลาดสีเขียวโกสุมพิสัย ตลาดสีเขียวศรีสวัสดิ์สภาอักษกแพงเบิ่งแจงคนมหาสารคาม

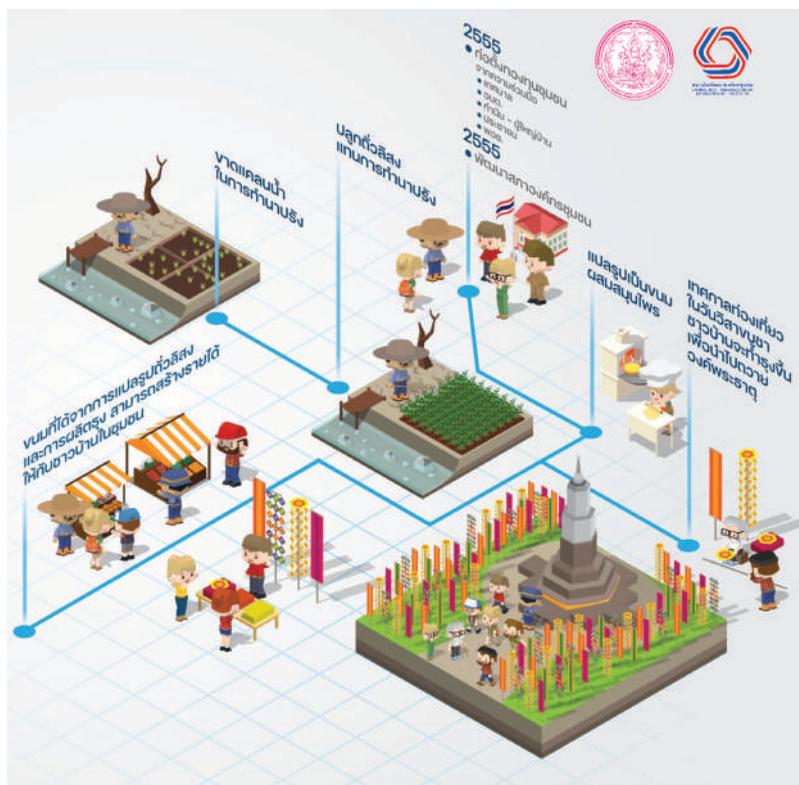
นวัตกรรมชุมชนดงลิง เรื่องทั่วๆ ราษฎร์ คู่เศรษฐกิจชุมชน

ต.ดงลิง อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์

บ้านดงลิงตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี 2456 ลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งที่รองรับน้ำจากลำน้ำขาวและลำน้ำชีในช่วงฤดูฝน และมีพื้นที่เนินสูงเป็นป่าสงวนแห่งชาติทำให้พื้นที่ของชุมชนเหมาะสำหรับการทำเกษตร ทั้งทำข้าวและพืชเสริมอื่น ๆ เช่น ถั่วลิสง สมุนไพรพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้าน จนกลายเป็นชุมชนต้นแบบนวัตกรรมชุมชน คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสวน ผลิตสบู่ น้ำยาเอนกประสงค์จากสมุนไพร การทำขนมถั่วตัด การปลูกถั่วลิสงหลังนา การทำธงประดับการทำโคมไฟประดับ การทำเครื่องจักสาน และการทำขนมถั่วกรอบแก้ว จัดตั้งในชื่อวิสาหกิจแม่บ้านเกษตรกรบ้านสวนโคก(ธรรมดีย์)

เกิดการสร้างมูลค่าให้กับถั่วลิสงที่ปลูกโดยคนในชุมชนเป็นตัวอย่งให้คนในชุมชนเห็นว่า ถั่วลิสงสามารถสร้างงานสร้างรายได้ที่สูง และมีความยั่งยืน เพื่อที่จะให้คนในชุมชนปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวนาปรังมาปลูกถั่วลิสงมากขึ้น เพราะเริ่มมีปัญหาขาดแคลนน้ำทำนาปรัง ทางกลุ่มได้เสนอแผนของงบประมาณสนับสนุนจากโครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย และสำนักงานเกษตรอำเภอกมลาไสย เพื่อหาทางปลูกถั่วลิสงให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นและมีคุณภาพที่ดี

เกิดกิจกรรมการผลิตธงประดับ เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอกมลาไสยในเทศกาลท่องเที่ยวในวันวิสาขบูชา ชาวบ้านจะทำธงขึ้นเพื่อนำไปถวายองค์พระธาตุ ซึ่งจะปักเป็นแถวใน

บริเวณรอบ ๆ องค์พระธาตุ ในวันงานจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขอซื้อธงที่ชาวบ้านทำกลับบ้านไปด้วย กลุ่มจึงมองเห็นช่องทางการตลาดขายธง คือ การจัดงานประเพณี การประดับโรงแรม อาคารสำนักงาน

เกิดตลาดสินค้าชุมชน 3 ตลาด คือตลาดร้านค้าในชุมชนนอกชุมชน ตลาดร้านค้างานประชมุขสัมพันธ์ งานเทศกาลต่าง ๆ ตลาดร้านค้าออนไลน์

บ้านนาเตย ปันคืนชุมชน ด้วยพลังแห่งความร่วมมือ

ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ชุมชนบ้านนาเตยได้ซื้อตามต้นเตยที่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ เตยเป็นพืชใบยาวมีหนามแหลม มักขึ้นอยู่ตามริมทะเล ชาวบ้านนิยมนำมาทำเครื่องจักสาน

2547 เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิส่งผลกระทบต่อคนในตำบลนาเตยทั้งด้านสภาพจิตใจ ออกทะเลไม่ได้ ว่างงาน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณสุขโรค

ชุมชนร่วมกันฟื้นฟูตัวเองโดยได้รับการสนับสนุนจาก เครือข่ายสลัมสี่ภาค วิทยาลัยชุมชนพังงา มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 องค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย มูลนิธิที่อยู่อาศัยเพื่อมนุษยชาติ (ประเทศไทย) ปันคืนพื้นที่ อาชีพ คุณภาพชีวิตให้กับชุมชน เกิดเครือข่ายทางวิชาการ เกิดการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดสวัสดิการชุมชน และพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

ชันชันนาทอน สัญญาใจ คนนาทอน

ต.นาทอน อ.ทุ่งหว้า จ.สตูล

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ตำบลเล็ก ๆ ริมหันทะเลอันดามัน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งขุนเขา ฝืนนา ป่า และท้องทะเล เป็นชุมชนที่ผู้คน 2 ศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสันติและปรองดอง

ปี 2558 นาทอนประสบปัญหาขยะล้นตำบล อบต. ใช้งบประมาณจำนวนมากซื้อถังขยะคนนาทอนสองหมื่นคนสร้างขยะวันละ 6 ตัน หนึ่งปี 2,160 ตัน ขยะถูกขนไปทิ้งในพื้นที่เช่าคนละอำเภอ เสียค่าขนปีละ 1 ล้านบาท

ปัญหารอบด้านเกี่ยวกับการจัดการขยะ ทำให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาหาทางออก อบต. จึงจัดกระบวนการความร่วมมือที่เรียกว่า “ชันชันนาทอน” ให้ทุกคนร่วมกันระดมความคิดในการแก้ปัญหา

กลไกการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาขยะใช้เสาหลักของสังคม คือฝ่ายท้องถิ่น ฝ่ายท้องที่ ผู้นำศาสนา (พุทธ+อิสลาม) แกนนำชาวบ้าน ออกแบบมาตรการในการแก้ปัญหาและเพิ่มความสุขในทุกมิติ

การดำเนินการที่กระแทกใจคนในชุมชน คือ

1. เก็บถังขยะออกจากชุมชน
2. ปฏิบัติการทำความเข้าใจ โต๊ะอิหม่ามทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่มีสยิด ผู้ใหญ่บ้านทำความเข้าใจที่ศาลาประชาคม

3. ตั้งธนาคารขยะ แยกขยะ ร้านค้ามีแสดมปีให้สะสมสำหรับคนไม่รับถุงและนำมาแลกของ

4. ขยะลดลงจากวันละ 6 ตัน เหลือ 400-500 กก. ต่อวัน อบต. ประหยัดงบประมาณได้ปีละ 1 ล้านบาท

หลังเริ่มทำโครงการชันชันนาทอน กลุ่มออมทรัพย์เพิ่มสมาชิกจาก 300 คน เป็น 3,000 คน

การแก้ไขสถานการณ์ด้านสุขภาพ ในชุมชนจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19

เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

เขตธนบุรี ตั้งอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา สภาก่อตั้งชุมชนเขตธนบุรี ก่อตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 มีกลุ่มองค์กร เครือข่าย และกลุ่มต่าง ๆ จัดแจ้งทั้งสิ้น 69 หน่วย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 สภาก่อตั้งชุมชนเขตธนบุรี ได้เล็งเห็นว่า หากรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานคงไม่ทัน จึงรวมตัวกันจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 แบ่งแผนการทำงานออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การเฝ้าระวัง การจัดอุปกรณ์ป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนช่วยกันดูแลตนเอง การจัดทำหน้ากากเจลแอลกอฮอล์ จุดล้างมือตามสถานที่ต่าง ๆ

ระยะที่ 2 ออกมาตรการให้สมาชิกในชุมชนถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด จัดเวทีระดมความคิดเห็นสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจจัดทำข้อมูล จนนำไปสู่การเกิดธรรมนูญชุมชนป้องกันโควิด 19

ระยะที่ 3 พื้นฟูและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การสนับสนุนให้สมาชิกปลูกผักสวนครัว เพาะเห็ด แบ่งปันกันในชุมชน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ต.ตะกาง อ.เมือง จ.ตราด

เทศบาลตำบลตะกาง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบชายเขาเลียบฝั่งทะเล แบ่งออกเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 16,205 ไร่ และพื้นที่ป่าไม้ (ป่าสงวน) 24,375 ไร่

สภาองค์กรชุมชนตำบลตะกาง ก่อตั้งช่วงปี 2559-2560 มีการประชุมร่วมกันสำรวจความคิดเห็น การช่วยเหลือกลุ่มผู้เดือดร้อนและผู้ด้อยโอกาส เกิดการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย 168 หลังคาเรือน

มีการส่งเสริมการสานตะกร้าเส้นพลาสติก การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น เม็ดมะม่วงหิมพานต์ สับปะรดกวน การปลูกผักปลอดสารพิษ มีการเชื่อมโยงทำงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชนและหมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้าน สนับสนุนการจัดการขยะครัวเรือนภายในชุมชน การจัดอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน มีการประชุมทุกเดือนร่วมกับท้องที่ท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

การเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ได้แก่ สภาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ช่วยเหลืองานด้านการจัดทำเอกสารและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม เรียนรู้ ทำงาน

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนการจัดทำตะกร้าบ้านสุข ดึงยังชีพช่วยเหลือในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การปลูกสมุนไพร การสอนทำเจลหัวหอม ฯลฯ